OGLEDALO

keršanskih čednosti

v

poduk in posnemanje.

Poleg

Dominika Mettenleiterja.

Izdalo družtvo sv. Mohora.

V CELOVCU 1856.

Na prodaj v Celovcu pri J. Leonu, v Ljubljani pri Lercherju, v Gorici pri Soharju, v Gradcu pri Ferstelnu, v Mariboru pri Lejrerju, v Celju pri Geigerju, v Radgoni pri Weicingerju, v slov. Gradcu pri Zavadckimu, v Novem mestu pri Vepusteku, v Terstu pri Schimpfu, v Postojni pri Blazniku, na Dunaju pri Dirnböcku, v Zagrebu pri Županu.

Gegen die Drucklegung der nach dem Deutschen „Frühlingsblumen“ von Domin. Mettenleiter in slovenischer Sprache bearbeiteten Jugendschrift: Ogledalo keršanskih čednosti betitelt, wird in geistlicher Beziehung kein Anstand befunden.

F. B. Lavanter Ordinariat zu St. Andreä am 4. December 1855.

Anton Martin,
Bischof.

KAZALO.

Stran

Uvod 1

Otroške leta.

Jezus, prijatel otrok . 2
Origen in njegov oče . 3
Lepo djanje 4
Kralj Ludvik 6

Čednosti mladine.

Rahloserčni kraljevič . 8
Mladi burgunski vojvoda 9
Miha Verino 10
Fenelonov učenec . . 11
Sanpjer Bernardin . . 14

Nauki.

Modri Bija 17
Radovedni deček . . . 19
Mladi pastir 23
Paškal 28

Učeniki.

Kralj Kozroj 30
Duguesklin 32
Učenec 35
Car Teodozi 38

Pervo prijatelstvo.

Abu Kasem 41
Sv. Avguštin 48
Sv. Basili in Gregori . 49

Stran

O stanu.

Žjoto in Čimabue . . 52
Joana Šantalska . . . 55

Stariši.

Kornelja 56
Dva eskima 57
Henrik IV. 58

Ljubezen otrok do starišev.

Ljubeča hčer 60
Rimljan Kvinti . . . 60
Pridni vojšak 63
Milton 64
Noemi in Rut 68

Bratovska ljubezen.

Dobri brat 70
Nikolaj Klavdij . . . 72
Peter in Tomaž Korneli 73
Velikodušni brat . . . 73

Zakonska ljubezen.

Ivan Vaza 75
Žene mesta Vajnsberskega 77
Cirus in Tigran . . . 78
Redka žena 78
Francoska kraljica . . 80

Stran

O prijateljstvu.

Aleksander 82
Vojskovodja Vjelvilj . 83
Šatonef . , ... 85
Sili 86

Služabniki.

Batilda 88
Zamorec Evstahij . . 90
Miha Angelo 92

Sreča.

Sultan Sulejman . . 94
Pobožen mož . . . 101

Nesreča.

Povest iz 13. stoletja . 103
Žlahna hči 107

Domoljubje.

Zgubljeni sin . . . 117
Zgubljeni in spet najdeni sin 119
Občutki, ko se domu bližaš 121

Bran domovine.

Jovana orleanska . . 123
Dobrovoljna žertva . . 127
Bojssy d' Anglas . . 130

Življenje na kmetih.

Kitajski pisatel . . . 134
Spreobernjeni prevzetnež 137

Stran

Umetalnosti.

O umetalnosti . . . 141
Moč podobe 143
Mučenik 146
Albreht Dürer in Maksimilian I. 148

Kraljestvo.

Kraljeva butara . . . 150
Ljudevika skerb za pravico 150
Alfonzo V. 151
Amadej II. . . 151
Leopold Lotrinski . . 152
Beseda franc. kralja . 152
Almanzor in ribič . . 153

Duhovstvo.

O duhovstvu 156
Iz življenja škofa marzeljskega 158
Iz življenja Vincenca Pavlanskega 161
Iz življenja Pariškega nadškofa 162
Dioniz Avg. d' Affré . 165

Smert.

O smerti 168
Smert Ludovika XVI., kralja francozkega . 170

Uvod.

Kratko je naše življenje —, dolga, brezkončna je večnost. Dan za dnevom poteka, vsako uro smo bližej smerti. Kakor rožica, ki jo slana popari, kakor dim, ki ga veter razkadi, zgine bitje človeško na zemlji. Kaj pa nas čaka na unem svetu? — večno izveličanje ali večno pogubljenje. Sojeni bomo po naših delih.

Učimo se torej že od mladih dni, Bogu prijetno živeti in v keršanskih čednostih rasti od dneva do dneva. Zvesto izpolnujmo zapovedi cerkve, ktera nam božjo besedo oznanuje in posnemajmo lepe izglede, ki nam jih povestnica stare in nove zaveze in zgodovina starejših in novejših časov pred oči postavlja.

Tudi pričujoče ogledalo keršanskih čednost obsega bogato zbirko lepih izgledov iz novih kakor tudi iz starih časov. Od zibeli do mertvaške truge, iz naj imenitniših in naj nižjih stanov se pripovedujejo tu razne dogodbe. Poslušajmo in posnemajmo jih!

Otroške leta.

Otroške leta so zlate leta — lep raj nedolžnosti in čistosti. Zatorej so Bogu zmiraj drage, ljube in prijetne. — Pa tudi človeško oko se z veseljem po cveteči mladosti obrača in z dopadenjem nad njo dalj časa ostaja, — pa še bolj kot nje lepota čista nedolžnost mladosti vseh oči na se vleče.

Otroško serce je svetišče. Spoštujmo ga in prizadevajmo si iz vsih moči, da se neoskrunjeno ohrani in da nič nečistega noter ne zaide. Kako imamo mladost spoštovati nam kaže

Jezus, prijatel otrók.

Nekega dne stopijo učenci k svojemu nebeškemu učeniku. Poprašajo ga: Koga imaš ti za naj večega v nebeškem kraljestvu? Jezus pa, ki misli njih serca koj spozná, vzame otročiča, ga med nje postavi in pravi: Ako se ne spreobernete, in temu otročiču enaki ne postanete, ne pojdete v nebeško kraljestvo. Kdor je taj tako ponižen, kakor to dete, ta bo tudi v nebesih naj veči. Kdor enega teh otročič v mojem imenu sprejme, ta mene sprejme. Kdor pa mene sprejme, ta tistega sprejme, ki

me je poslal. Gorjé mu, ki enemu teh otrok pohujšanje daje; zakaj njih angelvarhi gledajo veličastvo večnega Očeta od obličja do obličja.

Kako čast in spoštovanje skazuje naš Izveličar letom nedolžnosti? Ponižni bodimo, kakor nedolžni otročiči; in naše je nebeško kraljestvo. Napuh in prevzetnost je pregreha in gnusoba pred Bogom; zatorej tudi večne kazni vredna. Bodi nam mar, otroško, ponižno misel obraniti, ali če smo jo že po nesreči zgubili, jo spet pridobiti.

Origen in njegov oče.

V pervih letih keršanstva je živel v Aleksandrii mož visoke učenosti in poln keršanskih čednosti. Celo mesto ga je spoštovalo in častilo. Leonid mu je bilo imé. Bil je oče in učenik slovečega cerkvenega pisatelja Origena. — Hitro je Origen v raznih znanostih napredoval in že v svojih pervih letih goreče želje po ternjevi kroni mučenikov razodeval.

Enkrat zagrabijo Leonida in ga pahnejo v ječo, toda Origen, namesto žalovati in svojega očeta objokovati, ga šele po pismih spodbada, do konca stanovitnemu ostati in venca zmage nikakor iz rok ne pustiti. Tako globo-

ko je bila prava vera v njegovo še mlado serce vsajena. —

Zgodovinarji nam marsikaj pripovedujejo, kako je Origen še mlad že živo kazal, kaj da bo enkrat iž njega.

Dan na dan je nadlegoval svojega očeta, mu razkladati in razjasnovati reči, kar jih je vidil ali bral. Večkrat ga je mogel oče svariti, po tem ne popraševati, česar še umeti ne more, ali v sercu se je veselil nad bistrim umom svojega sina. Ko je fantič sladko spal, je pogosto prihajal k njegovi postelji in ga ljubil kakor posodo božjega duha.

Leonid — lep izgled učenikom — je zgodaj spoznal bistri um Origena in ga tudi neprenehoma k vsemu dobremu obračal. Ustavljal se je njegovi radovedčnosti, Bogu pa tudi hvalo vedel za toti nebeški dar. Zato je pa tudi božji blagoslov nad njim počival.

Kako lep izgled daje Origen v svojih mladih letih otrokom! Zavzeti se moramo nad njegovo ljubeznijo do učenosti in brumnosti. Posnemaj ga, ljubi moj bravec, v ljubezni do vsega dobrega in lepega.

Lepo djanje.

Enega dne stopi bogat in imeniten mož k Bordoškemu nadškofu Cheveru, ko je bil še

višji škof v Bostonu v Ameriki, in ga pohlevno poprosi, mu novorojenega deteta kerstiti. Po priserčnih prošnjah očeta se podajo škof v cerkev, detetu tega imenitnega moža zakrament sv. kersta podeliti, kar zagledajo v daljnem kotu cerkve ubogo ženo, ki je tudi novorojenega otročiča z botri k sv. kerstu prinesla. Uboga žena viditi samega škofa zakrament sv. kersta deliti, se stiska v kot, ker se ne upa, bližej pristopiti. Ali blagoserčni škof jo pokličejo rekoč: Le bližej, draga moja! Tudi vašemu detetu, če je ravno v revne plenice zavito, hočem sam zakrament sv. kersta podeliti.“

Ko je bilo sv. opravilo končano, se obernejo škof k pričujočim rekoč: Ta oba otročiča sta pred Bogom enako žlahtna, v njegovih očéh enako imenitna, njegovemu sercu enako ljuba in draga. Obema je ravno tisto veličastvo v večnosti pripravljeno, samo pota sta različna, po kterih bota tjekaj priti zamogla: bogati skoz ljubezen, ki svoje revne brate tolaži in podpira, ubogi pa skoz ponižno in delavno življenje. Nebesa bojo odperte tistemu, ki v božjo voljo vdan voljno težave življenja prenaša; nebesa bojo

pa tudi odperte stale tistemu, kteri tolaži in drugim terplenje zlajšuje, ker je usmiljenega serca. Čednost enega bo žlahtnodušnost in usmiljeno serce, čednost druzega pa hvaležnost za prejete dobrote. Tako morata obá že od današnjega dné začeti, dolžnosti svojega življenja izpolnovati.

Ubogo dete še ne more samo prositi in njegovo serce še ne pozna hvaležnosti, zatorej hočem jaz namesto njega govoriti in se v njegovem imenu za vse dobrote zahvaliti, ki mu jih bote skazali. Bogato dete še ne more dobrot deliti in njegovemu sercu je žlahtnodušnost še neznana, zatorej morate vi (pri teh besedah se obernejo k vsem pričujočim) kot njegovi namestniki ubogim od vaše obilnosti deliti. Ta milošnja bo nebeški blagoslov, ki ga bo spremljal skoz celo njegovo življenje. Komej so blagi nadškof izgovorili, so začeli med pričujočimi za ubogega otročica zbirati in so kmalo toliko nabrali, da se ubogim ljudem za dolgo časa ni bilo treba pomanjkanja bati.

Sveti kralj Ludovik.

Na kraju Germenskega boršta na levem bregu reke Sêne na Francoskem je stala stara grajšina z visocimi zidovi, in krog in krog od

lepih vertov obdana. Od te grajšine dan današnji ni več sledú; ali na ravno tistem mestu je viditi cerkev, ki je že skoz več sto let svetemu Ludoviku posvečena. V tej grajšini je bil kralj Ludovik rojen. Lep altar kaže mesto, kjer je njegova zibel tekla.

Ni imel druge dojnice, kakor svojo mater. Pobožna Blanka ga je sama dojila. Noč in dan je bila pri zibeli in čula nad svojim ljubljenčkom.

Ali pobožna Blanka ni hotla samo njegova perva dojnica, temuč tudi njegova perva učenica biti. Da bi ga z večo ljubeznijo do uka navdala, mu je pogosto kazala lepe podobe v mašnih in v drugih molitevnih bukvah. Včasi mu je pripovedovala kej iz življenja svetnikov, kterih podobe mu je ravno kazala, in ga navajala, počasoma v teh bukvah prebirati.

Tako se je sveti kralj v molitevnih bukvah brati učil. Globoko so se vtisnili izreki in nauki, ki so bili notri zapopadeni, v njegovo rahločutno serce.

Šele enajst let star zgubi svojega očeta. Tako je prišlo žeslo v roke otroka. Hvala Bogu, da je imelo tako blagodušno mater, ki ga je vižala in k vsemu dobremu napeljevala.

Tako si je pobožna Blanka na kraljevskem prestolu svetnika izredila.

Ljubi starši! nikar ne zabite dolžnosti, ki jih imate do svojih otrok. Bog vam je otroke v zastavo dal in jih bo enkrat spet iz vaših rok nazaj tirjal. V vaše roke je položena sreča in gorje vaših otrok. Oj kažite jim pot v svete nebesa in odvračajte jih od široke ceste, ki pelje v večno pogublenje.

Čednosti mladine.

Rahloserčni kraljevič.

Neki kraljevič, ki ga je poznej nesreča zlo preganjala, je v svoji mladosti za prihodnost mnogo lepega in žlahtnega obetal. V očeh se mu je že svetila nedolžnost. — Nekdaj bil je zlo otožen in nezadovoljen. Vselej je bil rad svojega dedeca obiskoval, ali zdaj se ga je bal, in vsak razgovor ž njim bolj in bolj odrival. Eden njegovih prijateljev se mu čudi; kraljevič pa mu razodene, da je ta dan nekaj zgrešil, in si ne upa pred dedeca. Mar se bojite, kraljevič? Kralj o tem ničesar ne vé, pravi prijatel. „Znabiti da ne, pa kralj me popraša, kako se kaj obnašam, lagati pa ne morem“ odverne kraljevič. —

Kako rahlo serce je pač ta mladenč imel. — Otroci, bodite vselej odkritoserčni, ne lagajte se nikoli, zlasti ne starišem: ne poslušajte zapeljivca! —

Mladi burgundski vojvoda.

Mladi vojvoda burgundski bil je brat Ljudovika XVI., kralja francozkega. Ta gospodič se je sramoval vsake laži, in še svojih pregreškov skrival ni. Nekega dne se svojim učeniḱom ni po volji učil. — O tem pride neka gospa. Gospa pa je jela govoriti in vojvoda hvaliti, kako da se od dne do dne lepše obnaša in učeniki jej vse poterdijo. Komaj je pa bila gospa odšla, mladenč svojega učenika debelo pogleda in pravi: „Kaj, moj gospod! Dan na dan me opominjate, naj resnico ljubim, vi pa se vpričo mene in zavolj mene lažete?“

Ravno ta učenec je svojega učenika nekdaj prosil: Lepó vas prosim, dajte, da kratko pismice spišem nekemu tovaršu, brez da ga preberete.“ Pišite — odgovori učenik, — zanašam se na vašo bistro glavico.“ — Mladi vojvoda piše pismo in ravno ga meni zapečatiti, kar ogovori učenika: „Nate, berite, ne morem ne stvarice pred vami skrivati. — “

Miha Verino.

V petnajstem stoletji je živel v Fiorenci nek mladenč Miha Verino. Zgodej že je razvijal svoj bistri um, pa še bolj so ga lepšale čednosti sercá. Prav za prav se ni Verino pisal, ampak Ugolino, pa njegovi součenci so ga tako imenovali, ker je čez vse resnico ljubil: zakaj Verino pomeni po slovensko resnicoljubnega človeka. — Ker je pa resnico toljko obrajtal, je sevé tudi drugih čednosti imel: bil je priljuden, pohleven in se je neizrečeno rad učil. Te čednosti so součenci naj bolj občudovali: vsak ga je ljubil in častil. — Ker je bil bistrega uma, in se je vedno pridno učil, je bil v šoli tudi vselej pervi. Eden izmed njegovih součencov, ki se je pisal Belvačino, se je noč in dan trudil, da bi ga prekosil; ker mu je pa vsakokrat spodletelo, ga je to tako žalilo in merzelo, da je zbolel; in njegovo življenje je bilo v nevarnosti. Verino, ki je svojega součenca sercno ljubil, se je nad boleznijo zlo ustrašil; zakaj bila sta si oba kolj enaka v mislih in v sercu. Ko pa zve, zakaj da je Belvačino bolán, se kar nič ni pomišljeval: hotel mu je drago življenje oteti. — Ko ucenci ne dolgo potem nalogo dobijo, jo je Verino nalašc prav slabo spisal, in Belvačino

bil je pèrvi. — Sromaček se je tega toliko veselil, da mu je prejšna otožnost prešla in je spet ozdravel. Verino pa bi bil rad vse zamolčal; ali kmalo potem ga je učenik izpraševal, zakaj da je nalogo tako slabo spisal, — in ubogati je mogel. Čeravno nerad — le razodene učeniku vso reč, in ga prosi, naj nikomur ničesar ne pové. —

Kako redka je pač tako čista odkritoserčnost, zakaj mnogokrat sebičnost resnico kali. Zató naj se otroci iz mladih let že odkritoserčnosti vadijo: vsaka laž naj se kaznuje, kolikor je treba. Če resnico ljubiš, gotovo tudi pravici in pravičnosti in drugim lepim navadam ne boš serca zapiral.

Druga čednost, ki se mladeži vdaje, je ponižnost in pohlevnost. Ničesar pa ni geršega, kot sirovost in nespametnost. Zatorej pazite na take grehe in jih zadušujte že občasi. Če poduk in svarenje ne pomaga, le kaznujte. Če je pa kako dete pohlevno in sramožljivo, razvijajte obé čednosti, se veda se morate prave poti deržati.

Fenelonov učenec.

Burgundski vojvoda, vnuk kralja francozkega Ljudovika XIV., ki ga je slavni Fene-

lon podučeval, bil je v mladosti močno togoten in nagle jeze. — Vsi so se bali, da bi jeza z mladenčm ne rasla, in ga poznej čisto oklepala. Če je včasi, ko je igral, ura bila, in ga k uku klicala, jo je hotel v jezi razbiti, ker ga je pri igranji zmotila. Če zavolj deževnega vremena ni igrati mogel, je preklinjal dež in oblake: ni si mogel domisliti, zakaj bi ne bilo vse po njegovi volji. Kaj pa je modri Fenelon počel? Ni bilo dosti, da mu je sam dober izgled dajal, tudi ničesar ni pozabil, kar bi učenca spokoriti zamoglo. Vsak, ki je poleg mladenča živel, je smel govoriti (Fenelon jih je podučil), če se je pa učenec v svoji jezi prenaglil, je vsakdo žalosten postal: strežaji so mu stregli, brez da bi bil kteri čmerknil: zapovedano jim je tudi bilo, kar besedice ne ziniti, če bi morda kaj prašal. — Pa da bi mladenč še bolj svoj madež spoznal, je Fenelon še nekaj drugega si izmislil.

Nekega dne je ravno nek škrinjar v mladenčevi sobi kaj popravljati imel. Mladi vojvoda je škrinjarjevo cev radoveden ogledoval, kar mu škrinjar (Fenelon ga je bil že podučil) terdo in glasno rece, naj se spravi in naj ga ne moti. Vojvoda se grozno razkaci, pa delavec še glasneje pristavi: „Spravite se mi pri

ti priči, če ne bo druga zapela! Kaj me nadlegujete? — “ Prestrašen hiti vojvoda k svojemu učeniku, ter mu potoži, da ni okornejega človeka na svetu, kot je škrinjar. Škrinjar pa je sicer dober delavec — zaverne Fenelon, — le jeza ga včasi malo preveč popade.“ — Vojvoda vendar prosi, naj škrinjarja precej odpravijo. „Čemu nek.“ — odgovori Fenelon, — bi le menil, da je usmiljenja vreden, pa ne kazni. Grajate ga tako čudno, če se je vjezil, ker ste ga motili: kaka kazen bi se pa še le vam udala, ki strežaja včasi pretepate, ko vam postrega?“ —

Mladi vojvoda je razumel in je začel, kar mu je blo mogoče, se vsakega pregreška varovati. Ali se veda mu je še dolgo teško djalo, vselej dolžnosti ubogati, in svoje slabe navade zaduševati.

Bila je Fenelonova navada, da je vsak dan učenca, pred ko je spat šel, prašal, kaj se mu je dan današni kaj teškega primerilo in kaj ga je naj bolj oveselilo. Nekega dne učenec odgovori:

„Naj težje mi je dans bilo, da sim bil skor vsih dobrih sklepov pozabil, in nad bratom zagermel, — naj bolj pa me je oveselilo, ko sem srečno dočakal ure, da sva se brez jeze ločila.“

Tako je modri Fenelon svojega učenca spokoril. O da bi tudi stariši se učili in Fenelona posnemali, da bi vsako strast na kako vižo zatérli, ki v njihnih otrocih rase — skor bi znalo prepozno biti.

Tretja čednost je radovednost. Opominjajte otroke, in recite jim, da ne bo nikoli nič iz njih, če se ne bodo radi učili. Pa naj se nikar ne lotijo preraznih reči: malo, pa dobro! — ako si nekaj globoko vtisnejo, že lahko kaj drugega počnejo. In če ste jim v sercih prižgali radovednost, bodo sami se trudili, še več se naučiti. Pa nikar ne pozabite, da je sam Bog, ki je človeškemu duhu krepost in neko čudno moč podaril: pomnite jih tega, da ne bo z modrostjo tudi napuh in ošabnost rasla. Vse dobro prihaja od zgorej! —

Sanpjer Bernardin.

Sanpjér, ki si je poznej v francoskem slovstvu veliko slavo pridobil, je bil v svoji mladosti že prav umno dete. Starši so ga doma izrejali, in vodila ga je, ko je še otrok bil, neka pametna žena, ter ga je zlo ljubila in varovala. Posebno je fanteja veselilo branje lepih bukev. In nekdaj je bil dobil v pest bukve imenovane: „Cvetje življenja svetnikov.“

Veličastni izgledi svetih puščavnikov so mu domišljivost močno užgali. Že je v duhu gledal kako majhno puščavo, kjer se bo, kot sveti Pavl, same vode in divjega sadja živil. Kmalo je bil namenjen v puščavo se podati, ali bal se je, da bi ga stariši ne pustili, torej ni nikomur nič povedal. — Ko je bil malo starejši, je jel v šolo hoditi, in kmalo se mu nakloni priložnost, svojo željo izpolniti.

Neko jutro se odpravi od doma, se preskerbi s kosilom, ki ga je v jerbasček zmašil, in jo naplede v šolo. Zapusti mesto in razun mesta pervokrat vidi cveteče doli in griče: gre naprej, brez da bi vedel kam in dojde v rajsko lep kraj. Ni še bil nikoli zún mesta, in menil je, da je že na koncu sveta. Obstoji v lepi dolinci. Mesto se je skrilo, blizo kar hiše ni viditi. — Res kraj je bil rajsko vstvarjen. Izpod zelenjadi so rožice bele svoje glavice pomalale, bister potoček je šumljal poleg ledine. Ob potoku pa se je raztegal vert brez vsakega plota, in v vertu se pripogiba drevje polno zrelega sadjo. — Kakó — je to bila puščava, od ktere se mu je bilo noč in dan sanjalo!

Ali kmalo mu je bilo kosila zmanjkalo; jel ga je glad gruditi, saj tudi prečistega zraka vajen ni bil. Pervokrat ga jame mikati in

skerbeti, pervokrat se vest v mladem sercu oglasi. Oh! dolgo je stradal, pogosto vroče zdihoval, preden se dotakne lepega rumenega sadja, ki ga je veter ob tla tresel. Serce mu pravi, da sad ni njegov. „Ah! ko bi bil le domá ostal, nikdar bi ne bil tak revež!“ Pri teh besedah se mu svitle solze vderejo po licu, po bledem licu. Ali nesreča ga še bolj zmane. Ko se nagne beli dan in noč približa, ni imel posteljce, brez ktere še drobne ptičke na vejci ní. Čudno ga serce boli. Žalost in strah ga primeta, ko se dovérh zmrači. —

Sreča je še bla, da so ga stariši precej iskati začeli. Na vse kraje so razposlali služabnikov, kar ga una žena, ki ga je izredila, v cvetni puščavi zasledi. —

Ta deček je postal poznej slaven pisatel in je modro mladosti takole pisal: Otroci ničesar ne smejo početi, še kaj dobrega ne, brez da bi bli starišev za svet prašali. —“

Otroci! pomnite, kako je mladi Samuel živel. Njegova mati, ki ga je zlo ljubila, ga izroči vikšemu duhovnemu. Rasel je Samuel, pa rasla je tudi njegova modrost: nikdar ni zapustil Helija. Po dnevi mu je stregel pri službi, po noči pa je spal blizo duhovnega. Nekdaj ga Gospod kliče v spanju. Deček

odgovori: „Tukej le sem!“ in dirja do Helija ter pravi. „Glej! tukej le sem, Ti si me klical.“ Heli pa ni bil čul nebeškega glasú in je djal: „Nisem te klical, pojdi in mirno zaspi. —“ Deček uboga, pa vdrugokrat začuje glas: „Samuel, Samuel! in hiti spet do Helija in pravi: „Glej! tukej le sem, Ti si me klical.“ Duhoven pa mu spet veli, naj gre spat. Ni še bil Samuel spoznal božjega glasú, ko ga je tretjokrat nekaj klicalo: „Samuel, Samuel!“ spet leti do duhovnega ter reče: „Tukej le sem, saj si me klical.“ — Zdaj pa je Heli spoznal, da je sam Bog dečka klical, in mu je djal: „Pojdi, zaspi v miru, in če spet božji glas začuješ, odreci mu: „O Gospod govori, — služabnik tvoj sluša! —“ Samuel uboga, in Gospod ga je klical četertokrat: Samuel, Samuel! in deček odgovori, kakor mu je duhoven zapovedal. — Gospod pa mu razodene prihodnost in Samuel bil je prerok v Izraelu.

Nauki.

Modri Bija.

V mali Aziji leži mesto Prijensko. Nekdaj v starih časih so ga bili sovražniki v pest

dobili in razderli. Prebivavci so begali pred premagovavci, in vak je seboj vlekel, kar je mogel. Le modrijan Bija, ki je tudi begal, je zapustil svojo hišo, odel plajš, oblekel svojo suknjo in čevlje obul. „Zakaj pa ne storiš, kar mi storimo?“ ga praša nek prijatel. Se koli motite, tudi jaz sem svoje bogastvo seboj vzel, kot vi“ — odverne Bija.

Prijatel njegov se nasmehljá, ker ni razumel, kaj da Bija meni. Tiho sam sebi pravi: pač zmešno! Bija je bil bogateji od mene, in zdaj sem jaz bogateji, kot Bija. — Ni dolgo terpelo, kar prihiti vojšak in prijatelju vse premoženje izterga. Pa ogovori modrijan prijatelja: „Kdo je pač zdaj srečneji, jaz ali ti? Glej! vse premozenje si zdajle zgubil, jaz pa nisem nikoli mislil, da je moje, kar mi sreča poda in kar sreča tudi vzeti zamore. Nikoli mi tako blago pri sercu ni bilo, in zapustil sem ga, brez da bi mi bilo žal po njem. Pa že dolgo časa sem si nabiral blaga, ki mi ga ne more ne tat ukrasti, ne sreča vzeti: ta zaklad pa povsed seboj nosim, in verjemi mi, da je dražji od demantov in biserjev.“ — „No! kak pa je ta zaklad?“ praša prijatel. „Kak je? Rad ti povem: Ta zaklad so vednosti in pa ljubezen do čednosti.“ — To izgovoré se modrijan v plajš zavije in

stopa naprej. — Pač golo resnico je ta modrijan govoril: Vednost je blagó, ki nikdar ne mine, — nesreča do njega nima pravice. Tat ti ga ne ukrade, moli ti ga ne snedó. Pa kako se pridobi ta zaklad? — Sledeča povestica naj vam pové. —

Radovedni deček.

V skor nar lepši ulici Pariškega mesta je živela nekdaj revna vdova, ki je imela mnogo otrok rediti. Bil je nje mož nožar, in babica je še vselej po njegovi smerti nože prodajala, in si tako vsakdanji kruh pridobivala. Pa ni nikdar tožila; še Boga je hvalila, da so se le otroci nože brusiti in popravljati naučili. — Preden se je pa kak deček rokodelstva lotil, je mogel v cerkvi Bogu služiti in duhovnemu pri sveti maši streči. Naj stareji izmed otrok bil je Dragotin, ki je pridno v cerkev hodil. Po maši se je večkrat prav možko z duhovnim pogovarjal, in mašnik so se čudili, kako pametno da Dragotin govori, in kako je prebrisane glave. „Pač škoda! — so djali, da mora ta fantek brez šole ostati, in da ne sme kaj drugega znati, kot nože brusiti.“ — Dobroserčni gospod so vselej milo zdihnili, kadar sta se s fantom ločila.

Nekega dne pride Dragotinova mati do duhovnega in pravi: „Slišite gospod! — vender bi rada zvedila, kje da moj sin vsak dan ostaja, kedar maša že mine. Danes ga še zdaj ni doma; torej bi bila rada zvedila, ali Vam morebiti streže, včasi me le skerbi.“ —

Mašnik so se začeli verlo čuditi. Prašali so koj vratarja, ki je samostan (klošter) zapiral, ali ni morebiti fanta kaj vidil. Vratar pa je terdil, da je fanta zjutraj vidil, ko je šel v cerkev, potlej pa več ne, torej mora še v samostanu biti.

Začnejo ga iskati, klicati; ali ni blo žive duše, da bi se bla oglasila. Že je mati trepetala in skerbela, kar začujejo, kako v neki stari prazni omari nekaj zašumi. Odprejo jo, in glej — v omari je sedel Dragotin, in je neke stare bukve prebiral, — ves dan brez kosila in ob slabi luči, ki je skoz špranje v omaro berlela. Dva dni potem obiščejo mašnik staro vdovo. „Hočem vašega sina v šolo spraviti“ rečejo. — „Gospod! mende se koj šalite z menoj — odgovori vdova — saj veste, da ne morem zanj plačevati; čmu bi se pa tudi česa učil: brez učenosti bo že še vedel nože brusiti.“ — „Ne vem — pravijo gospod, — ali bo Dragotin kedaj dober nožar ali ne. Ga že poznam, bolj bi se mu bukve vdale, kot noži,

bolj bi se mu dopadle. Kar se pa denarja tiče, nič vam ni treba skerbeti, dobrotljivi kralj je že sam poskerbel. Sprosil sem mu, da sme zastonj v šolo.

Ko je Dragotin v šolo stopil, je zagledal mnogo naj imenitnejih mladenčev okoli sebe. Pa zategavoljo ga ni jel napuh prevzemati. Vsako krat, kedar je mater obiskal, jo je neizrečeno oveselil, ker jo je še bolj ljubil in častil, kot nekdaj. Prebrisane glave in posebno žlahtnega serca je bil kmalo pervi izmed vsih in vsem lep izgled. Tudi zunaj šole so o pridnem Dragotinu govorili, in torej ga je mati ložje pogrešala.

Vse to je pa tudi mladega dečka zlo zlo spodbadalo, in nihče ga ni v šoli prekosil; in mamka doma je bila čisto srečna, saj je tudi sin bil srečen. Pa to veselje ji ni ravno zlajšalo življenja; zadovoljna je scer bila, ali pri vsem tem le sirota.

Neko jutro je ravno za mizo sedela in semtertje premišljevala, kaj bo, kaj bo! — kar pred vratmi čedna kočija obstoji. Stara mati se zlo začudi, in se še bolj čudi, ko nek strežaj v hišo stopi in njenega sina pripelje. „Kaj — si ti, ljubi Dragotin? — Nas obiščeš, kot bi bil Bog ve kaj. Kaj se je pa zgodilo?

„O mamka! čujte, čujte, — vesel Dragotin odgovori, — danes sem cesar postal.“

„Cesar? béži, béži! kaj pa pomeni to?“

„No! pervi ali pa cesar, dokler me kak drug ne prekosi. — Sedaj pa me je gospod P . . . ., pervi služabnik našega kralja, povabil, naj se danes ž njegovimi sini veselim.“

„Le pazi in vari se, ljubi Dragotin, da ti glave ne zmešajo: prederto velika čast!“ „O nikar se ne bojte, mamka“ odgovori Dragotin, in objame svojo mater. — Potem po svojih bratih sprašuje. Tvoji brati ravno odzvunaj delajo; pokličem jih; kakó jih bo veselilo, da se jih spomniš, — Že veš, da bo Andrejče skor pervokrat k svetemu obhajilu pristopil? Le nekaj me skerbí. Rada bi mu bla za ta sveti dan novo suknico omislila, pa ne morem, suknja naj manj deset goldinarjev velja.“ —

„O jej, mati — vesel Dragotin poskoči — Andrejče mora novo suknjo dobiti, vzemite tole, kar imam ravno seboj. —“ in berž lepo mošnjo iz žepa potegne in jo poda materi. Lepi cekini so se v njej blišeli.

„O moj Bog! kje si pa toliko denarja dobil!“ stermo mati praša. — „Učenik so mi ga dali, in gospod P . . . . mi ga je poslal,

ker sem bil pervi. Kam bi pa bil ta denar z večim veseljem obernil, kot da ga vam dam, ljuba mamka. — Naj le Andrejček po svetem obhajilu tudi kak očenaš zame pomoli.“ —

Revna vdova objame dobrega sina, in Dragotin se spet poda v kočijo in se na pervi sedež usede. In skor vsak teden je Dragotin materi toliko denarja prinesel kot pervokrat. —

Še le osemnajst let star je Dragotin že bil učenik v ravno tisti šoli, kjer se je bil sam učil. Poznej je bil slaven zgodopisec, pa pozabil ni nikoli, kaj je bila njegova mati, kako da ga je gospod P . . . . kviško spravil. Pač hvaležno serce.

Mladi pastir.

Ravno se je bila zima leta 1709 pričela, ko se je kakih štirnajst let star deček iz mesta P. v B. napotil. Bil je mlad pastir. Stariši so mu pomerli in ker se doma ni preživeti mogel, se je podal v beli svet. Pisal se je Valente J. — Hodil je od hiše do hiše in je službe iskal. Na poti pa je osepnice dobil in komej se že pomiče do bližnje bajte; skorej bi bil v snegu obležal. V ti bajti pa je stanoval kmetič, prav siromak, in ni mu mogel bolje postelje postlati, kot v hlevu. Zima je grozno pritiskala in deček

je zmerzoval na goli slami. Več tednov je ječal in stokal in ni drugega užival, kot mlečne kaše, ki mu jo je miloserčna gospodinja donašala. Gospod fajmošter šele so mu bolezen nekoliko zlajšali, ko so zvedli, kaka se mu godi. Ko je spomlad jela zemljo ogrevati, je ubogi mladenč spet zdrav se na pot podal.

Dve leti je romal po mestih in vaseh, dokler srečen do puščavnika sv. Andreja pride. Štiri puščavniki so tukej živeli in obdelovali sami lep kos zemlje, mal vertič in so redili šest krav. Mleka in sadú so ravno dosti pridelali, in revnim popotnikom pomagali. Ko je Valente do njih pritaval, si je berž njegova priljudnost njih serca prikupila. Vzeli so ga v službo in mu majhno čedo izročili. En puščavnik ga je učil brati in pisati. Našel je v nekem kotu male bukvice, jih je pridno prebiral in se rajtati naučil. To pa je čudno radovednost v njem užgalo. Pa po celem samostanu je zastonj drugih bukev iskal. Puščavniki niso znali drugega, kot moliti, pohlevno živeti in uboge podpirati. Te čednosti so res imenitne in sladke, pa mladi pastir je še več zvediti hotel.

Več let je preteklo in ni počel ničesar drugega. S psičkom in kravami se je po hosti klatil. Ali narava in njene ćudne skrivnosti so ga zmirom

bolj mikale. Večkrat je postajal in premišljeval kako rožico, kako travico, ali pa kako drobno živalče. Včasi pa se je vsedel na kako visoko pečino, in se je zagledal v nebo in v svitle zvezdice. Kolikokrat je skušal, razlagati čudne stvari na nebesu, ki božje veličanstvo pripovedujejo, kakor je govorilo mnogo starih prerokov. Zvedil je bil, da mornarji po zvezdah svojo pot ravnajo. V neki stari pratki pa je bral, da se sonce včasi v znamnji ribe, leva, vage itd. naprej pomiče in mislil je, da se mora res na modrem oblaku kaka riba, kak lev viditi. Tuhtal je in tuhtal, pa zastonj. Verh visokega hrasta si je iz vej utico spletel, in vsak večer je kako uro nebo ogledoval. Kakó rad bi bil našel obris ribe ali bika!

Svetega Jurja dan se je podal na somenj v bližno mesto. Vidil je tam mnogo reci, kar opazi nek razvit popir, na kterem so vse veče zvezde narisane bile. Serce se mu je smehljalo samega veselja, in rad je plačal vse, kar si je bil za dveh let zaslužil. Domu pridši se je koj na hrast splazil in kmalo je našel več zvezd, ki so bile na popirji imenovane.

In pri vsem tem vendar mladi pastir ni vedel, koliko ur hodá da je do bližnjega mesta. Bridka žalost mu je serce oklepala.

Čutil je, da je neveden, da je duh njegov temen. Vidil je iskrico žlahtnih vednosti, ali iskrica mu ne užge svitle luči, po kteri je hrepenel. Bil je ravno kot vjetnik, ki skoz okovano oknice pregleduje cveteče doline, in verige stresa in razbija, pa zastonj. — Poznej si je kupil Valente dvoje latinskih bukev, ki so opisovale velike vojske starih junakov. Kakó je vsako besedico požiral! Na zemljovidu pa je svoje perste pomikal in meril, koliko sveta je kaki kralj ali cesar v vojski pridobil. Da bi si še kaj več bukev nakupiti zamogel, je vzel včasi kako poleno in jo je napledel v hosto, je pobijal tam zajce, dihurje in druge živali in je kožuhe prodajal kerznarjem. Skor bi mu bla enkrat divja mačka oči izpraskala.

Tako terdno in gorko radovednost je Bog moral poplačati. Kar se je tudi zgodilo. Nekega dne je Valente pod nekim krastom sedel, in poleg njega je več bukev ležalo. Ravno je prav zamišljeno svoj zemljovid pregledoval, in ni čul, kako je njegov pes glasno lajati začel. Mlad gospod, lepo oblečen, je stal pred njim in ga je radoveden gledal. „Prijatel! kaj pa počnete“? — ga zadnič praša; — „Učim se ravno, kakor vidite, — odgovori pastir. „Ali pa kaj umete?“ — Smešno, pač

smešno zaverne Valente nekoliko jezen, čemu bi se pač kaj učil, česar ne umem. Ravno iščem, kod bi na krajša pot v K . . . peljala.“ V K . . .?“ ponavlja gospod in se smeji — ali imate morebiti tam kakega prijatelja?“ Nimam ga, pa čul sem praviti, da so tam visoke šole in jaz bi se tje podal se učit. „Vam pač ni treba take delje, če hočete, Vam drugo mesto povem, kjer je ravno tolko modrih mož in mesto je mnogo bližje, kot K . . .“ —

Valente ni utegnil ougovoriti. Mnogo čedno oblečenih gospodov se bliža. Vsi se odkrijejo, ko do pastirja pridejo, pa odkrivali se niso pastirju, ampak onemu gospodu, ki je poleg Valenteta stal, zakaj bil je ta gospod Franc G . . ., sin vojvoda lotrinškega. Franc G . . . pa se je še več pomenjkoval s pastirjem, ga je izpraševal o zgodovini, zemljopisu in drugih rečeh, in Valente je takó umno odgovarjal, da je bilo kaj. Vsi so se čudili. Zadnjič pa mu je Franc G . . . obljubil, da ga če v šolo spraviti, in bil je mož beseda. Kmalo je jel Valente se učiti raznih reči in je postal poznej slaven učenik, in neznano veliko ucencov se je zbiralo, ki so vsi se učili, kar je nekdajni nevedni pastir jim predaval.

Pač terdo se je bil upiral ta mladenč, Bog mu je bil užgal duh in serce, — ali bi se ne naučili vsi vi učeniki, preiskovati proste ljudi? Mnogo biserov, mnogo prebrisanih glav bi gotovo našli, — in koliko dobra glava velja, sami veste! —

Paškal.

Blaž Paškal rodil se je leta 1623 v Klermonu na Francoskem. Njegov oče bil je še koli visokega stanú in ga je podučeval v raznih rečeh. Mladi Blažek je bil sila priden, in ko je bil devet let star, je že mnogo vedil. Čisto srečen je bil, če je smel v kakem kotu premišljevati in tuhtati; nikoli ni bil učenja sit. Ker je tako veselje do bukev imel, se je preselil njegov oče v Pariz, kjer je dosti visokih šol. Pa hotel je sina še nekoliko let brez vsake šole izrejati, ker se je bal, da bi se otroku glava ne zmešala.

Blaž je dostikrat čul, kako so se očetovi prijatelji včasi pomenkovali o zemljomerstvu in rajtanju. Nekega dne praša očeta: „Čujte, kaj pa je to, zemljomerstvo?“ Zemljomerstvo nas uči, odgovori oče, kako podobo prav na tanjko narisati in jo razmeriti. „Če tedaj — pravi Blaž, en perst

v pesek zasadim, in drugega okoli in okoli pomičem, zarisam okroglo podobo, — ali je to kaj zemljomerškega?“ — Je, je, odgovori oče. — „O kak bi se rad te vednosti navadil, nekaj sem že poskušal, — veselo Blaž zaverne, — glejte, če bi hotel kako hišo zidati, ali kar si bodi kaj napraviti, povsod moram zemljomerstvo umeti.“ Res da, ljubi sinko, pa izbij si še vse to le iz glave, si še premlad. Če boš že stareji, te dam učit; zdaj se mi pa še ne dotikaj takih bukev, če me nočeš razžaliti.“ —

Blaž je bil zlo vajen pokoršine, nikdar se tedaj ni spozabil, da bi bil kakih prepovedanih bukev poiskal. — Včasi, kader je bil sam, je vsake robe podob narisal na popir ali pa v pesek, jih je razmeril in računil, in je mnogo prerajtal, kar dostikrat še modrim možem glavo beli. Igrače ga niso več veselile, in če je utegnil, se je mesto da bi bil igral, v svoje poslopje zaperl in je rajtal: to so bile naj sladkeje ure za njega. Nekega dné, ko je ravno nekaj risal, stopi oče v sobo, vidi podobe na popirji in praša: „Kaj pa je to?“ Glejte oče, okrogle čerte delam — odgovori deček; — „Čmu pa ti je to le?“ praša oče dalje.

Blažek je jel zdaj očetu razlagati, kako je napravil vse in kaj meni izrajtati. — Oče se zlo čudi; zakaj izrajtal je Blažek nekaj, kar je že neki modri mož pred več sto leti izrajtal, — in berž razodene svojim prijateljem, kake prebrisane glave da je njegov sin. — Potlej pa Blažeta pokliče in mu pravi: „Se ti že pozna, da boš dober računar, hočem te v šolo peljati, ali povedati ti pa tudi moram, da se mi nič kaj ni dopadlo, ker nisi ubogal; lahko bi se ti bila mlada glava zmešala, ker zmirom tuhtaš in premišljuješ.“ — Kar je gospod Paškal svojemu sinu pravil, si vsi, ljubi otroci! v serce vtisnite. Ne prebirajte bukev, da bi jih ne bli poprej staršem pokazali, zakaj mnoge bukve so smerten strup za mlado serce, in če se ga dosti napiješ, bo tudi vsaka čednost zbežala, in če čednost zgubiš, kaj si potem? — živina v človeški podobi! —

Učeniki.

Perzjanski kralj Kozroj.

„Veliki kralj! sovražniki tvoji so pobiti, tvoje zmage so ti mnogo dežel pridobile.

Srečni tvoji podložni hvalijo tebe in tvoje postave. Tvoja mogočnost ne bo prej nehala, kot ona le zvezda tam, ktero častimo! Veliki kralj, naj nekoliko let za svojo družino poskerbim, dovoli!“ Tako je govoril Mitran, kraljev naj zvestejši in naj ljubši služabnik. „Zakaj me pa hočeš zapustiti? Povsod sem te blagodaril, najne serci ste se oklenile. Čemú ji češ razdrešiti?“ O kralj, odgovori Mitran, saj veš, da zmiraj tebi v slavo živim; pa imam domá sina, in nobeden ga ne more privaditi, da bi tako zvesto kedaj tebi služil, kot sem ti jaz. Le jaz ga utegnem kaj takega naučiti.“ „Res je! in dovolim ti, česar želiš, pa imam še prošnjo do tebe. Tudi meni je Bog sina izročil. Mlado dete bi se še lahko napeljevalo k čednosti. Vzemi ga seboj, in izredi mi ga. Vcepi obema nedolžnost in bogaboječnost globoko v mlade serca; in vsi moji podložni ti bodo hvaležni: izredil jim boš dobrega kralja.“

Mitran oba mladenča seboj vzame in se poda na svoj dom. Kralj, — viditi čez nekaj časa svojega sina, se je verlo oveselil, ali precej je spoznal, da ga Mitranov deček v vsaki reči prekosi. Potožil se je Mitranu: „Veliki

kralj! odgovori Mitran, oba sem pridno učil in k čednosti privajal, ali moj sin je dobro spoznal, kako se bo moral ljudi oklepati, tvojemu sinu pa nisem mogel skrivati, da se bodo ljudje njega oklepali!“ — Glejte, ljubi starši, to je že stara prilika. Dobro seme ne najde vselej dobrega zemljiša, in tedaj tudi ne zori; pa kolikokrat slabo seme sejete, in kaj sejete? — grozno nesrečo. Vsako mlado serce terja dobrega semena, pa če ste ga vsjali, ga morate tudi gojiti, če ne, bo usahnilo! —

Vitežki Duguesklin.

Za francozkega kralja Filipa živel je na Francozkem slaven vitez Rajvald Duguesklin. Bil je pameten mož in je častil Boga in kralja. Njegova žena je slovela zavolj bogaboječnosti in modrosti. Pa nekaj je le zgrešila, ker svojega sina Bertrana prav izredila ni. Bertran je poznej slaven postal, in ni bilo po vsi francozki deželi večega junaka od njega. Hrabro se je bil vojskoval zoper Saracene, ki so si v žlahti bli z današnimi Turki. Bertran je bil v mladosti gerde postave, in zato se ni nihče za njega zmenil. Verh tega je bil hud in nagle jeze.

Komaj je znal hoditi, je vselej debelo palico v roki nosil, in se je vsakega lotil, kterega je srečal. Mnogo učenikov ga je skušalo pokoriti, pa zastonj. — Mati ga je jela čertiti: nikoli ni smel z drugimi njenimi otroci jesti ali pa igrati, — pa tudi to je malo pomagalo.

Nekega dne se je mati z otroci h kosilu usedla, in jedli so dobro, kar je le serce si želelo. Gerdi Bertran pa je v nekem kotu čepel, ker k mizi ni smel. — Ali namah ga jeza popade, razkačen kviško skoči, in začne brate in sestre svoje zmerjati: „Jaz sem naj stareji, in hočem uživati zató“ se je jel togotiti. Kot bi trenil, zbežijo otroci, ki so se ga bali in se mu umaknejo. Jezen si Bertran pristavi stol, in se začne daviti z mesom in kruhom, da je bilo kaj. Mati se mu spervega smeji, ali ker se je le preveč šopiril, mu žuga, da ga če zapreti. Pa Bertran se kar maló ustraši, jezen zgrabi mizo, in jo sune, da bi bil skor svojo malo sestrico ubil; sklede pa je vse potolkel. Ravno je tako divjal, kar stopi v hišo neka nuna, ktero je Bertranova mati zavolj njene nedolžnosti prav rada imela. Ko je nuna mladega serboritneža opazila, se ga kar nič ne ustraši, ampak praša mater, zakaj

tega sina ravno tako zaničuje. „Kaj bi ga že tudi ne, ker je tako jezljiv in serdit. Kakó sem vendar nesrečna, da imam takšnega sina. Nikdar ne daje mirú drugim otrokom, vselej jih obira, jih včasi grozno pretepa; in sam pa vsaki dan čisto raztergan in umazan domu prihaja. Kolikokrat sem se že jokala, in si želela, da bi njegova mati ne bila! —“

Nuna je dečka kolj dolgo bistro gledala, in ga začela lepo ogovarjati in svariti. Ali Bertran se je kmalo razjezil, in še s palico je jej protil, če se hoče šaliti ž njim. Nuna pa nikar ne utihne. Rahlo ga za roko prime in mu tako ljubo in sladko govori, da je jel Bertran debelo gledati in poslušati. —

Drugega dné so nuno zopet h kosilu povabili. Strežaj prinese skledo, in se mizi bliža, kar poskoči Bertran, vzame skledo in jo ponudi nuni. Lepo jo prosi, naj mu ne zameri včerajšne divjosti, in jej obljubi, da se nikdar več ne bo kdo čez njega potožil. Zdaj urno stopi do mize, kjer je vino nalito blo; poda nuni kupico, in jo poprosi, naj mu napijè. — Nuna ostermí, vzame kupico in pravi: Dobro, napijem ti, ljubi Bertran: poboljšaj se, in časti mater in očeta. Oči tvoje mi prerokujejo, da se bo nekdaj še francozka s teboj ponosila.“ —

„O kaj takega jaz ne upam. Izredili so me preslabo; vse me zaničuje, in vsaki hlapec me sme tepsti in suvati, kolikor mu je ljubo!“ odgovori Bertran. Bertranova mati se je zlo zlo čudila in se serčno nuni zahvaljala. Bertran pa, če ravno mlad, tiho pristavi tele čudne besede: „Sad, ki ne zori, ni za nič, pa sad, ki pozno zori, je včasi bolji od drugega!“

Kak krotek je bil pač zdaj Bertran. Ljubil je svoje starše, in posebno pa je bil možkega duha in pobožen. Kolikokrat je kakemu beraču kar celo svojo obleko podaril, če dnarja ni imel seboj! In to je storil iz gole pobožnosti. —

Glejte stariši! ne spokori vselej šiba, — — serčna ljubezen je včasi lepa iskrica, ki v mlade persi zderkne, in jih k dobremu vname. Serčna ljubezen je sveta cvetlica, ki serca vodi, ki čednost rodi! —

Učenec Fenelonov.

Že je bil modri Fenelon svojega učenca jeze odvadil, pa ne še napuha in ošabnosti. Če je lepo ogovarjal mladenča, ali mu pa žugal, je malo porajtal: vedel se je, kakor bi ne čul. — Nekega dne, ko mu je Fenelon nekaj prepovedal, se ustopi mladenč pred uče-

nika in pravi: „Zapovedovali mi pa ne bote; vem kdo da ste Vi!“ Modri Fenelon je jenjal zapovedovati. Vselej je bolje, da se jeza ali kaka druga strast ohladi, preden začneš svariti. Fenelon je tedaj obmolčal, žalosten je postal in kar besedica mu ni ušla, ki bi imela učenca okregati. — Drugega dne je jel pa čversto in mirno govoriti rekoč: Gospodin! Še veste, kaj ste včeraj mi povedali? Rekli ste, da od mene ste višji. Dolžnost je moja, Vam dokazati, da pač malo veste. Kdo vam je povedal, da ste več od mene? Menda kak strežaj? Ne bojim se ničkaj Vam povedati (saj ste me prisilili), da jez višej stojim in ne Vi. — S svojim rojstvom se menda vendar ne boste bahali; pomislite le, ko bi danes dež šel, in bi kakemu kmetu prav čedno zemljišče poškropil, njegovemu sosedu pa ne, — ali bi se ne smejali, ko bi kmet to sebi zarajtal in porekel, da je več od soseda. — Tako Vam tudi rojstvo le malo zadene, ako ostanete butasti. — Morebiti pa mislite, da ste modreji od mene? Abotno bi zlo bilo, saj veste, da je vse, česar ste se dozdaj po meni naučili, še premalo, in da Vas še imam mnogo mnogo reči učiti. Verh tega mi Vi kar nič ne smete ne zapovedovati, kakor jaz Vam pravico imam. — in če mislite, da nimam druge

sreče na svetu, kot Vas podučevati, se verlo motite, ljubi gospod! Moja dolžnost je le, da kralju služim, in služb je dosti po deželi; služil bom mu zvesto, in večega ne terjam. Da se pa prepričate, da resnico govorim, pa pojdiva do kralja, prosil ga bom, da si drugega učenika izbere, in Bog daj, da bi Vas moj naslednik srečneje vidil, kot sem Vas jaz!“ — Joj joj! nikar, dragi učenik — povzame mladenč, — večkrat sem Vam že bil krivico delal, ali tako neumen še nisem bil, kot včeraj. — Oh, če kralju kaj takega poveste, kako me bo čertil, in če me zapustite, kaj pa bodo ljudje govorili? Za Boga, zarotim Vas, usmilite se in ostanite, odpustite mi mojo neumnost in togoto; obljubim Vam, da Vas hočem zanaprej ubogati in bom mož beseda!“ — Kaj takega je Fenelon hotel, in da bi še gotovej dosegel, kar je hotel, ves dan ni povedal, ali ostane ali ne. Še le resnični kes mladenčev in pa prošnje matere njegove so ga ganile, in ostal je.

Ali ni Fenelon prav lepo ravnal? Kraljevič pa, njegov učenec, se je poboljšal, in mnogo čednosti ga je kinčalo, posebno pa je uceniku hvaležen bil. Poznej je Fenelon ljubezen svojega kralja zgubil; prepovedano je

bilo kraljeviču, se z nekdajnim učenikom pečati, ali prepovedano mu je bilo zastonj! Skrivaj sta si dopisovala, in ko se nekdaj tihoma snideta, je kraljevič nek tole rekel: Fenelon! veste dobro, kaj sem Vam dolžán, in veste tudi, da sem Vam drag. Lepo res je Fenelon vedel, duh in serce ravnati! Ali bi ga ne hotli posnemati?

Car Teodozi.

Car Teodozi imel je dva sina. Imenovala sta se Arkadi in Honori. — Dobro je vedel, kako važen da je poduk mladih otrok. Po vsem svojem cesarstvu je tedaj iskal kakega učenega in pobožnega moža, in je tudi rimskega carja prosil, naj mu kterega pošlje. Rimski car pa upraša papeža, in sveti oče mu svetujejo nekega Arzenja; zakaj Arzeni bil je mož, ki je čednost ljubil; bil je pa tudi znajden v vsaki vednosti. Samotež je živel v Rimu, bal se je slave in le zapoved papeževa ga je primorala, da je zapustil tihotno svoje življenje, in se do Teodozija podal.

Pridši v Carigrad se je kmalo cesarju prikupil; cesar pa ga je povikšal, saj mu je imel izročiti dve mladi serci, dva care-

viča. Da bi otroka učenika kot svojega očeta spoštovala, jima je moral Arzeni pri sv. kerstu botrovati. Nekega dne pride car v izbo ravno, ko je Arzeni mladenča učil. Vidil je, da Arzeni stoji, mladenča pa oba sedita. Ničkaj ga ni to razveselilo. — Zvedel je, da si Arzeni zato ne upa sedeti, ker sta mladenča cesarske plajše ogernjene imela; zato je jima precej zapovedal plajše sleči, in je učeniku stol pristavil.

Nikdar ni po svoji glavi ravnal s dečkoma. Vselej je popred Arzenja za svet prašal. Mnogokrat je pravil svojemu sinu Arkadiju: „Glej, moj sinko! če z veseljem vednosti in čednosti v tvojej duši gojiš, rad ti prepustim carstvo, ako se ti pa pobožnost in radovednost merzite, ne prežaj po kroni; bolj je, da te večna samota svetu skrije, kot da bi brezbožno toliko miljonov ljudi v nesrečo pripravil.

Teodozi je terdo zaupal v Arzenija, ali Arkadi se ni sila dobro vedel. Nekdaj se je globoko zagrešil, in je svoje terdo serce razodel. Arzeni bil je milega serca, malokdaj je kterega kaznoval, ali Arkadjev greh je le vendar kazni zaslužil. Kaštigal ga je terdó. Arkadi je sramoto prestal, pa ni se zato poboljšal. Kakor živ plamen se mu serce užge, in sklenil

je, se maščevati. — Prosil je nekega častnika (oficirja), naj na kako vižo Arzenia stran spravi. Častnik je bil prepošten, ljubil je učenika zavoljo njegove učenosti in pobožnosti, in mu razodene, kaj mladi carevič o njem misli. — Arzeni, to zvedeti, poklekne in pomoli. Zdi se mu, kakor bi nekaj v njegovem sercu glasno djalo: „Arzeni, beži in si prost, si brez vsake nevarnosti!“ — Precej učeni mož glas uboga in zbegne čez morje, — se poda v puščavo in se tako človeštvu skrije. —

Močno se je razžalil car. Zapovedal je, naj iščejo beguna po vseh otokih in puščavah; — ali vse je bilo zastonj. Teodozi je umerl, brez da bi bil kaj zvedel o Arzenju. — Arkadi stopi na prestol svojega očeta. Um in pamet sta mu zorila, ali ž njima se tudi vest oglasi, strašno oglasi. — Spet je dal povsod iskati, in res je staknil tudi Arzenjevo prebivališče. Piše mu pismo, ga ponižno odpuščenja prosi in se sporoči njegovi molitvi. Ponujal mu je vse davke egiptovske dežele, naj zida samostane in cerkve, naj obrača denar, kakor mu ljubo. Taka pokora je Arzenija ganila, — ali vendar ni šel spet v zanjke, še pisal cesarju ni, ne, da bi se maščeval, le bal se je, da bi spet moral nazaj. — Sporočil mu

Je tele besede: „Bog nam odpusti naše grehe: kar se tiče zidanja samostanov in cerkev, — si drugega izberi; jaz sem za človeštvo zamerl! —“ Arzeni je seveda pravico govoril, pa tudi Arkadi je čedno izbrisal madež. — Če je res ponudil ves Egipt svojemu učeniku, ga je hvaležnost vodila in vse bi ne bilo prenapeto, — Kdo more vednosti in čednosti zadosti poplačati. —

Ljubi bravci! kaj se bolj vdaje človeku, kot hvaležnost do dobrotnikov. Naj veči dobrotniki pa so učeniki. Oni podavajo mlademu duhu živi kruh; oni pripravljajo dušo za življenje in večnost! — Torej ne pozabite, kdo vas je vodil, kdo vam serce k dobremu nagibal.

Pervo prijateljstvo.

Abu Kasem.

V mestu Damasku je živel nekdaj nek kupec, ki se je Abu Kasem imenoval. Bil je vdovec in je imel dva sina. Na svoji smertni postelji je sina poklical in jima takole govoril: „Skorej me ne bo več, ljuba fanta, in nihče v tem mestu ne bo za vaju porajtal, saj me nobeden ni poznal, kakor vesta. Potujta

tedaj po moji smerti v Meko; tam dom je moj, tam moj oče še živi. On je bogat in dobrega serca. Milo vaju bo sprejel, vaju kot svoja otroka ljubil, in dosti bosta po njem podedila.

„O moj oče, — odgovori Safi, stareji sin, — kako prideva v Meko? Kmalo lahko zabredeva, saj veš, da še nisva tega mesta zapustila.“

Kar človek v svojem življenju zve, ga vodi po svetu, in kar oče zve, zna tudi sinoma razodeti, da se ravnata po njegovem svetu. „Idita v Meko; da poti ne zgrešita, se deržita vedno na izhodno stran. Ker je pa pot dolga, vama svetujem, ne hodita sama, strah vaju bo divjih zverin in tolovajev, skusita, da se kaki družbi pridružita.“ —

„Ali kje bi pa romarjev našla? — praša Safi, — saj veš, da nikogar ne poznava.“

„Vsako leto potuje mnogo mnogo ljudi iz vsih krajev svetá v Meko, počastiti grob našega preroka, potujta ž njimi, pravi Kasem.

„Ali precej s pervo družbo greva?“ praša Hazan, mlajši sin Kasemov.

„Ne precej — odgovori oče; — jutri se podajta pred mesto: tam se ljudje zbirajo. Dobro jih ogledujta in poslušajta, kaj da go-

vorijo. Ogibajta se vsih, ki mnogo bogastva seboj vlačijo, zakaj ni vse zlato, kar se zunaj sveti. Mnogokrat za bogastvom puhla duša živi. — Ogibajte se vsih, ki pogosto postajajo, in prismodíje ali pa kako nerodno petje pred mestom poslušajo, zakaj oni so pozabili, da bi imeli kar iz gole pobožnosti v Meko romati, pa ne zavoljo veselic. — Tem se ne pridružujta, oni se ne deržijo prave steze, oni sami ne vedó, kam so se namenili. — Če pa ugledata kakega prostega mladenča, ki pobožen za svojim očetom ali dedom stopa, ki tiho posluša, kar mu njegov drug pripoveduje, če čujeta, da mladenč pametno govoriti zna, da se rad pomenkuje o sveti Meki; — ta mladenč, ljuba sina, vama bo pravi vodja, njemu se pridružita, in nikoli ne bosta zgrešila poti. —

Izgovori in poda Abu Kasem vsakemu mošnjo denarjev, ju blagoslovi, in mirno zaspi.

Drugega dne odideta mladenča. Vstopita se pred mestne vrata, vidita mnogo družb, mnogo vozov; in bogastva ni mere. Vgledata tudi neko družbo, štela je mnogo ljudi, Perzanov, Turkov, Indov, Zamorcov, Arabov in iz drugih dežel. Nekteri so sedeli na vel-

bljodih (kamelah), drugi na slonih. — Mladenča sta se verlo čudila vsemu temu, saj še nista nikoli kaj takega vidila. — Pa ko začneta na odhod misliti, se precej spreta: Hasan se poda z družbo, Safi ostane. — Dolgo se je Safi sa Hasanom oziral, in potem se verne. Cel teden je še hodil do mestnih vrat, pa ni družbe opazil, ki bi mu bila po volji. Ni se bal, ker je toliko za bratom zaostal, da bi v Meko ne prišel. Še le osmega dne je našel romarja, ki mu je bil všeč. Pridruži se mu, in po mnogih težavah dojdeta oba v sveto mesto. Precej se poda Safi v čamijo (turško cerkev), in se zahvali Bogu, ki ga je ohranil vsih nevarnosti. —

Potem poišče dom svojega deda, ki ga je srečno sprejel. Pa kako se je vendar čudil, zvedši, da še njegovega brata v Meki ni bilo, ako je ravno cel teden popred se od doma odpravil. Precej so jeli pozvedovati po vsih tergih; ogledovali so vsako družbo, pa zastonj! Dnevi se potekali, mesci pošli; in več let ni bilo za Hasanom ne duha ne sluha.

Kasemov oče je bil skor presodil Safi-a, skor je spregledal njegovo sercé, skor spoznal njegove čednosti. — Izročil mu je vse bogastvo, naj pametno ž njim ravna, — toliko mu

je zaupal. — Nekdaj pridejo neki židovi do Safi-a, ki so z sužnimi tergovali. Več vjetnikov so imeli seboj, med timi enega, ki je bil nekdaj verl mladenč viditi, ali nesreča ga je postarala, vendar je še bil naj lepši od vsih. — Hodil je brez obuvala, bil je suh in opečen od sonca. — Obleko imel je razcapano; še berač bi je ne bil nosil. — Safi — ugledavši mladenča, se gane, in žalost mu serce prevzame.

„Kdo si pa, ljubi prijatel!“ ga miloserčno praša. —

„Vidiš téle verige — odgovori nesrečnik — naj ti mesto mene povedó, kaj da sem. Sužen je brez imena, brez žlahte, brez domovine. Če me kupiš, imenuj me, kakor ti je drago. Zdajšni moj gospod imenuje me Bedredina. Prej se je njegovo naj lepše žrebče tako imenovalo, ali žrebče mu je poginulo.“ —

Kako žalno so ti glasi Safi-u zvoneli, bilo mu je, kakor bi brata poslušal. Skor bi se bil razjokal. Tiho praša:

„Kako so te tam imenovali, kjer si doma?“ —

„O tam sem se imenoval Hasan“ — odreče sužen.

„Tvoja nesreča me gane, — pristavi milega glasu Safi, — gotovo te je huda osoda močno preganjala. Ali poznej mi še boš pripovedoval, sedaj pa si prost, vse sem za te poplačal. Podaj se k svoji žlahti, imaš še morebiti kakega brata, ali pa —“

„Ah da! brata imam še, ali Bog ve, kje živi. O ko bi zvedel, da je še živ, tekel bi do njega, bi mu noge oklenil, in se na njegovem sercu razjokal!“ — Te besede so Safi-a čisto zmotile, ni mogel dalje čakati. Solze v očeh — objame svojega brata. O pervokrat po grozni nesreči je Hasan spet srečen bil. — Poznej pa je o svojem življenji tole pripovedoval: —

„„Zaničeval sem tvoj in očetov svet, in sem le po svoji termi ravnal. Zato pa me je tudi Bog kaznoval. — Pridružil sem se, kakor še veš, nekemu mladenču, ali oba sva se zmirom bolj ločila od druge tovaršije, in zgubila sva se v puščavi. Po noči naju dobijo tolovaji, in oba sva vjetnika. Nekoliko dni poznej naju prodajo Turkom. Dve leti sem terpel s svojim drugom, dokler naju nek turški baša kupi. Upala sva, da prideva razrazen, zakaj čertela sva se in zaničevala. Ali baša je, kot sem povedal, oba kupil. — Mesto

volov sva vlačila in orala, in mest jedi in plačila so naju pretepali. — Potem sem še več drugih gospodov imel. — Zdaj hvala Bogu sem spet tvoj, ljubi bratec!“ —

Samega veselja, da je brata spet našel, kupi Safi vse vjetnike, ki so ž njim prišli, in jih izpusti. Verh tega vsakemu mošnjo denarja poda, naj se verne, ako ga še kje ljuba žlahta pričakuje. — Glejte! kakor ta dva sina, smo tudi mi vsi, kedar v življenje stopimo.

Dolgo, dolgo imamo romati, dokler pridemo v sveto mesto; sveto mesto za nas pa so nebesa. — Človek je združen s svojim bližnim, bližni nas spremlja do kraja, ali ne vsak bližni. Zberimo si modrega, pobožnega prijatelja že v svoji mladosti; potujmo ž njim, Bog nas bo vodil, in še v starosti se bo serce starega prijatelja oklepalo. — Pa ako zberate, se ne dajte prenagliti, varno zbirajte, dolgo zbirajte, saj veste, da tudi slaba tovaršija dolgo terpi, in da v slabi tovaršii po široki cesti v pekel romate. — Torej le varno se obnašajte, kedar ste namenjeni, si prijatelja izbrati! Zakaj dober prijatel je angelc, slabi prijatelj hujši od zlodeja.

Sveti Avguštin.

Sv. Avguštin je imel nekega prijatelja, ki se je imenoval Alipij. Živela sta oba v nekem bogatem in slavnem mestu v Afriki. Bila je starih dni navada pri mestjanih, da so imeli kak prostor, kamor so spuščali divje zverine, leve, bike, medvede in druge zveri. Šuntali so jih; in divja zver se začne tepsti in grizti, da je bilo strah. Včasi pa so kakega vjetnika med živali zagnali, in tam se je moral valjati in tepsti s kakim medvedom ali risom, dokler je obnemagal in konec storil. In ljudje so se veselili kervi in smerti, ako je kje kaka grozna rana zazevala, so glasno zaukali in ropotali. — Tak kervolok je bil tudi Alipij; ali sveti Avguštin ga je ozdravil strašnega veselja.

Čez nekoliko let potuje Alipij v Rim. Imel je tam dosti starih prijateljev, neumnih kervolokov. Vabili so ga v gledališče, ali on se možko upira. Ker ga pa le silijo in silijo, jim govori: „Kaj vam pa pomaga, če me notri spravite, sedel bom poleg vas, kot okorna klada, oči pa bom zatisnil; — kervi se mi gabi.“ — In res, pridši v gledališče Alipij vedno meži. O ko bi bil pač tudi uho zamašil! — Neka zver zgrabi sužnega, ki se je ž njo bojeval, in veselo zavpije ljudstvo. Krič

zmoti Alipija, ogleda se, — in strašno se zbudi nekdajna kervoločnost v njegovem sercu. Sopihal je radosti sam; kot divja zver počne kričati: ena minuta ga je čisto spreobernila. Dolgo se je veselil svoje strasti: ali Bog je bil usmiljen, in ga je spet, če ravno pozno, na pravo stezo pripeljal. — Tako piše sveti Auguštin.

Taki tovarši pač ne zaslužijo lepega imena prijateljev. Kaj je pravi prijatelj? Glej, kako se iz rahlega popja cvet razvija, cvetje pa sad rodi; tako mili, pobožni prijatelj žlahno iskrico v sercu vnema, jo s svojim izgledom goji, in sad bo gotovo dober. — Zerkalo poznaš, kako je ustvarjeno: poglej se vanj, kakoršen si, takega se boš zagledal. In kaj je prijatelj drugega, kot zerkalo. Če se malo zagrešiš, te bo svaril, in kmalo boš vedil, kakšen si. Kar ni prav, urno popravi. Torej še enkrat opominjam: Zberi si prijatelja, pa varno si ga izbiraj..

Sveti Bazili in Gregori.

Kdo ne pozna teh dveh svetih mož. Rodila sta se ob koncu četertega stoletja in sta nam posebno lep izgled žlahnega prijatelj-

stva. Že v svoji mladosti sta budila lepi up. Lepega obličja, bistrega duha in priljudna sta tudi imela stariše, ki so prav pobožno in keršansko živeli. — Ko sta doma nizke šole izdelala, sta se podala v druge mesta, kjer so tedaj visoke šole slovele. Naj imenitneje mesto pa je bilo mesto Atene. Tam med tujci, pri kterih so vse vednosti, pa tudi vse hudobije cvetele, tam šele sta mlada serca se prav ljubiti začela. Sv. Gregori sam takole piše: Najno sveto prijateljstvo se je začelo v Ateni, in je vnelo v nama plamen, ki ni nikdar več ugasnil. Odzdaj sta bila serca si draga. — O srečna Atena, ti si mi rodila vso mojo sladko srečo! Obiskal sem te, da bi si mnogo vednosti prilastil, in glej! našel sem naj žlahneji zaklad človeškega življenja, našel sem zvestega, odkritoserčnega prijatelja!“

Zmirom lepše je cvetela njuna ljubezen. Vse, kar je serce čutilo, sta si razodevala. Zvedila sta, da oba le modrosti in čednosti iščeta. Pod eno streho sta prebivala, skupej sta jedla, skupej se učila in veselila. Sveti Gregori pravi: „Oba sva hrepenela po vednostih, in ravno vednosti prav pogosto v sercih zavidnost unemajo, in vendar le

sva se kar skušala, kteri bi bil bolji. Nobeden se ni hotel povzdigovati; eden se je drugemu umikal, eden drugega posnemal. Kar sva se učila, vse sva se zavoljo čednosti. Mislila sva, da bode najno prijateljstvo večno, če se oba za učenost pripravljava, in se od dne do dne bolj svetu odmikava. Božja beseda naju je vodila. Eden drugega sva se svarila in v sercih pobožnost unemala. S drugimi součenci se ničkaj nisva pečala; bili so vsi prenagli, napuhni in so preposvetno živeli. Le pohlevnih sva se oklepala, zakaj oni so nama dober izgled dajali.“ —

Sveti Gregori in Bazili sta vse druge prekosila v modrosti. Bistri duh in pridnost ju je povikšala nad vse, posebno pa ju je kinčala čistost. Bala sta se vsake nevarnosti, ki serce kvari. In ta čednost je jima dajala moč, da se v Ateni nista zgubila, kjer je bilo vsih hudobij dosti najti. Le dve poti sta poznala; ena ju je vodila v cerkev k božji besedi, druga pa v šolo, kjer so učeniki vednosti učili.

Zató pa nista v drugih ljudéh zavidnosti užigala. Vsi součenci so ju častili in

ljubili, takó sta se vedla. Ta ljubezen se je naj bolj očitala, ko sta Ateno zapustila; vsi so se jokali. Učenci in učeniki so prosili, naj ostaneta: in zadnič sta se dala toliko pregovoriti, da je eden ostal Sreća je zadela Gregorja. Kako ga je to razžalilo, si lahko mislimo.

O ko bi pač vsi mladenči visokih šol ta dva svetnika posnemali, da bi tudi tako po čednostih hrepeneli, kot ona! Mnogo je, mnogo mladenčev, ki v visoke šole stopijo, — pa se kmalo zgubijo v neumnosti in leno življenje: o da bi Bog jih milo pokoril.

O stanu.

Žjoto in Čimabue.

Slavni taljanski slikar Čimabue ugleda nekdaj mladega pastirja, ki je posamezne reči v kamenje, na kako drevo ali pa v pesek risal. Ravno je bil kozo in pa ovco v kamen izrezal, ko se mu Čimabue bliža in ga ogovori: „Kdo te je pa učil risanja?“ Pastir se ozre in ga plaho pogleda. Nekoljko časa ničesar ni vedil odgovoriti. Zadnič Čimabue še enkrat praša: „Povej mi

vendar, kdo te je kaj takega naučil, kteri, učenik te je risanja privadil?“ Pač ni blizo nobenega umetnika — pastir plašno odgovori; — sem deček, ki se ni ničesar učil, pa raji, — kot bi praznoval, si s tem le čas kratim. — „Ali te stariši ne morejo v šolo poslati?“ spet slikar bara. — O kako bi bil vesel, da bi le brati in pisati znal; pa ni blizo nobenega učenika. Verh tega se moram sam živiti: — „Pojdi z menoj, fante; poskerbim zaté; boš vidil, kako boš kmalo znal vsakoršnih reči risati, ne pa kar krav in koz.“ —

Samega veselja pastir ni vedil kaj. Pa bil je pokoren sin, torej ni ničesar obetal, brez da bil matere in očeta prašal. — Starši so se scer žalili, da jih če naj ljubši sin zapustiti, pa vendar Čimabui niso prošnje odrekli. Žjoto je šel s slavnim slikarjem in cel svet zdaj vé, kaj je postal. Veselo je napredoval pri svojem mojstru in po smerti ga je prekosil. Njegovo ime bo večno slovelo. —

Takih bistrih glav mnogo med prostim ljudstvom živi: seveda ni vsak srečen, kot Žjoto, da bi ga kak slaven razumljiv mož spoznal. Pa ako te serce do kake vednosti mika — porajtaj na to, in ubogaj, kamor se ti tvoj duh nagiba! —

Lezjé.

Lezjé se je rodil leta 1763. Z mladih nog že ga je veselila godba. Če je kak pastir na pišali sviral, ali pa če je žanjice prepevati slišal, kakó se mu je oko veselja svetilo. Večkrat je po cele ure poslušal, če mu je slavec na kaki vejici pel: in berš se je skril v germovje, je jel sam čisto nove viže žvižgati ali pa prepevati, in viže so bile kaj serčne in proste.

Nekega dne (bil je kakih šest alj sedem let star) je v domačem vertu pri čebelnjaku na bčele paziti mogel. Kar začuje od deleč vojaško godbo. Ti glasi so ga čisto omamili. Precej je pozabil, da ima pri čebelnjaku prežati, skoči čez plot in na cesto, kjer so vojšaki ravno ob godbi se naprej pomikali. Hodil je za njimi. O kako sladki so mu bili glasovi, in brez da bi se bil zavedil, je pet ur deleč od doma prišel. Noge ga jamejo boleti, vleže se na tla in posluša, dokler šele malo godbe čuje. — Skerbni stariši ga povsod iščejo, in ga zadnič najdejo opešanega. Kreganje ga je malo ganilo, le godbe — zakaj je več ni! —

Stariši niso umeli, kaj mladenču manjka; zamišljen je hodil, bil je zmirom bolan. Nazadnje ga pošljejo v mesto Amjan v šolo. Oj

tam se je učil, česar si je serce želelo: ni bil dolgo učenec, kmalo je postal mojster. — Ko u glavno mesto Pariz pride, ga je tudi car Napoleon spoznal in ga častil; — tako je Lezjé obogatel, ... pa ostal je do smerti bogaboječ in zvest sin. Vse bogastvo je s svojimi stariši delil. —

Tako že mlado serce po nečem hrepeni, že mladi duh se giblje v nečem, kar ga mika: in ta mik je glas nebeški, ki dušne moči kliče na stezo pravo, na ono stezo, ki se nam naj bolj prileže. Ne zanemarite glasú, ki vas vabi; gotovo na pravo pot zadene.

Sveta Johana Šantalska.

Sveta Johana bila je visokega stanu. Pa povsod so jo poznali. Bila je mlada udova, in vse ženske čednosti so cvetele v njeni duši. Otroke svoje bila je umno izredila, in mlada mati je menila, da ima še mnogo storiti, da jo je Bog izvolil za višji stan še. Sveti Frančišk Saleski ji je poterdil pobožne misli: — ali oglasi se zdaj njeno žensko mehko serce. Imá še očeta, sivega starčeka, ki jo gorko ljubi, — ima še dvoje otrok, kterih čisto zapustiti ne sme. O kaj takega rahlo žensko le zlo oplaši. Koljko ima prestati, preden se doverh loči od ljubljene žlahte. —

Pelje se v mesto Dižonsko k očetu — po slovo. Stopi v hišo, in glej najde tam svojega sina, ki jo ves solzen objame. Dolgo ga stiska mati na svoje serce, in ga ljubo tolaži. Hoče do očeta, sin njeni drugokrat skusi jo ganiti. Poklekne na prag in roke povzdigne. Skor bi se bila mlada mati razsolzila. Ali zdrami se in hiti do očeta. Starček se oklene ljubljene hčeri: — dolgo jo je objemal, zadnič pa se razjoka in pravi: „O moj Bog! pač težek dar od mene terjaš! ali tvoja volja naj se zgodi. Vzemi to ljubo dete le, vzemi ga in tolaži me.“ — Še gorkeje jo objame, spusti jo, ali ne more je do vrat spremiti. — Johana samotež odide; pa na dvorišču je nove nevarnosti čakajo. Vsa žlahta, prijatelji in družina so se zbrali, vsak se joka. Ali ona ostane terdna, in živega glasu pravi: „Odpustite mi moji ljubi! zapustim očeta, zapustim otroke za večno; zapustim jih, ali našla bom Boga!“ —

Stariši.

Kornelja.

Kornelja bla je hči imenitnega Scipio-na in mati slavnih dveh Rimljanov, namreč dveh

Grahov. Bila je tedaj gospa visokega stanu. Nekega dne jo obišče neka druga gospa, bogato oblečena. Obleka je bila po naj novejši šegi, po životu se je srebro in zlato kar blesketalo. Mislila je ta gospa, Bóg vé, kako bogastvo bo pri Kornelji našla, ki je bla naj imenitneja gospa v Rimu. Zgovarjale ste se o tej in uni reči, zadnič zaprosi gospa, naj ji Kornelja svojo zlatnino in bogastvo pokaže. — Kornelja pa stopi iz sobe, se kmalo spet verne, pripelje svoja sina, lepa fanta, in dene: „Glej! tc je moje bogastvo, to moj zaklad.“

O ljubezen prave matere do otrok je pač lepa. In ta ljubezen ne obstoji kar v besedah; še življenje bi mati za otroke dala, tako jih ima rada. — Ljubezen do otrok se že pri divjih narodih najde. Poslušajte sledečo pripovestico.

Dva Eskima.

Eskimi so ljudstvo na kraju severne Amerike. Dva Eskima sta enkrat skušala, prebroditi nek potok, ki se je bil strašno natekel, ker se je ravno sneg talil. Stopita v čoln, in ga rineta do sred potoka. Ravno na sredi vidita, da je čoln pretežko obložen.

„Vtopil se bo“ — vikne mlada žena, poleg nje pa je zmerzovalo dete, kterega sta seboj unkraj vzela. — „Ne bo se ne potopil,“ odgovori mož, zavije otroka v kožuh .... in spet veslo zgrabi.“ Hočem za čolnom plavati, in ga unkraj pririti.“ — Žena, ki je dobro vedila, da se le mož vtopiti misli, da bi ženo in otroka otel, položi deteta pred njega in pravi: „Čmu rešiš otroku življenje, da bi ob bregu tega potoka poginulo? S čem ga hočem rediti? Kakó ga morem braniti pred medvedi in pred zvermi? Prešibka sem k takemu delu. Zgrabi še enkrat veslo; rodila sem ti sina, redi ga: tvoja je dolžnost: bodi mu oče in mati .... —“ Govoré skoči žena v potok in utone.

Kaj pač premore materna ljubezen! Življenje jej je mali dar .... še svojega stanú in svoje časti pozabi, da bi le otroka otela: in ni to še bridkeje kot smert? —

Henrik IV.

Nekdaj je bil francozki kralj Henrik IV. se v svoje poslopje zaperl, in je prepovedal, ga na kako vižo motiti. — Ravno teh dni pa je španski poslanec nekaj imenitnega opraviti imel. Poda se v kraljevo hišo in naznani,

da bi rad do kralja. Vratar mu pove, da je kralj prepovedal ga motiti. — „Moram govoriti ž njim, — pravi poslanec, — reč je zlo imenitna in potrebna, se kar ne da odložiti.“ — Vratar se dolgo pomišljuje, zadnič pa odpre vrata, in poslanec gre tihoma za njim. Stopita v sobo, in kaj zagledata tukej? Stermela sta: kralj je čepel na tleh, kobacal je po vsih štirih; na herbtu pa sta mu sedela njegova majhna sina, ki sta se veselo smejala. Nosil ju je po sobi in skakal, kot mlad konjič.“ — Poslanec to viditi se ne more dosti načuditi; kralj pa ležé na tleh praša: „Ste li oče, gospod poslanec?“ — Da! veličanski kralj — odpove Španjol; — „No tedaj smem že do konc mize kobacati“ — zaverne kralj francozki.

Dobro je, če stariši otroke ljubijo; ali ljubite tudi modro in pametno; šalite se ž njimi, norčujte po nedolžno z otroci, pa vadite jih tudi pobožnosti in dobrih reči. Neumna ljubezen bi bila slabeja, kot nobena. Boljše je, da se kar ne meniš za otroka, kakor da bi ga razvadil.

Ljubezen otrok do svojih starišev.

Ljubeča hčer.

Na otoku, ki se mu pravi Domingo, so nekdaj nekega vertnarja k smerti obsodili. Zatožen je bil, da je sovražnik svoje domovine. Vojšaki pridejo domu k njemu, in ga zgrabijo. Zvežejo mu noge in roke, in vodja zapové, naj poklekne, vojaki pa mu puške na persi nastavijo. Kar med ljudmi, ki so se na ulicah zbrali, nekdo zavikne, in mlada deklica se zažene pred nesrečnega moža. Namenjena je bla svoje življenje podariti za življenje očeta. Nesrečnik bil je njen oče. Vodja se čudi, in jo misli odriniti; ali deklica se ne gane. Serčneje objame očeta in vikne: Ustrelite mene, ne zapustim ga, raji jaz umerjem. Otrok bilo je šele deset let staro. Vodja viditi, da ničesar ne pomaga, si ne upa streliti. Odložijo smert za drug dan. Nesrečnika pa z hčerjo vred v ječo peljejo. Drugo jutro se napoči — in oče je smerti rešen.

Tako je otročja ljubezen očetu življenje otela. Ali ni to prav lepó bilo?

Mladi Rimljan Kvinti.

Prišla je čez rimskò mesto nekdaj strašna doba. Trije možje so se delili v naj višjo moč

v Rimski deželi; in deržavljani so ječali grozno pod to vlado. Uni trije možje so se med seboj čerteli, in če je kteri kakega prijatelja med ljudmi imel, in je ž njim se pečal — gorje deržavljanu, če ga je kdo zatožil. Po sto na dan so jih gonili iz mesta, iz domovine. Ta nesreča je tudi Cicerona, slavnega govornika, in pa njegovega brata zadela. Ko zvesta, da jima gre za življenje, zbežita neko noč, in se zjutraj zun mesta v nekem samotnem kraju skrijeta. Kar se spomnita, da nimata denarjev seboj.

„Kar je, se ne da prenarediti — pravi Ciceron — brez denarjev ne moreva naprej, nazaj ne smeva: zgodi se, kar se ima zgoditi!“ „Že vem, kaj — odgovori njegov brat Kvinti, — noč se že bliža, mrak me bo skrivali pojdem nazaj v mesto.“ „Nikar — pravi slavni Ciceron — ostaniva raji v samoti, dokler boljši časi pridejo. Pred nevihto se morava zavarvati; če se dež ulije — je prepozno!“ — „Ah, ljubi brat, ti si veličasten hrast, povsod znan in slaven in veš, v hraste rado treši; zbežati morava, če ne, naju dobijo. Ostani, ko se dan napoči, spet pridem.“ Kvinti hiti v Rim in se res mimo straže zmuzne. Ali tedaj je po vseh ulicah vervelo mnogo pre-

žačev ali zálezunov. Tako jih je bilo na kupe, da so ljudje rekli: zidovje ima oči. — Ponoči se Kvinti spet napravlja na pot, kar ugleda njegov sin okoli hiše mnogo vojšakov. „Skrij se, ljubi oče, pravi mladi Kvinti (takó je bilo sinu imé) morebiti le vendar ne vedó, da si tukaj. Bom jim vse vrata odperl, sam sprejmem briče, da si ničesar hudega mislili ne bojo.“ —

Mladenč odpre vrata. Briči preiščejo ves dom, in ko očeta ne najdejo, prašajo sina: „Povej, kje je tvoj oče?“ — „Smešno! odgovori Kvinti, ali bi kdo vas svojega očeta razodel?“ „Kje je?“ terdo briči povzamejo. „Mislite, da naj vam povem? — Zaverne mladenč — gotovo vas bom motil.“ „Kje je oče?“ jezno briči sprašujejo. „Ne vem in nočem odgovoriti“ — odreče Kvinti. „Bomo vidili“ kričijo vojšaki, „Storite z menoj, kar je vam drago, pa vam povem, da besedice ne bom čerhnil!“ — terdi mladi junak. —

Eden migne rabeljnu. Začnejo ga strašno mučiti. Mladenč kar ne zdihne, ker se je bal, da bi ga oče čul in se pokazal.

Ali oče ni preterpel tihote. Namah skoči med rabeljne, in zavikne: „Stojte, stojte,

tukej le sem; mene peljite k smerti, ali ta je nedolžen!“ — „Oh, ljubi oče, kaj si počel, pravi mladenč, le trenutek bil bi še molčal — in bil bi rešen!“ — Res res, ali ti bi bil mertev, ti srečni moj sin!“ —„Oba morata umreti, se zaderejo briči, — vsak, ki kakega pregnanega skriva, je smerti zapadel.“ — Oče in sin se še enkrat gorko objameta, in precej jima odletite glavi. — Drugi dan Ciceron smert svojega brata zvé, in jo misli v samoto naplesti; ali spoznajo ga, in tudi on izdihne svoje življenje.

Tako je ravnal Kvinti, ajdovski mladenč: svojej ljubezni do očeta je daroval življenje.

Pridni vojšak.

Nek pogumen vojak bil je kmečki sin, in si je v vojski višjo stopinjo prislužil. Vsi oficirji pa so bili tedaj večidel žlahnega stanú, in nobeden ni mislil, da bi bil oni pridni vojak prostak. — Nekega dne ga obišče njegov oče. Marsikteri bil bi se očeta sramoval. Dirá pa (tako je bilo vojaku imé) se je serčno veselil in je na vsako vižo kmeta k svojemu velitelju peljati hotel, preden odide. Res pelje očeta tje, starček se gospodu bliža v cokljah in v čisto kmečki obleki.

Kralj francozki to zvediti, pokliče oficirja, mu roko poda in pravi: „Me prav veseli, da Vas vidim. Od zdaj Vam plačam vsako leto tisuč goldinarjev, oženite se, Bog Vam daj dosti takih otrok, kot ste Vi.“ — Takih mladih ljudi je pač malo. Če se kako kmečko siromače malo povzdigne, že misli, da je, Bog ve kaj! — Napuh táke serca oprega, in napuh je grešna in gerda reč! —

Milton.

Milton bil je ubog pesnik. Na starost siromak in slep je le vendar do smerti med svojimi otroci zadovoljen živel. — Perva njegova žena mu je rodila troje hčeri, ktere je sam izredil, in ki ga nikoli zapustile niso. — Imel je Milton v nekem samotnem kraju velikega mesta malo hišico; za hišico se je raztegal majhen vert, in hčeri so ga same obdelovale. Dekle ni bilo pri hiši; zato so deklice vse opravljale. Verstile so se v delu: ena šla je včasi na terg, druga po vodo, ena je kuhala, druga pa predla in snovala. Tako so si semtertje kak vinar zaslužile, in očetu življenje lajšale. Pa tudi naj mlajša hči ni rok križem deržala; sedela je zmirom pri očetu in mu kaj na glas brala, ali pisala, kar je narekoval.

Če se je po mestu kaj novega zgodilo, mu je pripovedovala, ali ga pa spremljala, če je šel sprehajat. Vse tri sestre so tedaj prav pridne in delavne bile. Pa vendar so kmalo spoznale, da je oče nekako zmirom žalosten. Pa berš so jo imele. Precej jim v misel pride, da bi oče gerške pesnike in pa povesti starega testamenta v gerškem in judovskem jeziku rad bral; stari gerški pesnik Omér je bil od nekdaj njegov ljubček, ni se mogel od njegovih pesem ločiti. Če mu je hčer kako prestavo brala, je zmirom z glavo majal, kakor bi mislil reči: „To ni njegov jezik!“ — Naj stareja hčer se torej nameni k delu, ter se nauči gerških in judovskih čerk, in ne mnogo poznej je gladko znala brati. O kako se je starček razveselil! Zdelo se mu je, kakor bi imel oči spet zdrave.

Vsak večer so se shajale hčeri pri očetu. Okno je bilo večdel odperto. Naj stareja začne brati kak oddelk preroka Izaija, in če je nehala, zabrenka druga na citre. O kakó je očetu serce kipelo! Jel je prepevati o nedolžnosti naših pervih starišev, o rodovitnosti mlade zemlje, o kači zapeljivki in drugih rečeh. Kedar je začel govoriti, je naj stareja bukve zaperla, druga je — glavo ob roko poslušala,

naj mlajša pa je urno zapisala vsako besedo, ki jo je oče v svojem navdušenji govoril.

Tako je bil zgotovil slavno svojo pesem imenovano: „zgubljeni paradiž.“ Namenil je jo za tisk, in mislil, da mu bo dosti donesla, da bo lahko hčeram ženitnino zapustil. Ali ukanil se je grozno! Komej je našel tiskarja, ali bral ga ni nobeden. Strašno ga je to žalilo; že je menil, da nima pesniškega duha, — in še bolj ga je bolelo, če je premislil, da ima svoje otroke zlo zlo revne zapustiti. Te žalostne ure so tudi žalostne bile za hčeri: vesele alli tužne so morale biti, kakor je oče bil, hoaditi so mu morale bolno serce, — in res sa storile, kar jim je bilo mogoče. Prerokovele so mu, da bo nekdaj obilne slave užival. Či je včasi tih in žalosten pri oknu sedel, in mlo petje slavčika poslušal, mu je naj stareja djala: „Oh, koliko je slavčekov, ki sred zapora prepevajo! Njih petje je ravno tako milo, tako lepo. Vidila sem nekdaj enega, kteremu je ptičar oko izkavsal, ali slavec je le prepeval, in še lepše prepeval, kot poprej. — V morja globini je mnogo biserjev, ki niso ceneji, akoravno se še nobeni kraljici na čelu ne svetijo: le naj zagledajo beli dan, in blišeli se bodo, kot zlato solnce.“ —

In to zaslišavši je povzdignil starček glavo in klical: „Res, res; ti moja Debóra, ti si oni biser, kterega še svet ne pozna: srečen, srečen mož, ki te v ti samoti najde!“

In djala je spet druga hčer: „Očka, ali mi nisi pravil, da je slavni gerški pesnik Omer reven umerl, in da se je po njegovi smerti sedem mest kavsalo, vse so hotle njegov rojstni kraj biti? Zakaj bi si ti kaj takega ne želel?“ — „Pač, zamermrá starček, imaš prav; slava je šantava; živim ljudem zmirom zaostaja, in kedar jih dojde, so mertvi: potem jim pa zelene vence na grob trosi. — Kaj mi mar? da me le enkrat dojde!“ — In berš se oberne k naj mlajši hčeri in se smehljaje pravi: „Dekle, dekle, ti si lepó.“ Hčerka pa ni mogla govoriti, in mesto ga z besedami tolažiti, ga serčno objame. —

Tako je preživel Milton šestnajst let. Nobeden se ni zmenil za njega. Zložil je še več pesmi, pa nobena mu ni ničesar zaslužila: še svoje bukve je moral prodati.

Umerl je po beraško, — kaj bi bil le hčeram zapustil? —

Trideset let poznej stopa neka postarna ženska (njen mož bil je tkavec) po eni naj bolj živih ulic velikega mesta, in ugleda v neki

bogati štacuni prelepo podobo Miltonovo, kterega je tedaj že ves svet poznal. Revno bablje obstoji pred podobo, — in debele solze se ji uderejo po licu; jela je globoko zdihovati. Mnogo ljudi se je bilo zbralo okoli nje; mislili so, da je ob pamet, bližala se je podobi, in jo serčno poljubovala, poleg pa stokala: Moj oče! moj oče!“ —

In res ta žena bila je Miltonova Debóra. Kakor njene sestri je tudi ona ubogega rokodelca vzela, in živela je po siromaško. —

Noémi in Rut.

Nekdaj je božja šiba zemljo tepla. Huda lakota je ljudi preganjala od kraja do kraja. Neki Elimeleh je tudi s svojo ženo in z dvema otrokoma Betlehem zapustil, in se v Moabitsko deželo podal. — Nedolgo potem Elimeleh umerje, in mati (imé jej je bilo Noémi) je sama ostala s sinoma: sina pa se oženeta, eden vzame neko Orfo, drug neko Rut. — Čez deset let pa umreta tudi sina. — Noémi se verne mahoma v Betlehem, ker je zvedila, da je Bog svoje ljudstvo spet z žitom obdaroval. Preden odide, svojima hčerima pravi: „Pojdite domú, in Bog vama bodi milostliv, kakor ste vé meni in pa možema milostlive

bile. — Govoré ju objame. Obe se začnete jokati in pravite: „Greve s teboj domú.“ — In Noemi odgovori: „Pojdite domu, kjer vaju drage matere čakajo; čemu bi z menoj terpele in težavno živele. Vaša žalost mi tako v serce sega, kot moja. — In ženi začnete spet jokati. Orfa objame drago mater in se verne na svoj dom. Rut pa se ne more ločiti. Noemi jo spet ogovori: Glej tvoja sestrica se je domu podala in bo spet svoje stare bogove častila, idi ž njo.“ Ali Rut ji zaverne: „Ne pregovarjaj me, da bi te zapustila; kamor ti greš, tudi jez pojdem; kjer ti ostaneš, tudi jez ostanem. Tvoj narod bo moj narod, tvoj Bog bo moj Bog. Zemljica, ki bo tebe zakrila, naj tudi mene zasuje: gospod me tepi, ako te pred smertjo zapustim.

Obe se tedaj podaste v Betlehem, in ravno do doma pridete, ko so jeli ječmen poženjati.

Sveto pismo nam mnogo izgledov pripoveduje od ljubezni otrok do svojih starišev. Izak je poterpežljiv za Abrahamom hodil na hrib Moria. Jeftova hčer je storila smert, ker je nje oce kri svoje hčeri obljubil. Kdo ni bral od egiptovskega Jožefa in njegovih bratov? — Ljubezen do starišev je sveta zapoved, in če

jo prelomiš, te bo Bog hudo kaznoval. Kaj se je Absalonu zgodilo, ki je očetu nepokoren bil? Božja jeza ga je zadela, poginil je, in smert preterpel zavoljo svoje nepokornosti. — Če na tem svetu kazni uideš, poglej unkraj! Kaj bo tam, kjer pravični Bog sodi! — Torej ne pozabi božje zapovedi, ki ti veli: „Časti očeta in mater!“ —

Bratovska ljubezen.

Dobri brat.

Devet let star France je svojega šele šest let starega brata serčno ljubil. Nekega dne si igrata fantiča na ledini pred hišo. Zima se je že bližala in belila visoke goré. — „Idita, otroka, so mati djali, in letajta malo od tod, da se ogrejeta. Tam le do une hoste jo napledita, pa se urno vernita.“

Brata veselo odideta, pa pozabila sta, kar so mati rekli, in si predaečl v hosto zupata. Ko se hočeta verniti, pa poti ne najdeta. Na vse strani begata, pa povsod je le tamna hosta. Jameta klicati, ali žive duše se ne oglasi. Noč pride, oba sta zlo zlo spehana. Kje hočeta prenociti? Siroteja se jo-

kata, in zmerznjene ročice protu nebu molita. — Ali France se spet utolaži, si solze obriše in pravi mlajšemu bratecu: Pomoliva k Bogu, on naju ne zapusti. Pojdiva v uno luknjo le in prenočiva, vendar naju sneg in dež ne bo nadlegoval. Kedar se dan napoči, bova že na kako vižo domu našla.“ —

Naterga nekoljko mahú in suhega listja, posteljco postelje in brata vanjo položi. Ali revče je zmerzovalo in vedno zdihovalo: „Oj zebe me, zebe me!“ — Franceta je to v serce peklo; berš sleče svojo suknjo in brateca odene. Drugega mu ne ostane kot persnik, pa fant si misli, — da le brata ne bo zeblo, jaz bom že kakor si bodi preterpel. — Vleže se poleg brata, in ga s svojo sapo ogreva. Ali oba je grozno zmerzovalo. K sreci so stariši ju iskali, in ko so z baklami in zvonciki prek hoste se motali, ju najdejo v oni luknji. — Oce ju precej okrega, ali vesel je le vendar bil, da ju je našel. Objema ju zaporedoma, posebno pa starejšega, ki se je tako možko obnašal in svojega brata rešil. —

Nikolaj Klavdij.

Nikolaj Klavdij bil je slaven pisatelj. Ljubil je čednost, in je bil prav pohleven mož. Sedem let star — se je že tako pridno učil, da se mu je vse čudilo. Prosil je očeta, naj ga v mesto v šolo pošljejo in naj mu mlajšega brata izročé. Smešno je bilo seveda, kaj takega čuti, ali vendar je res. Brat bil je šele pet let star, in se je imenoval Fabri. — Nikolaj je bil mu mesto očeta in matere, in vendar kar sedem let star. — Pa učil ga je dobro brati, pisati, rajtati in drugih reči. — Lepo je bilo viditi, kako sta se fanta, učenik in ucenec, skušala, kteri bi bil bolj priden. Nikolaj se je modro deržal, kedaŕ je ucil, pa, kedar sta se učiti nehala, sta vesela igrala skupej. —

Ali to ni terpelo kar kak teden ali mesec.

Nikolaj je menil, da šele tedaj svojo dolžnost izpolnuje, kedar brata vsega nauči. Računstva, zvezdoslovja, jezikoslovja sta se pridno poprijela, in ljubezen do eden drugega ju je spodbadala zmirom bolj in bolj. —

Kak lep izgled bratovske ljubezni! —

Peter in Tomaž Korneli.

Peter in Tomaž Korneli sta ravno tako družljivo živela. Zavidnosti med seboj še poznala nista. Če se je enemu sreča ali čast posmejala, je tudi drugi srečen bil. — Peter je bil bolj prebrisane glave, pa ni nikoli brata zaniceval; pa tudi Tomaž ni nikoli zavidal bratu bistreje pameti. Živela sta vesela, živela v ljubezni. Včasi je le vendar Tomaž kako dobro misel vjel. Peter mu je kmalo besedi podaval, in berš sta imela pesmico. — Vzela sta poznej dve sestri v zakon: ali tudi zdaj se nista ločila. Vsi vkup so bili ena družina. To je terpelo do Petrove smerti. Tedaj se je morala udova ločiti, ker so postave to terjale. Ali premoženje so le vendar skupej uživali. —

Taka ljubezen je pač redka. Marsikdo bi rekel, da je nerodna, neumna: čmu dva brata po eni poti hodita? — Ali vendar sta Peter in Tomaž čisto svoje serce skazala; zakaj taka lepa vez, ki še verh tega do smerti terpi, ne more iz nečistega serca izvirati.

Velikodušni brat.

D . . . bil je sin silo bogatega kupca. Rodil se je v francoskem mestu Lijonu.

V tedajšni vojski, ko se je Napoleon vojskoval, so ga med vojake vzeli, in moral je na Rusko. — Ali Rusi so Francoze pobili in mnogo jih ujeli. Med vjetniki bil je pa tudi D . . . — Poslan v Sibirjo je deset let tam preživel in kar besedice od doma ni zvedil. — Oce je gotovo menil, da je sin v vojski smert storil, in je torej vse svoje premoženje svoji edini hčeri zapustil. — Deklica je bila čudno bogata — in ni mogla vsega sama hranjevati in vse poskerbeti; torej je izmed mnogo snubcov si enega prav bogatega izvolila. Ravno je jela gostijo pripravljati, je tudi zgubljenemu bratu milo sonce zasjalo; spustili so ga vjetnika, in berž se je bližal dragemu domu, — saj ga deset let vidil ni.

Pride v Lijon; nihče ga ne pozna. Že je menil, da objema očeta, da objema mater in sestro, — ali kmalo zvé, da sta oče in mati mertva, da bo sestra dans k altarju stopila. Kaj je pač čutil, to vse zvedeti! — Mlado sestro je vidil pred desetimi leti, in tedaj je bila deset let stara: milega oblicja in cvet deklic v vsaki čednosti. O kako mu je bila draga, kako serčno jo je ljubil! — In zdaj bi jej kalil njene sreče? Seve, če se pokaže, mu sestra ima naj manj pol premoženja izročiti,

— in ali bi to morebiti zakona ne razderlo? — Precej sklene, zapustiti večno svoje rojstno mesto, zapustiti sestro, zapustiti tudi svojo srečo. — Ali brez da bi je vidil, nikdar! Serce ga vleče do nje, — vse ji prepusti, le enkrat ji hoče v oko pogledati, v milo okó. —

Zvečer, ko se sestra pelje do cerkve s svojim zaročnikom, se rije med ljudi, — in glej pride devica, in kako lepa! — Ali oko ji ne seje veselo. Scer je srečna, ali prejšne skerbi in nesreče so ji obledele lice, — ali vendar bila je kot roža. — D . . . vidi jo, jame trepetati, objel bi jo bil, in govoril: „Glej brata!“ — ali serce mu je terdno. — Le gorke solze se mu uderó po obrazu, čudno ganjen hiti naprej, ne sme je več gledati, — če ne se mu sklep omaja. — Še tisti večer zapusti mesto, in na Greškem je nek umerl v vojski, on, velikodušni brat, ki nam je pokazal, koliko premore bratovska ljubezen. —

Zakonska ljubezen.

Ivan Vaza.

Ivan Vaza, vodja Finlandski, se je svojemu bratu, švedskemu kralju Erihu upiral;

toraj ga je zbor švedskih starašin k smerti obsodil. Več mescev se je bil v svojem gradu Abo branil, zadnić so ga vjeli in ga v poglavno mesto peljali. Erih se je bal, da bi vse svoje brate še bolj razserdil, ko bi res Ivana umoril. Zato ga je dal zapreti v nek tum, naj tam svoje življenje v temi in bridkostih konča. — Ivanova žena pa, po rodu Polakinja, hiti do kralja in ga prosi naj jo ž njenim možem vred zapre. „Kaj pa mislite, ljuba gospa, pravi kralj —, ali ne veste, da Ivan nikdar več ne bo rumenega solnca gledal?“ — „Ga jaz tudi nočem“ — se Katarina (tako je bilo ženi imé) na kratko odreže. „Ali tudi ne veste, da Ivan ni več kraljevič, da bo njegovo življenje slabeje kot pred? —“ „Vse dobro vem — odgovori žena, — ali Ivan ostane moj mož in ž njim vse rada terpim. —“

Te terdne besede so Eriha ganile. Ponudi ji v glavnem mestu lepo hišo, in ji dovoli, da sme včasi vjetnika obiskati, ter ji reče: „Čemu si nek prostost in mladost tako grenite? Nihče kaj takega od vas ne terja. Menil bi, da je tak grešnik in vjetnik svet in svojo družino zgubil. Ločil se je za večno, vi zdaj niste več njegova žena.“ — Katarina molči, pa pokaže kralju zakonski perstan, na kterem

je zapisano bilo: „Le smert naju loči!“ — Kralj je moral dovoliti: in enajst let sta Ivan in Katarina v ječi terpela, in terplenje jima je bilo sladko. Po Erihovi smerti zapusti Ivan ječo in verige, ter stopi na kraljevi prestol.

Gotovo je Katarina izgled lepe in mogočne ljubezni. Ljubezen bila pa je tudi cvetlica, ki jo je tolažila v britkosti, ki ji je britkost sladila! —

Žene mesta Vajnsberskega.

Leta 1138 so Nemci Konrada cesarja izvolili; le vojvoda Virtemberški ga ni hotel poterditi. Torej je car mesto Vajnsberg, kanor bil je vojvoda zbežal, z vojšaki obdal. Lakota in pa vedne težave so mestjane toliko oslabile, da se niso dalej upirati mogli. Car serdit je spervega zapovedal, naj vojšaki vse pomorijo, kar je v mestu živega; ali ko se mu jeza ohladi, dovoli ženam in dekletam, naj se iz mesta spravijo, in naj seboj vzamejo, kolikor zamorejo štuporama nositi. — Zvite žene kar zadenejo svoje može in sine in brate, vsaka enega na ramo, in ponosno koračijo iz mesta; vojvodkinja — vojvoda na herbtu — jim je pot kazala. — Konrad jih debelo gleda, pa vendar se mu ta reč tako zmešna zdi, da vsem življenje podari. —

Cirus in Tigrán.

Cirus, veliki perzjanski kralj, je ravno v vojski armensko deželo pridobil. Vjel je bil kralja in vse njegove žene; kraljev sin Tigrán pa je bil malo pred deželo zapustil. — Ko se spet verne, ga praša Cirus: „Kaj mi plačaš, ti kraljevi mladenč, če ti mlado žensko spet nazaj dam?“ — „Vojšaki in zaklali niso več moji — odgovori Tigran, — ali stokrat rad umerjem, če dragi moji življenje pustiš.“ — „Zastonj jo dobiš“ — ganjen Cirus odgovori. — Dá veliko gostijo pripraviti, povabi kralja Tigrana in vso žlahto. Pri kosilu so si lepo Cirovo postavo, njegovo dobro serce hvalili, le Tigranova žena je tiha v kotu sedela. „Kaj pa ti premišljuješ, moja ljuba?“ jo praša Tigran. — „Onega premišljujem, ki bi bil stokrat umerl, mene rešiti — odgovori žena. — O Tigran, kakó sem tu v nesreči s teboj srečna! —“

Glejte, tako je adovski mladenč mislil in govoril. — Ali se kaj takega ne spodobi še bolj kristjanom, ktere Jezus Kristus razsvetluje? —

Redka žena.

Grof Sežirski je v francozkih zmotnjavah vse svoje premoženje zgubil. Poda se v neko

tihotno vas, in mora tamkej polje obdelovati; scer bi bil stradal. Da bi si pa življenje nekoliko zlajšal, sklene pisati staro zgodovino; ali sam je že preslab, in žena mu mora pomagati. Ona je pisala, kar je mož narekoval. Pa še kaj drugega je opravljala, prebirala je namreč stare pisatelje, je zaznamovala, kar je blo dobrega, in tako vsak pogrešek, ki ga je mož storil, poravnala. Prej bila je navajena dobrega življenja, zdaj pa je ustajala, precej ko se je dan napočil, in spat je hodila pozno pozno. — Ta delavnost ji je morala škodovati; glava bila ji je težka, in zdi se ji, kakor bi ji eno oko čisto otemnelo. Če je z zdravim očesom zamežala, skor ničesar ni vidila. Praša zdravnika; zdravnik pa ji je djal, da ne sme o slabi luči ničesar več počenjati, ne šivati, ne pisati, ne brati. „In ali bi res ozdravéla, ko bi vas ubogala?“ — praša žena. „Poskusiti moram, to je moja dolžnost — odgovori zdravnik, ozdravljati moram, ko bi tudi vedil, da je zastonj.“ — Grofinja je umela, kaj meni in veselo pravi: „Hvala Bogu, rešili ste me sitne nadloge: oko, ki je zdravo, bo mesto obeh gledalo. Smem še delati; pa možu ničesar ne povejte, če sam ne opazi, kaj

se mi je zgodilo.“ — Spet je žena pridno delala, in možu pomagala: — zadnič pa le vendar grof zvé nesrečo, kaka jo je zadela. —

Tako je ta žena iz gole ljubezni eno oko zgubila! — Premoženje in bogastvo lahko mineta, ali delavnost in pridnost povsod za človeka skerbi. In taka žena je gotovo možu drag zaklad; pobožnost pa, delavnost in ljubezen je naj boljša dota, ki jo zamore žena možu donesti. —

Francozka kraljica.

Francoski kralj Ljudevik XV. bil je naj slabeja stvar, kar jih skor vsa francozka zgodovina pomni. Z mladih nog so ga že razvajali, vsako gerdo poželenje so mu izpolnovali; torej ni čuda, da je pod njegovo vlado toliko nesreč Francozko zadelo. — Oženil se je bil Ljudovit s poljsko kraljico Marijo, in Marija bla je lepa duša, dobro serce. — Nekoliko časa po zakonu se je bil kralj lepo obnašal, ali nesramni svetovavci so ga hitro spet zapeljali. Slabih tovaršov bilo je obilno. Cele noči in cele mesce je preživel med tujimi nesramnimi ljudmí —. — Kajti čuda, da je mila kraljica žalovala, da je solze pretakala zavolj moža? — Ko se je bil kralj

v neki vojski v nizozemske dežele podal, je vso svojo derhal seboj vzel; ali zbolel je hudo. Hotel se je spovedati ali škof Suasonski mu svetih zakramentov nečejo podeliti, če se ne poboljša, in se ne loči od slabe tovaršije. — Ljudovik se uda. Prejme svete zakramente, pa serce in vest še nista mirna; že je obupal. Peklo ga je strašno, če se je večnosti spomnil. Ali glej! bliža se mu kot angelj varh ljubeča žena, stopi do njegove postelje, ga tolaži, in govori tako serčno, tako milo, kot bi ji kralj nikoli nezvest ne bil. Kar besedice ni tožila: cele noči je ob postelji pri njem prebudela. Ali bi to zverine ne ganilo? Rotil se je, da je nikoli več neče žaliti. O ko bi bil le tudi storil, kar je obetal! Ali komaj je spet ozdravel, ga je tudi že staro grešno življenje mikalo. Ali žena je voljno terpela in gorko molila, da bi Bog kralju grehe odpustil in ga poboljšal. Ali skrivna žalost ji je serce ranila, in same žalosti bi rekel je umerla leta 1767. — In kralj še porajtal ni njene smerti, kakor nam zgodovina pové. —

O prijateljstvu.

Aleksander.

Aleksander Veliki je bil perzjanskega kralja Darija premagal. Vso njegovo žlahto je imel v svojih rokah. Gre tudi nekdaj s svojim prijateljem Hefestjonom v Darijev šotor; ali kralja tamkaj ne najde. Le stara njegova mati žaluje v šotoru, in ko se Aleksander bliža, bistro ogleduje njega in njegovega prijatelja. — Hefestjon bil je lep mož in bogato oblečen. Ženka do njega stopi in mu po tedajšni navadi ponižno roko poljubi. — Ko ji ljudje povejo, da ta ni Aleksander, kralj macedonski, — se čudno razžali, in pred Aleksandrom na kolena pade. — Aleksander pa ni bil serdit. Milo jo pogleda, in jo od tal vzdigne, ter reče: Nič ne dene, ljuba mati, da si se zmotila. —

Prijatelji so kot biseri. Mnogo jih je viditi, pa mnogo je krivih vmes. Prilizujejo se ti, dokler si bogat in premožen. — Vsak človek prijatelja potrebuje, naj že bo v sreči ali nesreči: razkriti mu mora svoje serce. Če prijatelja nimaš, si kot zapuščena reva in ne znaš življenja prav uživati. — Ali prijatelja morata si podobna biti. Sebičnost med prijateljema je strup, ki počasi pa gotovo mori. —

Prijateljska ljubezen je plamen, ki le v čistem sercu gori. Ljubi prijatelja, kot samega sebe, ali ne ljubi ga bolj, kot Boga ali vere. — Če imaš prijatelja, ki ga ljubiš, in prijatelj je brezbožen, ogibaj se ga; tak prijatelj te po rožni loki v pekel pelje. Pravo prijateljstvo je pohlevno in ne pozna sebičnosti. Serčni prijatelj bo čakal, da ga kličeš, ako si srečen; ako te nesreča zadene, bo sam prišel in ti pomagal.

Vojskovodja Vjelvilj.

Ko je bil vojskovodja Vjelvilj še prost vojak, sta si bila z nekim ubogim žlahtičem dobra prijatelja: žlahtiču blo je ime Korniljon. Oba sta zmirom skupej se bojevala. Korniljon je varval svojega druga v vsaki nevarnosti. Če je v vojski v kako zadrego prišel, mu je urno priskočil, in krepka roka je razgnala sovražnike, da je bilo kaj. — Pa Vjelvilj je bil tudi hvaležen. Če je vidil prijatelja v nevaršini, ni maral za svoje življenje: mahal je okoli sebe, kar je bilo mogoče. — Tudi zun vojske sta bila vedno skupej; iz ene kupice sta pila, pod enim plajšom spala. Denarjev nista imela vsak posebej, vsak vinar sta delila. —

V neki bitvi sta se predaleč upala in vjeli so sovražniki obá. — Knez Manokovski ju je dobil, in je oba, kot je bilo navadno, v ječo zaperl. — Terjal je od njih denarja, če hočeta prosta biti . . . ali kje toliko denarja vzeti? Vjelbilj bil je scer bogat, pa ni še bil gospod svojega premoženja. Za se bi bil seveda dobil od doma, ali zvesti prijatelj prijatelja ne zapusti. — Prosil je tedaj svojega generala, naj mu pošlje toliko denarjev, da bi sebe in prijatelja rešil. Nekega dne pride služabnik generalov v ječo in prinese denar, ali kar polovico denarja. — „Kje je druga polovica ostala?“ praša Vjelvilj. — „General denar kar za Vas pošlje; Korniljon je reven in ne more plačati“ — odgovori služabnik, — „Kaj? ali general ne zaupa? Kar Korniljon obljubi, jaz obljubim, — midva sva edina: ako general še druge polovice ne posodi, odrajtaj mu še to nazaj; Korniljona ne zapustim.“ Korniljon prosi in prosi, naj denar vzame, naj zapusti ječo, ali Vjelvilj se ne da pregovoriti; služabnik mora nazaj. — In gotovo bla bi prijatelja v ječi ostala, dokler bi bli stariši Vjelvilju premoženje izročili: ali knez Monako se je čudil ti ljubezni, pokliče prijatelja k sebi, in ju spusti, ter ju prosi, naj jima bode tretji prijatelj.

Šatonéf.

Šatonef bil je za kralja Ljudovika XIII. na Francozkem minister. Hudi jeziki so ga zatožili, da je zoper kralja. Eden njegovih prijateljev — Dižár — se je jel potegovati za njega in je dokazal, da je Šatonef nedolžen. Ali kaj takega je bilo sovražnikom malo všeč. Zatožili so tudi Dižara, da je skriven nasprotnik kralja in dežele. Pa Dižar se ni dal motiti; glasno je govoril o nedolžnosti svojega prijatelja. Prosijo ga, mu žugajo, ali vse zastonj. Zadnič ga k smerti obsodijo. — Peljejo ga na morišče. Dižar vidi tam rabeljna, in že je glavo klonil pod smertnim nožem, ... kar pristopi nekdo, in oznani, da mu kralj življenje podari. — Eden njegovih sovražnikov stopi do njega, in ga lepo prosi, naj Šatonefa na kako vižo počerni. — Ali Dižar se nasmehlja, ter pravi: „Glejte me! — smerti sem zerl v bledo lice, kar nič se je nisem ustrašil! Položite roko na moje serce; serce mirno bije, in vedno bom glasno oznanoval, da je Šatonef nedolžen, da zvesto svojemu kralju služi. —“

Takih prijateljev je pač malo. Čast in hvala takim možem; oni prav spoznavajo, kaj je prijateljstvo; prijateljska ljubezen jim ni kar igraca, kot večidel pri mladenčih.

Sili.

Sili bil je slaven francozki minister, in dober prijatelj kralja Henrika IV. Ta dva moža sta bila nekako čudna. Henrik bil je vroče kervi, krepkega duha, včasi prenagel, — pa žlahnega serca: — Sili pa je bil resnoben, pameten, vse je na tanjko in dobro premislil. Če sta bla s kraljem skupej, je kralj pozabil, da je kralj: bla sta brez ovinkov serčna prijatelja. Sili se kralju nikoli ni prilizoval; vendar ga je kralj iskreno ljubil. Ničesar ni počel, da bi ministra ne bil prašal. In Sili se clo bal ni, včasi se kralju zameriti, zakaj hodil je veselo poti pravice in resnice. — Če se je Henrik kedaj doma s svojo družino sperl, je Silitu pisal.

„Ljubi prijatelj, pridite, potrebujem Vas.“ —

Nekdaj je Henrik se oženiti mislil z neko prosto deklico, ki se mu je dopadla. Se ve kaj takega ne gre: pervič si ima kralj ženo izbrati, ki je kraljeve kervi, drugič pa dežela malo pridobi po prosti kraljici, ki se vesti ne zna. — Kralj piše list, in misli deklici zakonski perstan ponuditi. Ko ga je spisal, pokliče Sileta, in mu list pokaže. Sili bere prav skerbno, in ko je zbral, — na mah pismo raz-

terga. „Kaj ste nori?“ jezno kralj praša. „Sem norec, res — mirno Sili odgovori ali Bog daj, da bi na Francozkem nobenega drugega norca ne bilo, kot jaz.“ — Kralj je umel — in nikdar več ni na tako prazne ženitve mislil.

Prijateljstvo je lepa čednost; je nebeška cvetlica, ki jo je Bog sercu vcepil; pa le čisto serce pravo prijateljstvo pozna. To so že ajdovski pisatelji govorili. Če pa odpremo svete bukve, beremo v njih mnogih izgledov čistega prijatelstva. Preroki, ki so čudeže delali, nas učijo, kako si moramo biti prijatelji. Lep izgled nam je prerok Jezaija, prijatelj kralja Ecehija. Elija je serčno ljubil Elizeja, ki je zapustil dom in starše, in jo za prerokom potegnil. In na smertni postelji podari Elija svojemu učencu vse, kar je imel, namreč svoj plajš. Ali komej ga Elizej ogerne, ga že Elijev duh objame. Ko hoče čez reko Jordan iti, razpne svoj plajš nad vodo, in glej voda se razdeli. Ta plajš je lep izgled vsega dobrega, kar le prijateljem storiti moremo. In poglejmo v sveto pismo: koliko krasnih izgledov najdemo! Beremo, da se je Kristus sam razjokal pri Lazarovi smerti, da je še svojo zadno uro Janezu svojo ljubezen očital in ga Marii priporočil.

Služabniki.

Batilda.

Nekega mladega dekleta so roparji na angležkem bregovju vjeli in na Francozko odpeljali. Tam jo prodajo Erhinoaltu, ki je za Francozko skèrbel mesto še mladega kralja Klodvika II.. Batilda bla je še dete, ali vendar je že imela mnogo lepih lastnosti. Rasla je, kot spomladna roža: lepota, pamet in pohlevnost so se razvijale od dne do dneva lepše. Vsa gospoda se je dekletu čudila. Pa tudi druge deklice so jo častile, zakaj znala je vsako zavidnost v njinih sercih zadušiti. Tako lepó se je vedla, da so povsod govorili, deklica mora kaka kraljeva hčer biti. To obnašanje ji je vse sèrca prikupilo: zaupali so ji vsako reč, in skor je bila doverh hišna gospodinja. Naj veča čast za kakega služabnika bila je tedaj, da je kralju in gospodu pri kosilu vino natakal, in k ti časti je Erhinoalt Batildo povzdignil. — Takó je lahkó vsakdan kralja in naj večo gospodo vidila. Zato pa ni bila ošabna in prevzetna Ni htela, da bi ji bil kdo stregel, akoravno je do tega pravico imela. Sama si je stregla, in še tudi drugim, ki so zavolj starosti že okorni bili. Erhinoalt je

svojo pervo ženo zgubil in je snubil Batildo. Taka čast bi bila vsakega drugega dekleta zmotila, ali glej! Batilda odreče. — Ker jo je pa Erhinqalt le še zmirom prosil, naj ga vzame, — deklica nekega dne kar zgine, in ni duha ne sluha po njej. — Ko je pa zvedila, da se je vdovec spet oženil, se precej prikaže, in v službo stopi, ter naznani, da je namenjena, se Bogu izročiti in zapustiti svet. — Ali Bog ji je drugo naklonil. Erhinoalt je spoznal čisto in nedolžno serce, in — priporoči Batildo kralju. Tako je postalo nekdaj prosto dekle — francozka kraljica. —

Ali — če ravno kraljica, — je ostala pohlevna in kdo ni poznal njene modrosti. Nedolgo potem kralj umerje, in ona je vladala milo in pravično. Varvala je deželo pred vojskami in sovražniki, ali strašne muke so vendar Francosko zadele: in glej! Batilda bila je mati svojega ljudstva. Vsako nerodno napravo je odpravila, davke je zlajšala, in prepovedala, kakega Francoza v sužnost poslati. Mnogo sužnih pa je odkupila, in njih oprostila. Tako je tudi še poznemu svetu dobrote skazovala. — Ali vendar jo je še nesreča preganjala. Nezvestoba in hudi jeziki francozkih velikašev so jo žalili, zapusti kral-

jevi prestol, in sklene svoje življénje v samostanu: — O kak je še le zdaj lepa bila! Nebeška zarja je skor oblivala milo lice: služila je pokorno, kot prosta žena. — Blagor sercu, ki na kraljevem prestolu nizkega stanú ne pozabi, ki v samoti ne pomni nekdanje visokosti! —

Ali ni Batılda krasen izgled vsim ženam? Posnemajte jo, ljube Slovenke, in pomislite, da je žlahno serce pravi kinč ženskega spola, da bo dobrotljivost vselej vaša naj veča zasluga ostala! —

Zamorec Evstahij.

Na nekem otoku (ime mu je Domingo), kamor so se bli Evropejci naselili, jamejo prejšni podjarmljeni prebivavci se posvetovati, kako bi vse Evropejce pobili. Prašajo tudi Evstahija za svet, ali Evstahij se zgrozi nad takim grehom, ter razodene svojemu gospodu Belinu vse. — Štir sto Evropejcov je po tem takem rešil. Podajo se na morje, in se namenijo v ljubo evropejsko domovino. — Ali druga nesreča jih zadene. Angleži, njihni sovražniki, dominško barko srečajo in jo vzamejo. — Komej so siromaki smerti ušli, jih že sužnost čaka. Ali Evsta-

hij jih tudi iz te nevarnosti reši. Angleži se vina dobro naserkajo, in nekteri še zaspijo. Zamorec pregovori torej veslarje, naj mu pomagajo, — in preden pol ure mine, so vsi Angleži vjeti. —

Tako je Evstahij vse svoje druge in med njimi svojega gospoda rešil, dvakrat rešil. Ali vse to blo je premalo. Kamor je prišel, je skerbel za nje, zakaj oni so bili berači. Poznej so Evropejci poskusili nazaj v Domingo: pa nove nevarnosti se bližajo, in spet morajo bežati, — Evstahij vsim ni mogel pomagati, ali rešil je le vendar premoženje svojega gospoda, ter ga je spremil v neko mesto, kjer sta do smerti ostala. — Gospod je rad bukve prebiral; ali oko mu je oslabelo. Kaj stori Evstahij? Urno se nauči brati, in kako je s tem gospoda oveselil! —

Lep izgled! Živo nam pričuje, da bi tudi zamorci se čednosti navadili, le ravnati se mora ž njimi po človeško. Glejte, kakó milo je keršanstvo ravnalo! Tisuč in tisuč vjetnikov in sužnih je objelo s svojimi perutami: učilo jih je, da so ljudje; pa učilo jih je tudi, da mora človek človeku služiti. Le po tem takem cveti mir in dobrostanje! —

Miha Angelo.

Miha Angelo je imel prav prav zvestega služabnika, ki ga je zlo ljubil. Nikoli se nista spèrla. Le nekaj je dobrega Urbina (tako je bilo služabniku imé) v sèrce péklo, če je pomislil, da bo nekdaj svojega gospoda zgubil. — „Kaj bi pa počel, ko bi jaz umerl?“ — ga praša Angelo nekega dne. Solzno odgovori Urbino: „Bog ne daj, bi pač kam drugom služiti šel.“ — Oh, ljubi Urbino, nečem, da bi te kedaj kaka nesreča zadela: na! vzemi to betvice —“ in podeli mu Angelo dva tisuč rajniš. — Poznej je Urbino hudo zbolel, zvesto mu je Angelo stregel, in ga vedno s sveto vero tolažil. Urbino umerje. Kaka žalost je Angela obšla, sam v nekem pismu razodeva. Piše namreč svojemu prijatelju takole: Ljubi Jur! Vendar ti moram kar že bodi odpisati. Veš, da mi je Urbino umerl. O kolkokrat sem si želel prej umreti, preden on oko zatisne: ali Bog je drugači obernil. Da bi mu Bog milostljiv bil; ali upam da mu bo, ker je miren in bogaboječ ta svet zapustil. Rad je umerl, le žalilo ga je, da ima mene zapustiti. Tudi jaz že s peto v grobu stojim in skorej se bova spet unkraj vidila! Z Bo-

gom.“ — — Učite se hlapci in dekle, kako imate svoji gospodi služiti. Pobožnost. in pohlevnost so čednosti, ki vam morajo vsako serce prikupiti. Terpite voljno, zakaj naše življenje brez terplenja biti ne more, in če ste zvestega, čistega serca, ali vam terplenje ne bo sladko? In pravo plačilo, vam bo ljubezen vaše gospode in unkraj — božja milost! —

Sreča.

Kdo je srečen? Tako so se že modrijani vsih dob upraševali, ali čisto različne in napčne so bile njih misli. Zakaj ti modrijani še niso poznali kristjanske luči, ali pa če so ravno kristjani bili, vendar niso popolnoma zapustili svojih poganskih zmot. Pravo srečo daje samo čista in dobra vest, ki uživlja brez vsega oponašanja mir in pokoj, in sladke občutke dobrih del. Naša zemlja je po besedah sv. pisma vedna skušnja; tukej ni cvetlice brez ternja in nobeden ne živi brez skerbi in težav. Vendar nam sreče ni treba kje drugod iskati, kakor samo v našem lastnem sercu in v družbi naših prijateljev in znancov. Tam in le tam si bomo lahko srečo pridobili, ktero bi bli

zastonj v premenljivem trušu sveta iskali. Sreča sreca le pravičnega, in bedak je vsak, ki jo drugod išče, kakor pri samem sebi. Naj gre čez goré in doline, čez morje in v različne dalnje dežele, naj si pridobi bogastvo in slavo, sreče ne bo najdel, kakor le v samem sebi.

Sreča je zvun tega povračilo dobrih djanj, ki si jih brez prevzetnosti na tihem iz same ljubezni do Boga doprinesel; ona je radost, ki jo čuti naše serce, kakor pokušnjo večnega izveličanja. Sreča otroška obstoji v ljubezni matere. Moža razveseluje smehlanje svojega ljubega sinčeka, ali podana desnica zvestega prijatelja, in čista ljubezen skerbne in odkritoserčne žene. Kaj bolj razjasnuje in razvedruje čelo sivega starčika, kakor radost svojih unukov, kader jih on juhlje!

Sultan Sulejman.

Kakor pripoveduje zgodovina, je bil sultan Sulejman eden naj mogočnejših cesarjev, in vender ni bil dobre volje. Toraj enkrat zdravnike, učene, prerokovavce in zvezdoglede k sebi v dvor pokliče, in jih upraša, kako je mogoče, da bi bil zmiraj

dobre volje. Eden mu svetuje, da si pokrajša dolg čas z gostijami; tretji pravi, če on bere pisma filozofov svojega carstva, ga bo gotovo nevolja zapustila; vsak je kaj drugega povedal, vsak drugače pomagati mislil. Sultan ni vedil, kje začeti, ali po kterem svetu se ima ravnati, in tako sklene vse nasvete en za drugim poskusiti. Najprej s tem začne, da vmanjuhe pase in clo nič ne počne; tele svet, je mislil, je naj lahkejši za izpolniti. Ali kmalo mu je dolg čas hujše djal, kakor nevolja. Delj tega pusti k sebi priti plesavce, kvantače in zmešnike, gerške plesavke in laške pevke, in daje gostije, da ni konca in kraja. Ali bolj postane nejevoljen. Zdaj misli vojska bo pomagala, tam se bo razjasnil, torej se bojuje z bližnjimi deželami; vse zastonj. Na zadnje še bere pisma učenih; ali tudi to ne pomaga, če ravno se je s tem nar dalje pečal.

Ravno v tisti dobi je živel, daleč od glavnega mesta, v mirni samoti star ali zavolj njegove modrosti prav slaven derviš. Tega Sulejman poiskati in sebi pripeljati pusti.

„Moj oče,“ mu pravi, ali bi mi htel povedati, kako srečen postanem? „„Iz

serca rad, mogočni gospodar““ odgovori derviš in se nizko prikloni. „„Jaz vem pripomoček za nevoljo, žalost, černo kri, obup, težko glavo in za vse druge zle, ki te nadlegujejo. Meni ga je nek puščavnik, ki je petkrat v svojem življenji v Meki bil, zaupal.““

„Kaj mi je storiti, modri derviš?“ pravi Sulejman.

„Nič druzega, kakor verzi samo plajš enega srečnega čez svoje rame!““ on odgovori.

„Nič druzega! No to se pa ja lahko naredi. Ali si mi ti pa tudi porok, da to pomaga?“

Derviš mu to zagotovi, in se verne v svoje mirno in samotno prebivališče. Sultan pa je pustil razglasiti, da če živi kak srečen v njegovem cesarstvu, naj se hitro poda v Carigrad in odda njemu svoj plajš; zato bo pa nar veči bogastvo in časti uživljati mogel. Od vsih strani se znajdejo srečni in Sultanu svoje plajše ponudijo, ali nobeden ga ni ozdravil. Misleč, da ga je derviš goljufal, pusti v svoji jezi poklicati derviša in ga dobro okrega, da ga je tako zvodil. Ali ta se ne pusti zmotiti, in popraša sultana rekoč:

„„Ali si se ti pa tudi prepričal, da so vsi zares srečni bili, ki so ti svoje plajše podali?““

„Vsaj so vsi to terdili.“

„„No, tako so te ti goljufali, in ne jaz. To se je scer moglo že popred vediti. Zakaj srečni ne želijo bogastva in časti. Oni so s svojim zadovoljni.““

„Govoriš čisto resnico, modri derviš,“ pravi sultan, „ali povej mi, poduči me, kaj pa imam zdaj storiti, kako jo moram zdaj začeti?“

„„Prehodi vse kraje in kote svojega carstva, obiskuj oblastnike in borne, poslopja in bajtice; morde najdeš tega, ki ti ga je treba.““

Car spolni svet derviša in prehaja skoz celo leto svoje dežele in čuda! ne najde samo enega, kteri bi bil s svojim zadovoljen. Vsak bi bil rad več bil, več imel in več znal, kakor je v resnici bil, imel in znal, in nobeden ni bil z osodo zadovoljen, ki mu jo je božja previdnost namenila. Zavolj tega prav žalosten in klavern misli, da ga je derviš za norca imel, ki mu je kej nemogočega nasvetoval. Torej sklene njegovo smert; ali derviš ga prosi, da le še eno leto odlaša in če bo to pre-

teklo in sultan ne najde srečnega človeka, ž njim more početi, kar se mu ljubi. Sultan mu dovoli, ga pa več od sebe ne spusti, da mu ne uide.

Doba osode se zmiraj bolj približuje, in Sulejman, ki je že davno obupal, kdaj srečen postati, se že pripravlja k derviševi smerti.

Enega dneva popotujeta kraj brega Eufrata, in tukej zapazita moža, ki ravno laško pšeno seje. Sultan dovoli, da ga derviš nagovori in pravi:

„„Kaj pa delaš tukej?““

„Sejem, kakor vidiš,“ odgovori ratar.

„„„Je prav vroče““ reče Sulejman, ali bi ne rajši v tem času počival?““

„O ne“ odverne kmet, zemlja se ne utrudi, nam svojih dari podavati, zakaj da bi pa jaz opešal sjati. Ti praviš, da je vroče, toliko bolje, solnce je pridnim delavcom prijazno.“

„„Tvoje polje pa je majhno““ reče vladar osupnjen. —

„Kaj to de? je dosti veliko, da s svojo družino živeti morem.“

„„„Menim, da bi tebi vender malo veče polje še bolj všeč bilo. Njiva sosedova je bolj rodovitna, kakor tvoja.

„Morde, da je bolj nagnojena in obdelovana, vender ne poželujem tega, kar je njegovo.“

„„„Kaj pa boš v slabih nerodovitnih časih počel?“ upraša sultan.““““

„Kakor sem že rekel, narava nam zadosti podaruje in s tim varčno gospodarim.“

„„„Ti samo od ratarstva živiš, če bo pa na leto tudi tako slabo zdajalo, kaj ti bo potem začeti?““““

„Delam, kar je mogoče, in za druge pustim Boga skerbeti. In če bi ravno zemlja od suše počila, bi sultan ne bil srečneji.

„„„Kolko imaš otrok?““““

„Šest, in vse izrejam v bogaboječnosti, in jih dela navajam.“

„„„Tako gotovo težko vse oskerbuješ. Vzami tale denar, da si pomagaš.““““

„Ah, gospod, zakliče ratar, to za tiste shranite, ki so ga potrebni. Nedaleč od tega kraja vem bolnega starčeka, kterega s tem od nar večih težav rešite.“

„„„Ti nočeš denarja, zakliče sultan, čedalje bolj osupnjen, tako si zadovoljen s svojo osodo in nič ne poželjuješ več?““““

„Mi nič ni potreba. Da le dostikrat priložnost imam, dobro storiti, tako nič ne manjka.“

Sultan čez to vse občuti neizrečeno radost. Zdaj vender najde, kar je tako dolgo in povsod iskal, namreč srečnega.

„„„Zato, kako si mi ti postregel, te bo vsak blagoslovil. Ti nič ne ponujam več, ki ne vem, ali dar vzameš, ali ne, če ravno bi ti posvetnega blaga jaz nar več dati mogel, zakaj vedi, jaz sem sultan Sulejman.““““

Ko kmet to zasliši, se nizko prikloni, doprinese in ponudi mu vse svoje blago, samega sebe in svoje otroke.

Ali Sultan pravi k njemu:

„„„Taki čednosti in kreposti ni treba se ponižati in bati mogočnih. Ne potrebujem tvojega blaga in tvoje kervi. Če bi mi bilo mogoče, bi le rad dni tvojega življenja pomnožil, in ti dal bogastva, kolikor bi ti hotel. Daj mi samo tvoj plajš.““““

„Veličastni gospodar, odreče kmet, plajša jaz nikdar nisem imel.“

Tale odgovor bi bil derviša skoraj v nevarnost pripravil. Sultan serdito proti njemu zakriči:

„„„Ti si me noril, ti si me golfal, le enega srečnega najdem v okrajini mojega carstva, in te nima plajša, kakor sam vidiš.“““

„Ti ni več treba plajša, mogočni vladar,“ pravi prebrisani derviš. „Zdaj si se z lastnimi očmi prepričal, da sreča ne obstoji v bogastvu in v vžitkih posvetnih, ne v časti, ne v poslopjih, ne v mnogej družini in v lepih zlatih in svilenih oblačilih. Kmet ti je to skrivnost uganil in djal: Če hočeš srečen biti, išči sreče pri samem sebi.“

Pobožen mož.

Pobožnemu starčeku se je rodil vnuk. Kako ga je pač ta dar božji oveselil! Radosten pravi: Hočem se Bogu zahvaliti, ki me je obilno z otroci blagoslovil, da bi pač kaj dobrega storiti mogel!“ Izgovori in gre. Kak strelaj od hiše najde na stezi želod, ga pobere in hrani. „Si pač pravo reč našel“ ga ogovori neki mladenč in se mu posmehuje — „Moj ljubi! odreče starček, čemu se nek smejiš? Vedi, da nisem tukej le želoda pobral, ampak cel hrast. Na stezi bi ga bil veter v uno le vodo pihnil ali bi

ga bil kak popotnik pomandral. Čednost tudi kar tedaj cveti, če dobre kali v sebi ne zadušiš.“ — Starček odide in zakoplje želod na nekem gričeku vsred med ternjem. „Si pač neroden prostor izbral!“ ga ogovori nek pastir. „Moj ljubi fantej! odreče starček — ti se mi čudiš, pa poglej, če želod koreninо požene, bo zraslo rahlo drevsce, in ravno tole ternje ga bo varvalo pred vetrom, pred živino in tudi pred človekom. Narava sama me je tega naučila, tudi ona skerbi za vsako reč, ako je še rahla ali pa že krepka.“ Izgovori starček, poklekne in pa moli. Ravno je še molil, ga zalezejo njegovi otroci, ki so ga iskat prišli. Zbere jih okoli sebe in jim pravi: O Bog, kako je vendar prijetno v mili božji naravi pohajati in božje čudeže ogledovati; kako prijetno je pa tudi, med otroci se doma veseliti in jih serčno ljubiti. O Bog! Ti deliš ljubezen, klikne starček in oči povzdigne. — Ti serca milo užigaš in vsaka pobožna družina je tvoj tempelj!“ Te besede nas učijo, da le pobožno življenje človeku srečo donese, in da je dušni mir naj lepša sreca. Vse kar nas žali, postavim smert naših starišev i. t. d. kaj takega ni nesreča. Le povzdigni solzno oko k nebe-

som; zacelila so ti bo serčna rana in mir ti bo porosil žalostno dušo.

Nesreča.

Pripovest iz XIII. stoletja.

Kar bomo zdaj le povedali, se je zgodilo trinajstega stoletja, ko so se Francozi in Neapolitanci med seboj hudo bojevali.

Matilda zalo dekle je mogla še čisto mlada nekega neapolitanskega žlahtiča vzeti. Žlahtič pa je bil tudi mož, ki je vse čednosti imel, ki je Matildo obilno osrečeval. Bil je lepe postave, bogat in visokega stanú, žlahno serce mu je prikupovalo vse znance. Vsi ljudje so ga častili in spoštovali. Matilda je pa tudi ž njim srečna bila, pa ne dolgo. Kmalo po poroki ji mož umerje in Matilda je bila še ne dvajset let stara udova. Pa če ravno mlada, je vender svojega edinega sina dobro in skerbno izrejala, in sin je tudi po volji svoje matere odraščal. —

Nekega dne zvečer je sedela Matilda s svojim sinom ob oknu, pod gradom pa je potok tekel. Deček se nemirno ziblje na njenem naročju in prekucne se ob zidu na-

ravnost v globoko vodo. — Vali ga požrejo. Ljubeča mati skoči za njim, ga išče, pa zastonj, še njo bi bili valovi skorej pokopali. Vtrudena pride unkraj reke in se zgrudi ob tla, tako je bila opešala. Ko se spet zdrami, kliče deteta, kliče drago ime ali le dobrava ji odgovarja. Skor bi bila prevelike žalosti spet v vodo skočila ali vest se oglasi in jo svari. O moj Bog! kliče Matilda, usmili se, usmili se in daj mi sina nazaj! Kar nekaj zasliši. Berhkih stopinj se ji kdo bliža in kmalo jo obdajo francozki vojšaki in jo zgrabiti hočejo. Matilda zatrepeče; zakaj bala se je sirovih sovražnikov. Strašno so večdel mučili uboge vjetnike, ker so se hudo hudo vojskovali. Ali kmalo se mlada gospa spet zavé in Bog ji je bil pribežališče; v njega je zaupala, in ni zastonj zaupala; zakaj Bog svojih otrok nikdar ne pozabi. Zapovednik francozkih vojšakov, ki je malo spredej bil, jo je rešil vseh nadlog in nevarnosti. Bil je mlad častnik pravi vitez, ki je vojšake krepko vodil. Terdo jih pogleda in sirovi prostaki so bli kot krotke ovce, gospodič pa jame tolažiti lepo ženo, in ker se mudi, jo posadi ob svojega konja, ter jo pelje v mesto, kteremu

je on sam zapovedoval. V serce ga je žalila Matildina nesreča. Dal je povsod sina iskati, pa huda vojska je razsajala tedaj in ni mu bilo mogoče, kar si bodi zvediti o zgubljenem mladenču. Mnogo let je tedaj mogla Matilda preživeti in ni vedila, ali je sin živ ali mertev. — Pač strašno terplenje za mlado ljubečo mater. Mlademu Francozu pa se je jelo serce vnemati. Vnela ga je Matildina lepota. Ali tudi žlahna njena duša ga je mikala. Večkrat je že hotel ji razkriti, pa nekaj ga je motilo. Bal se je namreč, da bi ga Matilda več iz gole hvaležnosti kot pa iz gorke ljubezni vzela, in siliti je ni hotel. Prostosti pa ji tudi ni mogel ponuditi. Kaj bi bila neki počela sama, vojska in vojaška divjost ste ji vse premoženje steptale. Nekega dne ji torej mladi Francoz sporoči, naj prosto hodi po mestu, kakor bi ne bila nikdar vjeta. Le domú ne more, ker nima kar trohice premoženja več. Pa ponudi ji pol svojega posestva, naj ž njim ravná, kot bi bilo njeno.

Taka dobrota je Matildo zlo ganila. Podá mu svojo roko, in malo poznej sta mož in žena. Celo mesto se je verlo veselilo o ti zvezi in Francoz je bil naj srečneji.

Pa sreča ni dolgo terpela; zakaj vojšaka povsod nevarnosti obdajajo. Matildin mož je bil povikšan, in še veče nevarnosti so ga čakale. Vsih strani so sovražniki na njega pritiskali in zadnjič se je moral v mesto zapreti, kjer je njegova Matilda živela. Dolgo in moško se je tam branil, ali vender se ne more dalje upirati in mesto se zmagavcu vda. Sovražniki pa so posebno po vojvodu prežali, ker se je tako serčno branil. Njegova smert naj jezne serca malo utolaži. Matildin mož je tedaj že vedel, da ga smert čaka, in pogumen ji gre nasproti, ter pelje svoje vojšake iz mesta mimo sovražnega generala. Vse je bilo tiho kot v grobih in gomilah. Solze tekó nesrečnim mestjanom, in francoska se vojska počasi pomika naprej pred mesto, kjer jo čaka smert in pogub. Že so stali rabeljni pri mestnih vratih. Matildin mož žalosten pa vendar stopa možko in se bliža, kar zavpije, še Matilda v svoji serčni muki. Oh! ali me je mati zato rodila, da mi vse pomira, kar mi je drago? Zakaj sim že — še ne dvajset let stara svojega sina zgubila v valovih derečih, in zdaj zgubim spet ah drago serce —

Sovražni general je bil še čisto mlad, le zavolj prebrisane glave so ga povikšali. Vidil

je zdaj lepo Matildo, nesrečno ženo. Njene besede so se njegovemu življenju tako lepo prilegale in glej! našla je mati svojega ima. Bil je sovražni general Matildin sin. O kako veselje se je v vsih sercih vnelo. Vsi vjetniki so bili izpuščeni, in mati, sin in Matildin rešitelj, kakó so bili vsi srečni!

Čudne so božje pota in gospodova roka skrivno nad nami čuje. Zato ne pozabimo, da smo v božjem varstvu, če nas še taka nesreča zadene. Saj ne pade še las ne iz glave brez božje volje; zakaj bi potem takem vselej v Boga ne zaupali? Kdor se Bogu izročuje, ne bo nikoli zastonj upal, nikoli po tamoti hodil.

Žlahtno serce neke hčeri.

Ob času ruskega carja Paula I. se je bil neki Janez Lopavlov, častnik ruske armade, nekaj zagrešil, in mógel je z ženo in hčerjo vred v sibirsko mesto Išim. Sibirija pa je kraj, kamor ruski carji hudodelce pošiljajo, da se tamkej spokorijo. Deset kopek (blizo 10 krajcerjev) je car Lopavlovu odlocil za dan. Seveda ni mogel izhajati, ker so trije si kruha želeli.

Lopavlova žena Ančka je radovoljno terpela; pa mala hčerka Praskovja ničkaj ni vedila, da se je očetu kedaj boljše godilo. Bila je še le leto stara, ko so stariši domovino zapustili. Komej je pa dekle malo odraščati začelo, je že pomagalo materi živeža iskati. Vsako soboto je donašala kako mervico žita, ali pa jajc, sadja in drugih reči do doma. — Janez Lopavlov še ni razkril hčerki, da ga je nesreča semkej prignala; zakaj ni še hotel mlade duše razžaliti. Pa svoje lastne žalosti vendar ni mogel skrivati. Včasi je skorej noréti začel, kakor bi bil hotel obupati. Hodil je pogosto samotež in žalost se mu je množila. Zadnič pa je Praskovja le zasledila, da oce semtertje gorke solze preliva, pa ni se upala ga prašati, kaj da mu je. Enkrat pa je gledala skoz neko špranjo v drugo sobo in je vidila, kako da se mati bridko joka, kako milih prošenj očeta tolaži — oče pa je kako pozamesno besedico spregovoril in zvedila je po tem takem Praskovja, česar ji dozdaj nihče ni povedal.

Precej je bila sklenila, si na kako vižo do cesarja pomagati in ga ponižno prositi, naj bo očetu milostljiv — in vendar je bila deklica še le petnajst let stara, Petrograd pa — kjer je

cesar prebival, je bil skor na drugem koncu svetá. Koliko nevarnosti jo je zaderževalo! Praskovja je bila pobožna deklica in precej se udá molitvi. In glej serce ji je še bolj poterdilo, naj stori, kar je sklenila. Zadnič se le zupa in pove očetu, kam je namenjena; pa oce se ji smeji in pravi: To so neumne norcije“ Te besede jo zlo razžalijo, pa je vender niso motile. Odsihdob je večkrat o tem govorila; menila je, da se bodo jeli stariši bati, da bi njim skrivaj ne ušla; pa ona je bila prežlahtnega serca, in kaj takega ji še v misel ni prišlo. Pri vsem tem pa se ji sklep ni omajal; vsak dan si ga je ponovila, vsak dan je bila bolj namenjena ga izpeljati. Mnogo drugih reči jo je še zaderževalo. Njena mati je hudo zbolela, in troje let je minulo. Pa svojega namena Praskovja pozabila ni; saj jo drugega niče-ni skerbelo ni kot to. Že se je napravljala zapustiti nesrečni dom; ali kje bi zdaj dobila potni list? Nihče se brez lista ni smel iz mesta upati; prošnja za potni list pa je morala pisana biti; pisati sama ni znala in blizo tudi ni bilo nobenega, ki bi bil mesto nje pisal. Zadnič je le vender neki dober mož ji potni list pripravil; ali stariši niso

bili še voljni. Dekle je jelo same žalosti bledeti. Kdo bi ji bil tedaj njeno željo odrekel? In 8. septemba, ki je bil Praskovjin rojstni dan, si odloči za odhod!

Slovo je bilo bridko. Oče, mati in hčer vsi trije so molčali; žalost jim je serce oblivala. Oče so se kesali, ker so hčeri kaj takega privolili. Mati so se prestrašili pomisliti, v kake grozne nevarnosti da se deklica podaja. Praskovja bila pa je žalostna, ker mora zapustiti drago hišo, ljubi dom; pa žalost v njenem sercu je na mah zginila, če se je oglasila ljubezen: saj ji je bila veča sreča, da bo zamogla starišem pomagati. Poda očetu, poda materi zadnokrat desnico, pa ne mati ne oče je nista mogla spremiti čez prag. Blagoslovita jo in solze prelivata. Oná gre dalje in dalje in skorej se skrije v daljini.

Za ves pot ji stariši niso mogli več dati, kot sreberni rubelj. Prijatelji pa in sosedi so se ji posmehovali in jo za noro imeli, mesto da bi bili kaj malega doložili. Bilo je ravno ob začetku zime in Praskovja se je napravila na pot 400 ur daleč, brez da bi bila potú poznala, brez da bi bila vedela, skoz ktere mesta in vasi da jo

steza peljala' bo. Pervi večer jo je neki znanec gostoljubno prenočil; pa komej je drugi dan na vse zgodaj odšla, se je zmotila, in brez da bi bila vedila, spet do dobrega kmeta nazaj pride. Ni poslušala, ki jo je kmet svaril in opominjal, naj se domú verne; njeno serce jo je naprej tiralo. Kakó pogosto so se ji ljudje smejali, če je v taki dalji praševala, kje pot v Petrograd derži. V mnogih vaséh so ji pravili, da je nora; bogatini so ji vrata zapirali, ali prosila je pri siromakih in siromak je rad podelil, kar je imel.

Neki večer se je černa nevihta nad zemljo sprožila in Praskovja ni vedila, kam pod streho. Prenočila je pod neko smreko in ko se drugega dné zora zbudi, tudi ona vstane mokra do kože in neizrečeno trudna. Verh tega je še eden čevljiček zgubila, in ni mogla stopnje naprej. Zadnič se je neki kmet usmili, jo na svoj voz posadi in v bližnjo vas zapelje. Pa tolika nesreča vaščanov kar nić ni ganila. Otroci so jo zasramovali, če je kaj prosila, jo odganjali, pa ona ni obupala. Podala se je v cerkev, pokleknila pred oltar, in kot bi trenil, jo ljudje ginjeno premišljujejo in se

ji čudijo. Ona pa postaja zmiraj terdneja, zakaj vidila je, da jo Bog vodi. —

Spet drugo krat je ostala v oštarii, ako ravno je vidila, da je kerčmar hudoben clovek. Ni se ga ustrašila; zaupala je nebeš kemu očetu, in glej drugo jutro ji kerčmarica še denarjev doloži. Drugokrat bi bila skor zmerznila ob poti, zdaj dojde še ob pravem času več kmetov. Eden jo zavije v plajš in jo na voz posadi. Več dni je uživala te dobrote, dokler da v mesto Katarinograd pride. —

Pridši v Katarinograd se podá v cerkev in se zahvali Bogu, da jo je tako cudno rešil smerti in drugih nevarnosti. Ravno je ponižno klečala pri oltarju, kar jo zagleda neka dobrotljiva gospa, ki je serčno rada ubogim pomagovala. Kako lepa priložnost! Precej vzame nepoznanega dekleta seboj in ga povabi, naj več dni, več tednov ali clo več mescov pri njej ostane in malo okrepča, saj je dosto prestalo. Slabo vreme je Praskovjo res več mescov zaderževalo. Učila se je pri dobrotljivi gospi brati in pisati, in dobrotnica jo je še preskerbela z denarji, z oblačilom in lepim platnom. Čudil se bo morda kdo, kako da

Praskovja še ni znala brati in pa pisati, ali to ničkaj ni čudno, ako pomislimo, da je bila revna za večno revna. Kaj bi ji pomagalo bilo, če bi bila znala brati in pisati! Še težje bi ji bila sužnost djala, ko bi se bila sužnosti zavedla.

O kako je pač zdaj srečna bila Praskovja, ko je v pobožnih bukvicah brati in moliti mogla. Radovednost jo je spodbadala, in kmalo je mnogo reči vedela. Pa vendar svojega namena pozabila ni. Ko se pomlad spet približuje, poprosi svojo dobrotnico, da bi smela se ločiti. Gospá ji prošnjo dovoli, čeravno silno ne rada, obleče jo v novo oblačilo, piše v kraj Nijenski, kjer je bil nunski samostan in priporoči dekleta pobožnim ženam, poda Praskovji še posebej mnogo brešna in več pisem, naj jih odda v Petrogradu.

Peljala se je serčna hčer po vodi do Nijenskega samostana; ali nova nesreča jo na poti zadene. Mornarji namreč so nerodno veslali in troje oseb je padlo v vodo; med njimi tudi Praskovja. Precej jo nekdo iz valov potegne in jo smerti reši. Ali če ravno do kože mokra, se je vender sramovala, in se ni hotla v pričo vseh ljudi

preobleči. Obleka se je na nji sami posušila. Ali deklica je dobila tak hud nahod, da ni nikdar več čisto ozdravela. Pridši v Nijenski samostan je mogla delj časa tam ostati, ker je bila bolna in takó je dragi čas spet potekal. Nijenske nune so se je verlo oveselile, ker je bila Praskovja žlahnega serca in je čednosti ljubila. Rade bi jo bile kar v samostanu ohranile, pa častile so pobožne ženske dekletov namen. Ali glej, Praskovja sama jim naznani, da če v Petrograd, potem pa se verne in bo kar v samostanu ostala. —

Odpelje se spet, ko je nekoliko ozdravela in dospe po dolgem romanju v Petrograd. Ali nadloge še niso nehale. Bila je sama v grozno velikem mestu. Kam bi se obernila? Nijenske nune so jo bile izročile nekemu kupcu, ki je ravno v Petrograd namenjen bil, ali kupec je hodil po svojih opravkih, je kmalo Petrograd spet zapustil, in dolgo ga ni bilo nazaj.. Praskovja pa je skušala do cesarja priti. Ali kdo bi bil revo do prestola peljal, kje je na svetu milosti dobiti? Svetoval ji je bil nekdo, naj svojo pisano prošnjo kakemu bojarju ali pa starešini (ki so s cesarjem v važnih

rečeh pomenjkovali) poda in res se vstopi deklica pred hišo, kjer so se zbirali. Ali kako bi poznala po obličju, kteri da je starešina? Vidila je mnogo gospodov bogato oblečenih, ali marsikdo je še vidil ni; kak drugi pa ji potisne kaj malega v roko in odide.

Pa Praskovja ne obupa, hodi pridno v cerkev, moli in prosi Boga in glej njeno upanje se je zadnič še le izpolnilo.

Minulo je že blizo 18 mescov, kar je bila Praskovja dom zapustila. Oče in mati sta doma žalovala po hčeri; mislila sta, da je drago dekle že davno mertvo. Ali še kaj drugega jima je žalost vikšalo. Ko je namreč Aleksander I. se na ruski prestol vsedel, je mnogo pregnanih iz Sibirije poklical in jih oprostil, ali Išimsko mesto te dobrote in milosti užilo ni. Lopavlov in njegova žena sta skor obupala, žalosti gole sta bila že čisto klaverna. Ali kakor smo že naznanili, Bog je Praskovjo uslišal.

Kupec, ki je deklico v Petrograd pripeljal, se je spet vernil in je začel za Praskovjo se prav potegovati. Kmalo ji je pokazal vse hiše, kjer je imela kako pismo oddati. Knezinja T . . . . . ji je posebno dobrotljivo pomagala. Cesarjeva mati je kmalo

slišala o čednosti mladega dekleta in si ga da pripeljati, mu 300 rubeljev podari in obljubi, da bo s cesarjem govorila. Čez nekoliko dni more Praskovja do cesar. Šla je deklica prosta, serce ji je naglo bilo, ali Bogu je upala, da ji bo mogel milosti izprositi. Stopi v sobo, kjer je cesarski prestol stal in milo zdihne, zatim pa poklekne pred praznim tronom in skor navdušena kliče: „O moj oče! kmalo boš zvedel, kam da me je božja milost pripeljala! In ti o Bog, čuj me! Blagoslovi tale tron; blagoslovi ga in oblagodari cesarja, da živi in vlada srečno — srečno!“ Ko do cesarja pride, sklopi roke in tako milega glasu zaprosi, da so vse pričujoče solze polile. Ginjen odgovori cesar: „Tvoj oče, ljubo dete, ne more kriv biti; ne podarim mu tedaj prostosti, ampak zapovedal bom, naj se tožba še enkrat pregleda. Hvala Bogu! zavpije Praskovja in hoče cesarju nogo poljubiti, ali mlada cesarica jo spet vzdigne in ji 500 rubeljev podari. — — —

In vender konec te povesti ni vesel, kakor bi marsikdo mislil. Praskovja ne doseže sreče za toliko ljubezen, za toliko nadlog — unkraj jo čaka plačilo. Oče in mati

sta prejela srečno novico, da sta prosta, ali nekaj sta si zastonj želela. Upala sta namreč objeti drago hčer, ki jim je srečo donesla, ali Praskovja se ne verne domu: samostan skrije žlahno cvetlico, ali še samostanu ne privošijo kaj takó žlahtnega — —: Bog je poklical Praskovjo v nebo, da si užije tam zaslužene sreče.

In če prašamo, kaj da je tega dekleta primoralo, da se je v tolike nevarnosti podala, Vam vem le kaj malega odgovoriti: Ljubezen do starišev je zbudila lepo dušo Praskovjino, zaupanje do Boga jo je užgalo in če zmiraj v Boga zaupaš — kaj ti je nemogoče?

Domoljubje.

Prilika o zgubljenem sinu.

Domovina je pač lepa dežela. Zdi se človeku, kakor da bi bila ž njegovim sercom zraščena. Oh, kakó težko mu dene, če jo mora zapustiti! In naj bi domača zemlja še tako pusta bila, vselej je rojencu draga in mila. Gorjanec se težko loči od svojih planin in pečin; clo divjaku je ljubezen do puščave, do

prostega domovja globoko v serce vcepljena, in vedno hrepenenje mu dušo vije, če ga odtergaš od domačih gor. Človek v ptujih krajih je kot cvetlica na prostem polju, samši stoji in vene žalosti, ker ga serce hudo boli. Le pokvarjen malopriden človek pozabi domovine, če mu v duši druge strasti rojijo. Pa naj ga le osoda malo bridko zadene, o kako bo skesan pomnil ljube mladosti, ko si je še poleg domačih gričev igral, kakó bo zdihoval po kraju, kjer je zagledal beli svet, kjer mu oče, mati, sestre živijo! Berite le pesem, ki nam jo slovenski pevec poje; premislite prav lepe verstice, ki se takole glasijo:

„Perut imeti si želim,
Da k vam domu kot ptič zletim.“

In kdo ne poreče „O kako mi ta pevec v serce sega! Vse kar čutim, mi rahlo iz persi izmika, in občutke v pesmico zliva. Ali ne boste tako djali? In res ljubezen do domovine ni prazna stvar, vsaki jo čuti, ki ni brezdušen potepuh. — Glejte že naš Izveličar je učil ljubezen do domovja. Komu ni znana lepa prilika o zgubljenem sinu? Tudi terdoserčnež se enkrat zbudi, kedar ga nesreča zdrami in spozna, da ljubezen do domovine ni prazna sanjarija.

Neki oče je imel dva sina. Nekega dne stopi mlajši pred očeta in pravi: Oče! daj mi, kar imam po tebi dobiti, nočem več doma živeti; bom šel, da pregledam daljne dežele in mesta.“ In oče je storil po volji svojemu sinu, in sin pa je šel v tuje kraje in mesta. Pozabil je domače vasi. Njegovo serce se je zgubilo v nove grešne strasti. Premoženje svoje je zapravljal s slabimi tovarši in zadnič mu nicesar ne ostane in lakota ga primora, za pastirja se v službo podati.

Kmalo je jel spoznovati svojo nesrečo, in pomnil je spet očeta in domovja. Revšina in spomin domovine sta ga tirale naprej; napoti se spet da rojstnega kraja, si zupa spet pred očeta stopiti in dobroserčni oče se verlo razveseli, ker je spet našel sina, zgubljenega sina.

Zgubljeni in spet najdeni sin.

Neki uradnik visokega rodú je imel sina, ki je zavoljo svoje bistre glavice očeta močno razveseloval. Vsakdo je gotovo upal, da bo mladenč nekdaj se gorko potegoval za pravico in nedolžnost. Perve šole je sin bil izdelal pri duhovnih Jezusove bratovšine, ali kmalo ga je jel tuji svet mikati. Hotel je šole v ka-

kem velikem slavnem mestu dokončati. Oče se je dolgo ustavljal; ali vse nič ni pomagalo. —

Komej je mladenč v mesto prišel, kamor si je želel, so kmalo hude tovaršije roko po njem stegale, in gorje mladenču, ki se da v zaderge vjeti. Učenec je kmalo svoje bukve popustil; letal je od veselice do veselice in se grozno zagrešil. Ni se upal več domú, torej je hodil od mesta do mesta ne vedoč, kam in kod? Naposled pa se zbudi v njegovem sercu huda vest, in spet je jel pomniti ljubega doma, kjer je tako zadovoljen živel — brez vsake skerbi vesel in priden. Take misli so mu nesrečo še malo sladile; ali bridko ga je zadelo, če je pomislil, kako da je zapustil domačo zemljo in nedolžno veselje.

Serce ga vleče čez planine in ravnine naravnost domu in res uboga, kar mu persi velevajo, ter se napravi na pot. Mnogo je preterpel, gladoval je hudo, predenj se bliža cilju in koncu. Oh Bog ve, kaj je le čutil, ko primaha čez zadnji griček in ob njegovem znožju rojstno mestice zagleda, kako ga oblivajo večerni žarki! Poklekne na griču in po dolgem času spet enkrat serčno pomoli. Pa kaj je početi? Ne upa se pred razdraženega očeta — Kar se spomni nekega učenika, pri kterem se je nekdaj učil in naravnost jo do njega zavije, ter mu vse

razkrije. Učenik je scer dobro vedel, da bo težko očeta potolažiti; ali da bi mladenč čisto ne obupal, ga povabi, naj nekoliko dni pri njem ostane — Potem je o mnogih priložnostih z očetom zavolj sina govoril, brez mu povedati, da je sin blizo. Ali kmalo se nakloni lepa priložnost, očeta s sinom spraviti. Bila je namreč pri duhovnih Jezusove bratovšine, ki so v šolah učili, navada, da so učenci ob koncu šolskega leta kako igro igrali in letos so ravno igrali o zgubljenem sinu. Vsi častniki celega mesta so se zbrali, učenci jamejo igrati in vse je izverstno šlo. Vsakdo bil je ginjen, posebno pa naš uradnik; saj je tudi on imel sina, ki se Bog ve, kod potepa, kakor je mislil.

In ravno v igri sin zgubljeni pred očetom poklekne in ga solzen odpuščenja prosi, glej kar pripelje učenik očetu pravega sina. Oče na hip vse krivice in napake pozabi, ter svojega otroka gorko objame.

Občutki, kedar se domu bližaš.

Neki pisatelj, ki več let domovine ni vidil, takole popisuje, kar je čutil, ko se je enkrat spet vernil. —

Dvajset let sim bil daleč daleč od doma, kjer sim še mlad toliko veselja zaužil, in spet se vernem v ljubi kraj, kraj rojstni. Sperva se mi je zlo, zlo užalilo, ko zagledam vse drugače; nisim našel več čedne kapelice, ki je pred mesticom stala; zastonj sim iskal starčika, ki je v mladosti napčnosti moje beštral; pošla je ljuba streha, kjer me je dojenica mesto matere dojila, in mi sladke pesme prepevala; pa še je stal farovž, kjer sim bil kakor domá. Tam sim se bil učil moliti, v Boga upati, zvedel kaj da je človek, v tem poslopju mi je sivi starček skor vso prihodnost prerokoval in iz oči se mu je svetila božja ljubezen. Vedro čelo je obdajala sveta zadovoljnost. O kolikokrat sem si ga v tujih krajih želel, da bi mi svetoval in me vodil.

Pridem do zelenih dreves, kjer si je mladež vesela igrala, ogledam učivnico; tam se je moje dušno življenje počelo; z abecedarenjem sem tam začel, si glavo bistriti. Vsake trohice sem se spomnil, kar sem nekdaj preživel, ali nisem pod unim drevesom le žoge metal, kako sim je krepko zaganjal, kakó je urno preskočila, in spet se vzdignila. Ali se nismo mogli une lipe tam zogibati? Pač da, in lipa ali ni živ izgled nevarnosti, ki se človeku v pot

rivajo? Takih misli stopam naprej in se bližam očetovi hiši. O kaka žalost me je obšla! Povsod je vse tiho, nekdaj so psički lajali okoli ozidja, in pod streho tamle so golobje gergoleli, vmes pa je vrabec cvičkal spod vejice. Pogledam še čez plot v dvorišče, oh povsod trava rase; ni več starišev, tujci so hišo kupili in niso v njej prebivali. Vedel sem, da nisem več tukej domá, ali zdelo se mi je le vendar, kakor bi bil še tam moj dom. O kak bi bil rad v dvorišče stopil, pa nihče mi ni mogel vrat odpreti. Pa od zvunaj sem vse pregledal, in dokler bom živ, še pomnim, kaka je bila moja ljuba hiša, v kterej se je moja zibel zibala — Ako ti je, ljubi bravec, ta popis malo predolg, ti kar povem, pisal sim ga zavolj hiše, kjer sem zagledal luč sveta.

Bran domovine.

Jovana Orleanska.

Francozki kralj Karl VII. je bil od Angležov hudo stiskan in ni veliko manjkalo, da bi bil kmalo celega svojega kraljestva zgubil. Angleži namreč so urno napredovali in si mnogo njegovih dežel svoji oblasti podvergli.

Na vse strani si je stiskani kralj prizadeval, pa vender v vojski ni bilo sreče. Že je hotel obupati in nobeden njegovih prijateljev ga ni zamogel več razveselovati. V tej zadregi francoske dežele obudi Bog devico Joano d' Ark, ki se sploh devica orleanska imenuje, da bi domačijo sovražnikov oprostila in kralju krono ohranila. V možkem orožji, brez da bi bila poprej kedaj kralja vidila, pride v taborišče in stopi naravnost pred kralja, ter mu oznani svojo nalogo, ktero je od Boga prejela: Angleže premagati, kralja pa h kronanju v Remo peljati. Kralj jej zaupa, ter jo obupni vojski na čelo postavi. Francoski vojšaki so bili po prikazni take mlade junakinje z novim pogumom navdani. Pokusijo tedaj še vesolni napad. Junaško so se Francozi bili; pa vender jih je, kolikorkrat so lestve na mestno ozidje naslonili, tolikokrat so jih Angleži s svojimi bojnimi sekirami nazaj zapopodili. Bilo jo ravno eno čez poldne.

Jovana zapazi, da bi napad utegnil spodleteti; zatorej prime sama za lestvo, jo nasloni na osip — to da v tem trenutku jo je ranila pušica med vratom in ramo, tako da se brezvedna na tla zgrudi. Cela truma sovražnikov jo obsuje; dvigne se nekolko, ter se ravno

kako ročno kakor junaško bojuje in kmalo jej pridejo Francozi na pomoč, jo rešijo, iz borišča peljejo in na hladno travo položijo. Rana je bila globoka, skor dlan globoko se je pušica vrinila. Joana se je hudo prestraši in ni mogla solz zaderževati. Kmalo jame moliti in najdla je v molitvi tolažbo, da si je z lastno roko pušico iz rane potegnila, ktero so po tem obezali, da se je kri ustavila. Joana pa je le še prav živo molila.

Ko je niso več na čelu armade vidili, vse od povelnika do zadnjega vojaka silen strah poprime. Napad je terpel od jutra do večera. Dinoa, francoski povelnik, ukaže armadi, odstopiti od mesta in armada ga uboga. Joana to zvediti, se zravná in akoravno je hude bolečine terpela, stopi pred povelnika rekoč: Moj Bog, čez malo časa bote zmagali in mesto posedli. Ne dvomite, ko zagledate moje bandero na osipu se vihati, poprimite za svoje orožje in vaše bode mesto. Zdaj pa se nekoliko opočijte, pijte in jejte.

To so tudi storili in njenim besedam pokorni bili. Kmalo zagrabi Joana svoje orožje, sede na konja in se prikaže sred vojakov. Ko pride do osipa, vzame v roko bandero in se bliža kraju prekopa. Komej jo Angleži zagle-

dajo, jih napade hud strah. Francozi pa ponovijo napad in kmalo priderejo verh nasipa. Angleži pridejo od dveh krajev v zadrego in med tem, ko so jih čete Joane poprijele, so tudi mestjani prihiteli. Jako so se branili. Huda je bila bitva, ali devica vedno svojim vojakom kliče rekoč: „Vse bo naše, vse bo naše!“ In res kmalo so se osipa, kmalo tudi terdnjave polastili. Množica Angležev z njih vodjem je pri tej priložnosti v reki Loari potonila. Mlada junakinja pelje tedaj Francoze po ravno tem visečem mostu, ki so ga malo popred že Angleži v svojej oblasti imeli, slavno v mesto Orlean. Lahko se ve, kako navdušeni so jo sprejeli. Zvonovi so zvonili, celo noč pri vsaki stopnji so ji skazovali čast in ljubezen. Še po noči, ko je veselo ukanje mestjanov Angležem na ušesa donelo, se posvetvajo njih vojskovodji, ter sklenejo odriniti od mesta. Ko se dan napoči, ni bilo več Angležov blizo mesta in v slovesni procesiji so praznovali imenitno zmago. To da Joana je svojo besedo še le na pol doveršila. Tudi kralja je k kronanju v Rêmo peljati obljubila, kar je tudi srečno doveršila. Ko je svoje poslanstvo dokončala, se hoče zopet k svojim starišem, priprostim kmetom,

verniti, ter zopet svoje ovce pasti po domačih goricah. Ker je pa ne jenjajo prositi, da bi se še zanaprej za kralja in dom bojevala, se na zadnje njih prošnjam uda. V Compiegni so jo pa Burgundi vjeli in Angležem izdali, ki jo pred sodbo postavijo in k smerti obsodijo, spoznavši, kakor so terdili, da je copernica in krivoverka. Sicer je možko terdila svojo nedolžnost in jo z dokazi spričevala, ali podkupljeni sodniki je niso poslušali in postala je žertva krivice.

Zgodba Joane d' Ark je bila zgodovinarjem zvita zastavica. Nevera 18. stoletja, ki je obupala, na kako vizo slavno junakinjo zatajiti, jo je hotla saj oskruniti, kar jej pa ni po sreči izteklo.

Dobrovoljna žertva.

Komaj so iz zvonika zvonovi zadoneli, so že bile vse ulice, ki v luko peljejo, polne mestjanov. Možje in žene hité na terg, komaj pričakovaje, zaslišati poročilo, ki ga je namestnik Janez de Viên ravno prejel. Žalostno je bilo viditi prebivavce z bledimi obrazi in upadenimi licami po hudi lakoti. Tudi ni bilo slišati vriša, ki vedno oznanuje, da se je veliko ljudi snidilo. Nemirno molčé in boječe

gledaje so stali. Dosti jih je bilo, ki se niso mogli več od slabosti po koncu deržati. V tej hudi zadregi pokliče mestni poglavar Vien vse prebivavce mesta na terg in zbranim takole govori: Jaz sim ukazal angležkemu kralju razložiti, da smo od francozkega kralja v brambo tega mesta in terdnjave poslani vse storili, kar gre zvestim podložnim storiti, da mi zdaj brez pomoči zapuščeni bi mogli gladú konec vzeti, ako se nas hrabri kralj, ki Angleže vodi, ne usmili. Jako slavno bi zanj bilo, ako bi nam vsem kakor smo, odriniti zapovedal — — To da čujte sporočilo, ki mi ga je prinesel njegov poslanec rekoč: Povej poglavarju Kaleškemu, da naj mi izroči šest naj imenitniših mestjanov. Naj pridejo k meni bosi, gologlavi z vervjo okoli vratú in mestne ključe v rokah. Nad temi se hočem maščevati, drugim pa prizanesti. Vidite, to je zadnji sklep kralja. Osupnjeni so se jeli po tem ogovoru pogledovati, oči vseh so iskale tistih šest mož, kterim bo življenje dati za svoje somestjane. Jamejo žalovati in plakati, da bi se moglo vsako še tako terdo serce usmiliti. Tudi poglavarju so debele solze po licu kapale.

Čas poteka, odgovor se mora dati. Vstane edaj naj bogatejši mestjan z imenom Evstah.

Čislalo ga je vse, ne samo zavolj bogastva, ampak tudi zavolj njegovih dobrot, ktere je revnim delil rekoč: Moji somestjani! brezvestno bi bilo, toliko ljudstva pobiti, ako se vtegne pomagati; božji dar bo, ako tako veliko nesrečo odvernemo. Jaz, kar mene tiče, upam od Boga usmilenja doseči, ako življenje dam v rešitev ljudstva; rad grem gologlav, bos in z vervjo okoli vrata k angležkemu kralju.“ Vse ostermi, pade na kolena in jame glasno jokati. Po Evstahijevem izgledu se jih oglasi še 50 drugih mož, ki so bili pripravljeni, svoje življenje žertvovati. Precej so se podali na pot. Spremljal jih je Janez de Viên na konju, ker ga je starost peš iti zaderževala. Šli so z vervjo okoli vrata bosi in gologlavi, samo srajco in hlače so na sebi imeli in ključe v rokah deržali. Njih žene in otroci, pa so jokaje ž njimi šli. Bil je pogled, da bi se bilo še tako terdo serce omečilo. Ko so prišli med sovražne osipe, jih je Janez de Viên blagodušnosti kraljevi izročil. Odprejo se vrata ptujega stanišča, in peljali so šest imenitnih mestjanov k kralju. Kralj je ravno tačas imel okoli sebe mnogo vitezov in grofov. Bridke solze je vse točilo, zagledati tote mestjane; in vsi kar prosijo kralja, naj jim prizanese.

Ali serditi kralj ni poslušal besed in prošenj. „Ob glavo ž njimi“ serdito zavpije! Osupnjeni so gledali častniki angleški kralja. Nihče ni zinil besedice v pomoč nesrečnih. „Urno po rabeljna,“ se zadere zopet kralj. Ni bilo moč njegovega serda omečiti. Kar stopi v šotor kraljica. Bila je prav usmiljenega serca. V solzah pade pred kraljem na kolena in mu reče: Blagi kralj, kar sem čez nevarno morje prišla, te še nisem nikdar nadlegovala. Glej! zdaj te ponižno prosim iz ljubezni do Sina božjega in meni v ljubo, — prizanesi tem možém.

Kralj kaj tacega ni pričakoval. Nekoliko časa je molčal. Delj ko je gledal svojo drago ženo, bolj se je njegovo serce mečilo, kar glasno reče: Draga žena! rajši bi mi bilo, ko bi vi kje drugej bili, ali vaša prošnja je uslišana.

Vstane kraljica, ter šestim mestjanom ustati ukaže. Vzame jim vervi raz vrata, jih seboj pelje, jih obleče, nasiti in napoji in jih iz taborišča proti domu spremljati ukaže.

Gotovo blagodušna daritev za blagor mesta.

Bojssy — d Anglas.

Punt je divjal okoli Tulerijskega poslopja, v kterem je bil narodni zbor. Od vseh strani

se je slišalo kričanje: Kruha, kruha. Smert tlačiteljem ljudstva! Naj živi ustava 90. tega leta. Kakor morski valovi se ziblje divja druhal semtertje in razsaja, da je strah in groza. Med tem je truma puntarska vrata polomastila in hiti zbor napasti. Od začetka jih dvorna straža odpodi. Naskakovavci vidivši puške zbežijo, brez da bi še bila kri tekla. Ko se pa njih število čedalje bolj množi, ponovijo napad, se eden druzega naduševaje, in napadejo zbor. Boj se vname; stražniki postave nastavijo bajonete, to da naskakovavci ne odrinejo. Ustrelijo; njihove krogle zadenejo v ozidje in se vrinejo v klopi, na kterih so poslanci sedeli. Ti se vzdignejo ukaje: Živi republika. Zmešnjava je do verha, strel se zmiraj bolj množi. Strašna bitva se prične. Poslancov eden z imenom Feraud še mlad mož gorečega poguma se puntarjem ustavi, ter jih prosi, da bi se pomirili: „Naka“ reče „ne boste tako svete postave oskrunovali, ne bote več morili! Ako hočete naprej, morate čez moje truplo koračiti.“ S temi besedami se prednje ustavi, ali nič ne zamore divjakov ustaviti. Verže se na tla pred nje ali nič ne pomaga, čez njega koračijo in derejo proti zbornici. Gerdi možaki so oboroženi s kosami,

mečmi, ojstripi in puškami. Med njimi zagledaš tudi pijane babe, prave hudobe, kakor bi bile ravno iz pekla poslane. Ta množina napade klopi, ktere so poslanci že zapustili, drugi se ustavijo, ali pa lezejo po stopnicah, ki k stolu predsednika peljejo. Na tem je sedel blagi mož Bojssy d' Anglas, navdan stare krepkosti in čednosti. Spadal je k malemu številu teh, ki so srečno politiške nevihte preživeli, brez da bi bili svoje kreposti zgubili. V tem trenutku se vsi bajoneti, vsi ojstripi puntarjev proti predsedniku obernejo. Njegovo glavo obdaja neštevilno orožje; jek strašnih kletev in hudega žuganja po dvorani doni. On pa mirno stoji in se ne gane. Feraud se zopet vzdigne, in se do prestola pririje; v obupu si lase ruje, na persi tolče. Vsigdar pogumen, kakor se junaku spodobi, tudi zdaj hoče predsednika nevarnosti oteti. Vzdigne se, da bi predsednika s svojim telesom pokril. Pri tej priči sproži puntar pištolo in Ferauda v ramo zadene. Nesrečni mladenč pade, z nogami ga teptajo, nesejo ga mertvega iz dvorane in prepustijo mertvo truplo togoti ljudstva.

Zdaj se vname zmešnjava, da nikoli taka. Krepki glas predsednikov zastonj posluha

prosi. Bobni ropočejo, da bi ljudstvo umolknilo, puntarska množica le vpije in tuli, s pestmi bije, in od veselja z nogami ob tla tolče. Vreš se vsaki trenutek ponavlja in terpi čez eno uro. Veliko poslancev, kterim z nožmi žugajo, jo odtegne, bojé, da bi v tamni noči smerti ne storili, drugi pa bolj brezvestni potegnejo s puntarji. Na ojstripu prinesejo kervavo glavo. Strah in groza spreleti vsakega, ki jo pogleda: ni je moč poznati. Nekteri mislijo, da je Feronova, drugi, pa da je Feravdova glava, ktero so morivci v dvorano prinesli. Pred Bojssy d' Anglasa jo položijo, mu enako osodo žugaje in vnovič proti njemu bajonete obernejo. Od vsih strani v njega merijo; vsakdo ga žuga prebosti.

Bojssy d' Anglas se veličastno vzdigne, se odkrije in prikloni nad glavo nesrečnega tovarša. Celih šest ur tega tako nevarnega predsedništva ostane na svojem mestu. Enako posamezni skali sred morskih valov, kader jo peneči valovi od vseh strani vdarjajo, je stal med divjo množico. Poslednič zapusti svoj stol, ko se je že trudnega čutil in od slabosti več stati ni mogel.

Povedali, smo tukej nekoliko žalostnih izgledov iz francozkega punta v pretečenem stoletju, kterega sta nevera in bezbožnost zbudila, in čigar žalostne nasledke še dan današni cela Evropa čuti. Tako dalječ se zabrede, ako se vse vezi ljudskega reda razrešijo, ako se ne spoštuje več pravica od Boga dana in postava.

Življenje na kmetih.

Kitajski pisatelj o kmetiškem življenju.

Pri kmetu, tako govori neki kitajski pisatelj, ni ne solz, ne žalostnih zdihlejev. Ljubezniva nedolžnost, delo in zmernost mu ohranuje pokojno življenje; skerbi mu ne kalijo krepčavnega spanja. Ima hišico s slamo krito, duri se ne zapirajo dobro, to da mir nikdar ne uide, ampak obilen blagoslov čez njo razliva

Vedno ga razveseluje lepota narave. Zanj spomlad venča polje s cvetlicami. Tički mu žvergolijo po gojzdih in jutranja zarja mu napravlja poglede, kakoršnih mestjan nikdar ne vidi. Poletje mu zori žito in sadje, jesen mu polni žitnico, in zima akoravno

merzla mu ne prinaša bolezni. Kako prijetno je njegovo veselje! Pri mizi se veseli nedolžnih pogovorov svojih otrok, in se dobro ima pri svoji ženki, ktera mu težave življenja zlajšuje. Vina sicer ne vidi na svoji mizi, temuč le vodo, ki blizo hišice izvira, ali pijača, ktero mu žena ponuja, mu bolj diši ko naj boljše vino. Očeta veseli med svojimi otroci živeti, ki jih hvalivši k delu spodbada. Eden gre ribe lovit, drugi tičem nastavljat, hčerka je sliv prihranila, jih očetu ponudi, ki jih potem med otroke razdeli. Kamor pogleda, zagleda nanj pazljive oči. Svojih otrok se veseli, jih na rokah nosi, njih solze poljubovaje tolaži in pervo sadje, ki ga nabere, je njihovo.

Kdor je z malim zadovoljen, ta je bogat. Polje, ktero obdeluje, mu je zadosti. Ga prijatelj obišče, mu veselo roko poda in ga na kosilo povabi. Na večer še svoje otroke pokliče in jih k pokoju spravi in vsi brez nevarnosti počivajo, ker po noči zvesti psi hišico varujejo.

Če ravno pisatelj kitajski nekoliko prenapeto govori, in nam veselje kmeta v cveteči obleki popisuje, vender je v tem veliko resnice. Če kmet tudi težko delo ima,

mu ga vender posebno to zlajšuje, ker ve, da božjo voljo dopolnuje, ki mu je ta stan odločila. Pri svojih opravilih na Boga zaupa, kteri njegovega truda ne pusti brez plačila. Kadar seje, ima upanje, da bo Bog vsako zerno obilno blagoslovil in mu obilno rodovitnost podelil. In ako vidi svoj trud in delo z obilnim sadom oblagodarjeno, najde v tem novo spodbado, še z večim veseljem svojemu poklicu živeti. Kmetija je pa tudi podpora bogate in srečne deržave, in kar to zadene, se kmetiški stan ne sme zaničevati. Dobro ravnana kmetija je gotov porok za blagor ljudstva in tudi deržave; cveteče kmetijstvo je močna jez zoper rokonaštvo naših dni, ktero le iz misli nekterih popačenih mož izhaja, ki srečo ljudstva iščejo v pokvarjenem izobraženju. Kmet se s telesom in dušo zemlje derži, ktero mu je Bog v obdelovanje odkazal; ako se mu pa po nekterih navkih stan pristudi, je njegova sreča poterta.

Kako visoko se mora kmetiški stan ceniti, pričuje navada na kitajskem domača. Ondaj ima predsednik zbornice za dogodivščino in zvezdoznanstvo kaj imenitno službo. On mora namreč paziti, ko sta o spomladi noč in dan enako dolga. Devet dni poprej to

oznani Mandarinu, komur je kmetištvo izročeno, in ta potem cesarju to oznanilo pošlje. Zatem pripravi, kar je potrebnega, da se obred kmetištva očitno in slovesno obnajati zamore. V samotni sobi se cesar in velikaši cesarstva tri dni postijo. Ko je vse to storjeno, se cesar v kopelji osnaži, razlije na zemljo posvečenega vina, pije iz kozarca, prime za drevo in vreže nekoliko brazd. Za njim pa velikaši orjejo. Celi obred se spodobno in veličastno opravlja.

Glejte, ljubi moji, kako se tam kmetiški stan spoštuje!

Spreobernjeni prevzetnež.

Da bi jo neprijetnostim domačih vojsk odtegnil, zapusti neki Francoz Europo. Brez posebnega namena išče deželo, ki bi ga prijazno sprejela. Zadnič priveslá v zdražene dežele polnočne Amerike. Skerbna izreja, ktero je v mladih letih užival, je bila sicer pristojna njegovim poprejšnim okolšinam, ali zdaj mu je le malo hasnila. Zaniceval je rokodelstvo, ktero bi mu zamoglo srečno prihodnost priskerbeti. Težave pregnanstva, negotova osoda, samičnost — vse to ga silno žalostnega in nesrečnega dela. K sreči se

je rad pečal s premišljevanjem božjih čudežev v naravi. Zdaj je preiskoval prikazen na ognjenih hribih, zdaj je nabiral razne zelíša in tako dalje. Podajal se je mnogokrat v neizmerne gojzde, ktere čedalje bolj naselniki v rodovitne njive predelujejo. Nekega dne zaide. Akoravno je kalamičnico pri sebi imel, se vendar ni vedel kam nagniti in clo steze zgreši. Obupati mu je bilo v strašni samoti, kar zapazi zopet stopnje, ktere tako dolgo sledi, da čez nekoliko pride do lepe čedne hišice. Še bolj se zavzame, ko zasliši francozko petje. Stopi na dvorišče in zagleda ženo, ki je ravno neke kmetiške dela opravljala. Zraven nje je stala krava, ktero je ravno pomolzla in zdaj je ravno kuretnini zernja natrošala.

Akoravno je bila po kmečko oblečena, so se ji vender na njeni izurjeni obnaši še druge lastnosti zapazile. Sprejela je ptujca s tisto prijaznostjo, ki sercu nesrečnega tako dobro dene. Pelje ga v izbo in pokliče svojega moža, ki je ravno drevesca na vertu cepel. Ko mož popotnika zagleda, veselo zaupije: Si ti Fremon, kako se ti godi, dragi moj prijatel! kaj dobrega te je k meni pripeljalo? Serčno se objameta in ni

moč popísati veselja dvojih prijateljev, ki sta bila od mladih dni vedno skupej in se zopet po dolgi ločitvi najdeta.

Ko se popotnik nekoliko okrepčá, so si eden drugemu jeli pripovedovati, kar so doživeli. Novi naselnik prosi mu povedati, kako da se je njemu godilo, kar je Francozko zapustil in on takole prične:

Ko sem prišel do Delavarskih bregov, bi bil lahko delo dobil, ki bi mi bilo precej dobićka verglo, pa sem kmalo zapazil, da se ptujcu vse rado pokazi. Imel sem še kakih 300 zlatov ter se podal k nekemu angleškemu naselniku, kamor iti me je moja žena pregovorila. Rekla je, da hoče dela z menoj deliti in si je obderžala opravila, ki se ji spodobijo. Skerbno sem premišleval zastopnost in umetnost kmeta: orati, gnojiti, živino rediti vse sem hotel vediti.

Čez eno leto se mi je zdelo, da bi že lahko kaj na svojo roko pokusil. Neki stari hlapec, zamorec, ki sem ga kupil, ker je le pri meni hotel biti tesar, zidar in vse skupaj; in kmalo smo hišico postavili. Zemljo smo okopovali in naše selišče se je čedalje bolj vekšalo. Vedel sem razno zemljo z raznim sadjem obsaditi in tako sim

sjedinil na tesnem prostoru pridelke dveh svetov. Glej tukej stoji jablana iz Kanade, tam francozka sliva; poleg tega drevesa, ki je z mano vred pregnano, menim domači veter dihati, sicer je slaba omama, pa vender redi sladko upanje. Gotovo dokler po tem spominu domačija v meni živi, mislim zmiraj, da je nisem za vedno slovo dal. Delam kakor dninar, žena hodi na terg, pa mi sami sebi plačujemo dacijo svojega pota.

Pa povej mi, dragi! mu drugi v besedo seže, kaj ti ne dene težko se vsem prijetnostim družbe odpovedati? — O nikar ne! O praznikih gremo v bližno mestice. Ondi molimo priserčno k Bogu, v naši domačiji pa je molitev prepovedana. Tamkej veselo eden druzega pozdravljamo, kar je jako preljudniše, kakor pa okorno zaderžanje, kjer se mora po šegah in prisiljeno živeti. Poslednič ne smeš misliti, da smo se umetalnostim popolnama odpovedali, ktero so naše poprejšne življenje slajšale. Na večer in o praznikih imamo harpe, citre in tudi nar novejše bukve iz Francozkega.

Vidiš tedaj, da naše življenje ni dolgočasno. Prav po domače se imamo, kar nam toliko več veselja dela, kolikor bolj je na-

sprotno sedajnim šegam. Verjemi mi, dragi Fremon! bodimo kakor nekdaj. Eno le še sem v svoji sreči pogrešal, namreč kakega starega prijatelja. Osreči me in ostani pri nas.

Ni bilo treba veliko Fremona v to pregovarjati. Ostal je in se tudi on kmalo veselo dela poprijel.

Ko se je čez nekoliko let Francozka zopet umirila, so ga prijatli in znanci prosili, se v domačijo verniti. Pa dolgo se je obotavljal; vender ga je ljubezen do domovine premogla in s solzami v očeh se je poslovil Fremon pri svojem prijatlu in se vernil k svojim znancom, ki so ga veselo sprejeli.

Umetalnosti.

O umetalnosti.

Umetalnost je nekaj svetega; izhaja namreč iz dobrote in ljubezni božje, ki darljivo človeku um za njo deli. Izvir umetalnosti je božji. Že rimski pevec pravi: Vse se začne z Jovom, vse je napolnjeno ž njegovim duhom. Ako pa umetalnost v Bogu začetek ima, kje pa ima svoj konec?

Gotovo zopet v Bogu. K njemu se vse verne, on je umetalnost dodelil, njega in njegovo djanje tedaj mora v predmet svojega djanja si izvoliti. Umetalnost je nekaj veličastnega, nadušivnega, ne sme si tedaj svoje od Boga prejete peruti izrujati in se valjati po zanikarnosti človeštva. Ako je tedaj umetalnost imeniten višji dar, ki ga je Bog podelil, se samo od sebe zastopi, da se tisti, ki je dar umetalnosti prejel, ne sme šopiriti, temuč ponižno Gospoda prositi, da mu duha umetalnosti ne odvzame. Umetalnik naj nikdar ne zgubi duha ponižnosti in potlej bojo še le njega izdelki dosegli, kar se po pravici od njih tirjati more. Ponižnosti naj umetalnik nikdar ne zgubi. Po ponižnosti bo svojim izdelkom vtisnil nježnost, ktere zaštonj iščeš v izdelkih, ki niso v ponižnosti napravljeni. Umetalnik naj vse na Boga zavrača in tako bo umetalnost prav spoznal in dogotovil.

Od kod tedaj pride, da dela umetalnosti, že več stoletij stare, naj si bodo iz kterega reda umetalnosti, še dan današni naš čud in naše zavzetje budijo?

Gotovi vzrok tega je, da nam iz njih pravi keršanski duh nasproti veje, ki se razprostira čez celo kristjanstvo.

Umetalnost je božji dar, ki se ne sme oskruniti, pa dokler se v ljudstvu zopet ne obudi pobožno zavestje, tako dolgo moramo le obžalovati in pomilovati našo sedajno umetalnost. Mi se ne moramo tukej z umetalniki pričkati, pa žal nam je, da je tako daleč prišlo.

Moč podobe.

Z veliko psi so hiteli mladi vojaki veselo na lov, tako da so lovski rogovi po gojzdu in dolini se razlegali. Med njimi pa je bil neki mož, ki je po svoji gorečnosti in ročnosti vse prekosil. Ta je bil Bogoris, kralj bulgarski, mlad knez gorečega duha, blagodušen pa poln kipečih strasti, ki niso jarma terpele. Njegova mati mu je perve nauke keršanstva vtisnila, pa njegove strasti so si bolj dopadle v veri prededev in postal je malikovavec. Nič ni počel, če ni poprej svojim starim bogovom daroval. Ravno so se podili do strahovite podobe, ki je bila postavljena v nar gostejšem kraju gojzda in zarotil se je, ji pervence lova darovati „Knez kaj počenjaš? Kako dolgo boš še slep in krivoveren.“ Tako se zasliši močen in krepek glas. Kneza nagla jeza zgrabi, se oberne in zagleda tik sebe

častljivega in veličastnega ptujca, ki hitro v njem spoštovanje obudi. Prizadeval si je, svojo jezo zakriti ter ga ojstro ogovori „Kdo si? kako se podstopiš, me tako nevkretno ogovarjati? Primite ga“ ukaže Bogoris, ki je čedalje veče spoštovanje do ptujca v sebi čutil. Stražniki knezovi padejo nad ptujca, ga zvežejo in mu začnejo preiskovati, kar je pri sebi nosil. Ta pač ni nevaren vojak, pravi eden stražnikov knezovih; nima druzega orožja, kakor čepič, olovko in majhno dilico za barve. Gotovo je obrazar, reče kralj, ki se je že le komaj jezno deržal in vender več ljubezni do ptujca v sebi občutil. Dobro! Peljite ga v moje poslopje in ako ne dogotovi podobe, na kteri se bo vidilo, kako smo mi židane volje, ko domu pridemo, ga bom na pervo drevó obesiti dal. Zraven mi pa tudi izrisaj nar hujšo in strašnišo podobo, kar se da. Si me zastopil?“ Tako govore, ukaže storiti, kar je ukazal in spodbode konja in dalje je jahal. Knezovi pajdaši peljejo ptujca v poslopje in ga pustijo ž njegovim slikarnim orodjem samega.

Ta ptujec je bil sveti mašnik, ki se je od mladih dni s to umetnostjo pečal in jo le v božjo čast obračal, mu mnogo vernih pridobiti. Ime mu je bilo Metod. Prosil je Vsega-

mogočnega za pomoč in kej urno je izrisal kip, to da ne tako, kakor si ga je Bogoris želel, ampak kakor se je Metodu pristojno zdelo. Bogoris pride iz lova, in dvorišča poslopja so donele veselega ukanja knezevih spremljevavcov. Metod zagerne kip in čaka na kralja. Knez pride kmalo in jezno stopi do Metoda, ki kip odkrije, da so ga vsi vidili. Kralj zvedoželjno ogleduje, ali na mesto pričakovanega zagleda druzega. Zavzame se in ne ve, kaj to pomeni. Ves ginjen je bil od skrivne božje strahote. Dalej ko je kip pregledoval, veči prihaja osup; obledi in tresti se jame. Tudi dvorniki se pričnejo bati. Boječe upraša knez: Kaj pomeni kip? Knez, odgovori Metod, tukej imaš podobo sodbe, ktera čaka nas posledni dan, posvetne kralje kakor podložne siromake. Kterega vidiš na oblakih sedečega v svitlobi nebeški, pred sebo križ svetlejši in strašnejši kakor blisk, ta je Sin božji, komur samemu gre čast in hvala.

Ali vidiš, kako pred njim zvezde zginjajo? Ali vidiš, kako se tla morja pred njim sušijo? Ali vidiš neizmerno število rodov človeštva pri njegovi sodbi. Njegovi zvesti spoznovavci se pa na ta dan radujejo, ter gledajo Boga

v svitlo obličje. Ti drugi pa bodo izročeni peklenskim pošastim, in glej Bogoris to so tvoji bogovi. Bogoris obledi, se trese, omahuje in pade na kolena, objame Metodove noge in ni več malikovavec ampak kristjan že po željah, in malo je tudi pravo vero spoznoval.

Tako globoko se je kip v serce in duh le v posvetno veselje zabredenega kneza vtisnil. — Slepa slava umetnosti.

Cerkev je pa tudi ljubila in gojila umetnosti z materno ljubeznijo in vsaki nepristranski človek mora reči, da so umetnosti pod cerkvenim varstvom naj bolj napredovale. Zato ima prav bistroumni Šatobrian, ki pravi: Živo sklenjene s keršansko vero so jo lepe umetnosti kmalo spoznale za svojo mater, komej se je prikazala. Ponudile so ji svoj posvetni mik, ona pa jim je podelila božjo obliko.

Mučenik.

Bil je čas, ko se je gerških cesarjev posebna togota ali boljšo rekoč divjanje polastilo. Vlačili so se z oboroženimi četami in terli izverstne dela slikarije in kipotvorstva. Ne zadovoljni, razrušiti podobe, so še tudi

grozovito preganjali branitelje podob, in so v razdjanju brumnih obrisov tako grozovitnost skazovali, kakor nekdaj pagani pri varstvu svojega grešnega malikovanja.

Cesar Teofil je bil naj hujši prenapetnež; posebno je preganjal slikarje. Ukazal je mniha po imenu Lacarja posebno imenitnega v tej umetnosti pred se pripeljati. Cesar si je prizadeval s prilizovanjem in žuganjem ga k obljubi primorati, da ne bo nikdar več svetih podob slikal. Lacar se pa ne da pregovoriti. Teofil razkačen, ukaže rabeljnom priti in zapove ga s šibami tepsti. Le ena rana je bilo Lacarjevo truplo, v koscih mu je meso cepalo na tla. Slavni mučenik pa veselo v nebo pogleda, prosivši Boga razsvetlenja svojih preganjavcev. Cesar spoznavši, da bi ga bilo ložej usmertiti, kakor pa mu vero zmajati, ukaže nehati.

Zapove Lacarja v ječo zapreti in mu žuga terpinčenje ponoviti, ako se še podstopi, volji cesarski nasprotovati. Mislil si je Lacar, da ne more več dolgo živeti. Kmalo je pa okreval in zopet začel svetnike slikati. Cesarja, to zvedeti, hud serd popade. Ukaže nesrečnemu slikarju dlani z razbeljenim železom žgati. Rabeljni storijo, kar jim je bilo

ukazano in pustijo Lacarja na polmertvega ležati.

Cesarica pa je milo zdihovala zavolj grozovitnosti svojega moža; na skrivnem namreč je častila svetnike. Imela je clo nekaj Lacarjevih podob in jih je kaj visoko čislala. Na njeno povelje so Lacaru prav škerbno v ječi stregli in izprosila mu je clo s časoma prostost. Da bi jo novemu preganjanju odtegnil, se je skrival v cerkvi sv. Janeza kerstnika, kjer je uklub hudim ranam, ki so mu bile slavni spomin navdušenega poguma, kakor pravi Šatobrian z okernimi perstmi slikal svetnika, čigar branjenik je bil.

Toda ta vihar ni dolgo terpel in drugod se bere od raznih knezov, da so bili varhi umetnosti. Dogodivščina jih je veliko ohranila.

Albreht Dürer in Maksimilian I.

Ko je Albreht Dürer enega dne podobe na stene cesarskega poslopja risal, ukaže cesar Maks I., ki je bil ravno zraven nekemu žlahtniku lestvico deržati, na kterej je umetalnik stal. Žlahtniku se to za malo zdi, se obotavlja in jo odtegne ter migne nekemu strežetu, da naj lestvico poprime. Ali cesar hitro pristopi in sam lestvico derži. Cesar ga potem v žlahtni

stan povzdigne in mu pristojni gerb podeli, rekoč svojim dvoraničem: Vi morate vediti, da toti slikar je po svojej glavi še žlahtnejši. Zamorem sicer kmeta požlahtiti, pa pri vsi moji mogočnosti ne morem iz žlahtnika umetnika storiti, kakoršen je Albreht Dürer.

Ravno toti Albreht Dürer je s posebno prostoserčnostjo rekel, kader je od svojega očeta govoril: On nas je opominjal vsaki dan k ljubezni do Boga in bližnjega in potem je nas učil ljubezni do lepega.

Albreht Dürerjevi izrek se da oberniti na vse imenitne može, ki so nam v tamoti srednega veka, kar je lepega in izurnega, v umetalnostih pokazali.

Umetalniki, ki so slikarstvo poobnovili, ali boljše rekoč na naj višjo stopnjo svoje slave dognali, so se pri mnihih učili. Rafaelov učenik je bil frater (brat) Jernej (Bartolomej) Guerčini se ni podstopil kipa slikati, ako ni poprej spovedi opravil. Slavni slikar Bolonski Hanibal Koračjo je dostikrat h Kapucinarjem potegnil, kjer je tudi umerl. Rafael, Dante, Mihael Angelo niso umetalnosti iskali po zemlji ampak po nebesih.

Kraljestvo.

Kraljeva butara kar nič ni lahka.

Marskiterega kralja veličastna krona hudo teži zavolj skerbi, ki so ž njo združene. Kakor se gospodarju težko zdi, za svojo podložno družino spodobno skerbeti, ravno tako bridko je tudi zmiraj deželskemu vladarju za toliko družin svoje deržave skerbeti, ljudstvu, ki zdaj to, zdaj uno tirja, voljo izpolnovati in se vsem pravičnega skazovati. Naj ljudstvo to na tanjko pomisli in si k sercu vzame, da ne bo že tako velike teže krone še množilo; kajti boljše je pokoren biti, kakor zapovedovati. Če ravno tudi kralji, kakor nas zgodovina uči, niso brez napak bili, se moramo vender spomniti, da so tudi oni kakor vsakteri drugi bili ljudje, ravno tako strastnim nevarnostim podverženi.

Ljudevika IX. skerb za pravico.

Sveti kralj Ljudevik je svojo deželo tako vladal, kakor je pred Bogóm dolžen bil. V poletnem času se je večkrat podal v Vincenski boršt in je tam se naslonivši na kak hrast, vsakega rad poslušal. Vsi, ki so ž njim kaj govoriti hotli, so prišli k njemu,

brez da bi njim kak berič ali kdor drugi branil bil. Onda je popraševal „Je kdo izmed vas v pravdi?“ In vstali so, ki so v prepiru bili. Kralj se oberne k njim rekoč: Zaderžite se zdaj vsi mirno in eden za drugim bo prišel na versto! Poklical je potem gospoda Petra de Fontaine in Bogomira de Villette ter enemu zaukazal: Poslušaj ti zdaj tega zdaj unega, da se pravda poravna.

Alfonzo V. Sicilijanski in Aragonski kralj.

Pri obsedi Gaete so obleženi Gaetčani vse tiste, ki jim pri odbijanji sovražnika nič pomagati niso mogli, iz mesta izpodili. Alfonzo pa je nesrečne ljubeznivo v svojem taborišču sprejel in djal: Nisem prišel se z ženami, otrocmi in slabimi starci vojskovat, ampak z oboroženikom, ki se je braniti v stanu.

Ravno tisti kralj je nekdaj o svojem ljudstvu tele besede izustil. „Se je očetu v sredi svojih otrok česa bati treba? Moja vest in pa ljubezen mojega ljudstva ste moje straži.

Amadej II. Savojski vojvoda.

Ko so Francozi pod Katinatom v Rivoli priderli, je ta nesrečni knez iz enega griča

gledal, kako so njegovo poslopje zasmodili. Vsi, ki so ga obdajali, so se prestrašili. On pa je rekel: Naj bo v božjem imenu! Če sovražnik tudi vse moje poslopja tako posmodi, da le kmetiškim bajtam prizanese.

Leopold Lotrinski vojvoda.

V pričo tega kneza se je enkrat o nekem drugem knezu govorilo, da je svoje podložne prav osrečil. „Bila je njegova dolžnost“ odgovori knez. „Jaz bi se še dones vlade odpovedal, če bi nič več dobrega storiti ne mogel.“

Neko drugokrat mu eden njegovih ministrov naznani, da so davki zdaj veliko manjši, kakor bi jih podložni nositi zamogli. To slišati knez prijazno odverne: „Toliko boljše! Zavoljo tega bom jaz bogatejši, ker bojo moji podložni srečni.“

Lepa beseda nekega Francozkega kralja.

Francoski vladar je nekega dne Parižki Hotel-Dieu obiskal. Podal se je po sobah, kar zapazi, da se od ondot okno kraljevega grada Túlerien vidi. „Dobro“ reče, od letod je prav lep in srečen razgled; kajti pribežališa ubogih naj bi zmiraj pred kraljevimi očmi bile.

Almanzor in ribič.

Almanzor, kalif in kralj Marokanski, nekega dne na lovu zaide! Mračiti se začne in kmalo tudi terda noč zemljo v svoje černo zagrinjalo zavije. Kar se tako strašni vihar vzdigne, da drevje podira in kamenje pred saboj vali. Grom sledi za gromom, ter zemljo stresa in iz oblakov lije, kakor da bi nebo odperto bilo. Od začetka še kalifa pogosti blisk na pravem potu obderži, ali kmalo se tako terda tema, ktero černi oblaki še temnejšo delajo, čez goščavo razširi, da ne more ne stopnje več naprej storiti. Čisto mu je neznano, kako se bo vse to končalo, alj kje da se nahaja. Ostati ali iti, pod drevjem prenočiti ali iz goščave pota iskati, se mu enako nevarno zdi. Še zmirej negotov, kaj mu početi, zagleda daleč od sebe luč. Kmalo zapazi, da lučica od ribiča prihaja, ki je v burji hotel iti ribam nastavljat. Kralj mu hiti nasproti in ga poprašuje, po katerem potu, da bi naj hitreje do kraljevega grada priti mogel. „Tje, mu ribič odgovori, je še celih deset milj.“ „Hočem ti dobro plačati, če me tjekaj pelješ.“ „Tega pa ne in naj bi sam Almanzor bil, ki bi me prosil; kajti dobro se bom varoval, nje-

govo življenje v tem močvirju in v taki tmini in strašni burji v nevarnost pripravljati.“

„Nu! ti je Almanzorovo življenje tako drago?“

„Kaj? meni bi njegovo življenje drago ne bilo? Sto in sto takih kot je moje, in toliko vredno, kakor en sam dan njegovega življenja. Ni ga še bilo vladarja, ki bi ljubezni svojega ljudstva bolj zaslužil kot Almanzor. Glej! le veruj mi, da ga bolj ljubim, kakor samega sebe, in vender samega sebe ne ljubim malo.“

„Ti bi gotovo od Almanzora tako ne govoril, če bi se ti ne bil kedaj blagega dobrotnika skazal.“ Znaš prav imeti, pa tudi ne. Nisem sicer od dobrega kralja veče dobrote memo primerne pravice in mirne vlade pričakoval? Pod njegovim varstvom brez straha in skerbi delam in nobena živa duša me ne nadleguje ali žali. Pojdi z manoj in bodi nicoj moj gost, jutri te hočem peljati, kamorkoli se ti poljubi.“

Kralju se blage misli prostega moža zlo dopadejo in vesel mu v bajtico sledi. Ko si je oblačila posušil, mu gospodar za večerjo ribo prinese, ki pa kalifu noče dišati. Ribič to zapaziti, hitro skoči prinese mladega koz-

liča, ter ga zabode rekoč: „Glej moje celo bogastvo! Pa vender me veseli, da ž njim takemu možu, kakoršen se mi ti zdiš, postreči zamorem.

Ti se moraš pogosto s prerokovim namestnikom obhajati.

„Allah ga ohrani!“

Bodem morde večkrat ž njim govoriti priložnost imel, odgovori Almanzor smehlaje se, kaj mu želiš posebnega naznaniti?

„V resnici nič. Allah ve, da po ničemur ne hrepenim in se tudi nikoga ne bojim.“

Pa tako moder mož, kakor ti, bo saj z dobrimi nasveti postreči znal.

„Ker besede ubogega moža, kteri je proti visokim, ki obličje kalifovo gledajo, kar iskra proti solncu, nečeš zavreči, tako poslušaj, kar ti povedati imam. Almanzor je zares prav verl knez, pa govori se, da enemu svojih vezirov preveč zaupa, ki se na njegove stroške nepošteno bogati. Pravijo tudi, da ga vezir pregovoriti hoče, davke podvojiti. Bomo jih sicer odrajtovali, kajti znano nam je, da smo tistim, katere nam Allah za gosdodarje postavi, dolžni pokorni biti, pa Almanzora bojo podložniki manj ljubili. To bi za nas prav žalostno

bilo, ki smo ga dozdaj iz celega serca ljubili.“ — Z radostjo Almanzor blagega ribiča posluša, tako da skorej noči in počitka pozabi. Že je svitati jelo in mladi dan je lepo napočil, ko se nenadoma okoli bajtice močen hrup zasliši, ki so ga psi in lovci zagnali. Bili so Almanzorovi služabniki, ki so ga celo noč iskali in zdaj se jako zavzeli, svojega gospoda pri ubogem ribiču najti. „Pojdi z menoj reče Almanzor ribiču, in zamenjaj svojo kočo z mojo veliko palačo. Nikdar še nisem bil boljše pohvaljen, reče k svojim, in lepše podučen, kakor od tega ribiča.“

Duhovstvo.

Le kdor je od visokosti in vrednosti katolške vere prepričan, samo zamore vrednost in imenitnost duhovnikov zapopasti; kajti duhovniki so vidni steber svete keršanske vere. Brez duhovnikov imaš hišo, ki temeljna nima in ki se prej alj poznej zgrudila bo. Duhovnik je oznanovavec katolške resnice, svete vere, on, ki ga je Bog iz med ljudstva izbral, da bi po svetem mazilu njegovej službi posvečen bil. On stoji v sredi med Bogom in ljudmi in izpolnuje mesto, ki bi brez du-

hovnikov zmiraj prazno bilo. Duhovnik je delivec božjih skrivnost, ktere je Bog postavil k izveličanju vseh ljudi. Duhovnik je tišto sredstvo, po kterem Bog vernemu ljudstvu svoje milosti deli. Duhovnik v imenu božjem novorojenca pelje v svetišče božje in ga po svetem kerstu vzame v cerkveno občinstvo. Duhovnik ponavlja v imenu in po zaukazu Jezusovem tisto kervavo daritev na svetem križu, po kterej smo bili odrešeni, vsak dan pri daritvi svete maše na nekervav način in naklanja tako ubogemu človeštvu nove milosti in dobrote. Duhovnik pa od svetega, njemu zaupanega zaklada božjih milost tudi drugim rad deli, in pri svetem zakramentu rešnega Telesa vernemu ljudstvu izvir vseh milost podaja. Le duhovnik sam zamore stiskanemu tužnemu, z grehom obteženemu sercu zopet mir dodeliti skoz zakrament svete pokore. Duhovnik v imenu svete cerkve blagoslavlja zvezo svetega zakona. Duhovnik ne zapusti človeka noter do zadnega dihleja in ga še k zadnjemu vojskovanju z močjo in serčnostjo napolnuje skoz sv. zakrament poslednega olja. Škof, ki so tudi duhovnik, podelujejo kristjanu skoz sveto birmo duh

Gospodov in ga vterjujejo za vojsko zoper grešen svet. In da bi duhovstvo nikdar ne zginilo, škof v imenu in po zaukazu cerkve vse tiste za mašnike, služabnike Gospodove in altarja posvečujejo, kteri ljubezen do tega stanu imajo in se k njemu tudi poklicani čutijo. Škof jih razpošiljajo kot oznanovavce in učenike Izveličarja, svete Kristusove vere na vse kraje sveta. In kar je duhovnik keršanskemu ljudstvu v dušni potrebi, to mu je večkrat tudi v telesnej, kajti prav pogostoma je on tudi oče ubogih, ki k njemu naj rajši prihajajo in pomoči in tolažbe iščejo.

Duhovski stan je vse časti vreden; kjer se mu pa ta čast ne skazuje, se z besedami nebeškega izveličarja tolaži: „Kdor vas zaničuje, mene zaničuje, kdor pa mene zaničuje, zaničuje tistega, ki me je poslal.“

Iz življenja gospoda de Belsunce, Marzejlskega škofa. († 1755.)

Nepopisljiv strah je ljudi obletel, ki je iz tisuč ust strašni glas zadonel: Kuga je v mestu! Ta šiba božja se je ravno tako hitro, kakor strah pred njo celega mesta

polastila. Nobena modrost se jej ne ve umakniti, smert je rodila spet smert. V kratkem hiše za merliče niso bile dosti prostorne; ceste, tergi, potoci in clo luka so bile ž njimi napolnjene. Zastonj so si prizadevali storiti, kar se v kužnih boleznih storiti mora, ali nikogar ni bilo, ki bi se dela bil lotil in merliče pokopoval. Tuga in žalost po rajnih je marskterega v kratkem na mertvaški oder vergla. Ki je dones za svojim prijateljem žaloval, je že jutre sam na parah ležal. Tu želi neka mati svoje drago dete ohraniti, in ž njim vred umerje. Tam leži na parah edini sin in zraven njegova mati umira in očetu pri pogledu tolike nesreče serce od žalosti poka in v kratkem tudi njega mine. Ko je vsaka druga pomoč zastonj in nič ne pomaga, bi popolnoma obupati bilo, ko bi nas sveta vera ne tolažila. Pa Bog je tudi, kader tepe, dober, kajti usmiljenega angelja je ljudstvu poslal.

Belsunce je prišel! Že je vidil, da mu je veliko zvestih služabnikov, ki so ga v njegovem blagem djanji podpirali, smert pobrala, zategadel je pa le še gorečejši bil, si oljko svete serčnosti pridobiti.

Vse prehodi, posebno pa tiste hiše obiskuje, kjer je bolezen naj hujše davila. Brez

strahú, kakor vojak na vojski, se je v le te terdnjave smerti podajal. Povsod usmilenja tolike revščine zdihuje, bolj plašljive tolaži, z lastnima rokama rane obezuje ali pa solze briše. Od vseh strani molijo in sklepajo roke proti njemu; on jih blagoslavlja in jim deli kruh življenja, sveto popotnico, kajti to je pomoč, ki jo v takih časih naj bolj čislati vejo. Vsaki dan vse stanovališča na novo prehodi častivredni pastir alj boljši reči, se nikoli od njih ne loči. Nevarnost tudi njega preganja in mu žuga. Trikrat mora svoje stanovališče premeniti, ker mu je smert tiste vzela, ki jih je njegova ljubezen okoli sebe zbrala. Ali Bog čuje nad njim zato, ker tudi on nad nesrečnim ljudstvom čuje. Bog mu na enkrat nekaj v misel da, kar hitro in zvesto dopolni. Že je oltar v sredi ljudi praznega mesta postavljen; semkaj pride škof, bos in spremljen od duhovnov, ki so mu še ostali. V eni roci derži gorečo svečo v znaminje prave pokore, v drugi pa križ znamenje vesoljne sprave. Okoli vrata ima verv v znaminje, da je pripravljen, se za celo ljudstvo darovati. Verni kristjani po ulicah klečé zedinjajo svojo molitev s škofovo. Solze jim polajšujejo obtežene serca ter jih z novim upanjem navdajajo. Le to

upanje ni bilo osramoteno. Bog se usmili; smertni angel svoj meč v mečnico vtakne, in kuga kot veter iz mesta beži. —

Iz življenja sv. Vicenca Pavlanskega.

Sveti Vincenc Pavlanski je bil novejšemu času dan, da bi mu bil izgled v djanji dveh naj imenitnejših čednost keršanstva, namreč ljubezni in ponižnosti. Od ubogih starišev rojen, je še tudi na kraljevem dvoru skerbel, da bi nigdar ne pozabil, da je kakor David le pastirček, izvzet iz srede svoje čede. Božja previdnost, ki velike reči po slabih pripomočkih izpeljuje, je vedela, kaj je storila. Vincenc sam od ubogih rojen, je tudi naj bolj za njih potrebe vedel in jim s pravim pripomočkom vselej v okom priti zastopil. Prej in bolj kakor vsi modroslovci je previdil, da se mora ljudstvo podučiti, to da tako podučiti, da se poboljša. Prav dobro je vedel, da en sam mož ni zadosti velike in koristne vravnave med ljudstvo vpeljati. Duh združenja, leta duša keršanstva, je bil njegova podpora. Najdel je veliko učencov, ki so mu pomagali, ljudi v keršanskem nauku poducevati. Vincenc Pavlanski je luč podučenja tudi v daljne, ptuje kraje med divjaške ljudi zanesti hotel. Da so

verhovi Atlasa, pomorje Bospora in bregovi Gangesa od veselja, božji nauk slišati, odmevali, je edino njegovo zasluženje. Si razun tega pripravne pripomoči za tolike potrebe, ktere je polajšati hotel, priskerbeti, mu je ravno tisti duh združenja čudovito moč dal. Po letih družtvih ljubezni mu je bilo mogoče, cele dežele in miljonov ubogih podpirati, po teh družtvih ljubezni je vedel, najdene otroke smerti oteti, pribežališče za uboge otročiče in bolnišnice za izdelano starost napraviti in tako rekoč božja previdnost svojega veka postati, in svoje dobre osnove in vravnave prihodnosti zaročiti. Čast naj bo očetu sirot, apostelnu ubogega ljudstva, oživljavcu že skorej ugasnjene ljubezni, dobrotniku vseh stiskanih, vrednemu patronu vseh del keršanske miloserčnosti! Kolko dobrega današnji dan ne storijo tako imenovane milodarne družbe, ki njegovo ime nosijo! —

Iz življenja gospoda de Quilen nadškofa Parižkega, († 31 decembra 1839.)

Od mladih nog je gospod de Quilen rad milostljivo ubogim pomagoval. Njegovo življenje je tako rekoč le ena versta blagodušnih djanj bila. Tukej je vso svojo srebernino blago-

dušno daroval, kjer je veljalo ubogim, ki so se očitnega beračanja sramovali, pomagati; tamkaj se je na enako vižo vsega denarja znebil, s kterim bi se bil imel na pot k svojim podati, ki so ga že tako težko pričakovali. Vsako leto je enega odkupil, ki je zavoljo dolga v ječi sedel in tudi leta 1831, dasiravno nicesar ni več imel, od tega blagodušnega djanja ni hotel henjati. Ravno v tem letu mesca avgusta se je onim prav lepo zahvalil, ki so menili, dobrovoljne dari zanj nabirati in njegovo poslopje popraviti.

Oznanil jim je, da jim šiba božja proti, ki je potem njegovo brezkončno dobrotljivost tako slavno storila.“ Ali bi ne moglo, je rekel, po mojej smerti, kader me v hladno gomilo položijo, žal biti, ko bi tiste pomoči ne bil skazal, ki žive kamne duhovnega poslopja v nebesa vzdiguje, duše rešuje, ker jim tudi slabosti trupla polajšuje?

Kolera je nenadoma Pariz prestrašila. Nadškof je dosihmal, po nasvetu večnega zveličarja bolj na tihem živel, zdaj pa je stopil na bojišče, ker je veljalo zoper premogočnega sovražnika se vojskovati.

V Hotel-Dieu je bolezen naj huje razsajala; tukej je torej tudi njegovo mesto. Pri

posteljah stojé k svojemu naj večemu veselju zve, da je veči del nesrečnih tolažbe svete vere užilo. Le eden se je branil, ali vzrok temu ni bila nevarnost ampak nepokojna vest. „Beži od mene, kajti bil sim zraven, in pomagal, ko so škofovo poslopje okradli!“ — „Moj brat“! mu reče nadškof, vzrok več za me, se s taboj in tebe z Bogom spraviti.“

Pri tej blagodušni in pobožni službi je sicer obilno hvale in zahvale prejel, ali doteklo ga je tudi veliko prošenj, ki so mu še bolj k sercu segale. In to so bile premile prošnje umirajočih očetov, se s smertjo borečih mater, ki so počasno smert za veliko srečo deržali, da bi še svoje sirote njemu priporočiti utegnili. „Obljubim vam, je nadškof djal, jih za svoje otroke vzeti, ali boljši reči, da jim bom keršansko ljubezen za mater dal; kajti moja moč bode prej obnemogla, ko moja gorečnost ohladila.“ In znano je, kako lepo je svojo besedo izpolnil.

Vemo za vse čudeže njegove čednosti, pobožne stanovitnosti, modrega oskerbljevanja, kar je vse potrebno bilo, da je mogel skoz 8 let več ko tisuč sirot, brez vsih drugih pripomočkov z golimi darmi posebne dobrotljivosti in keršanske ljubezni preživiti in izrediti.

Zasluge svojih del je pa še skoz to povikšal, da je, kolikor je zamogel, na tihem dobro delal, in dobrote svoje kolikor mogoče s preljubeznivo krotkostjo zagernil.

„To skrivnost, ki le samemu Bogu smę znana biti,“ je enega dne odgovoril, ko so ga uprašali, katere dari bi k nekemu omenjenemu delu bil namenil.

Dioniz August d' Affré, nadškof Parižki, pastir, ki svoje življenje da za svojo čedo. († 27 junija 1848.)

Štiri dni je terpel boj po cestah in ulicah Parižkega mesta in se s tem končal, da je neizrečeno veliko kervi prelite bilo, ker je več ko 12000 ljudi v njem življenje zgubilo.

Tiste dni je v svoji palači nadškof Affre, mož iskrene pobožnosti, neprenehoma molil, da bi se tako uterdil za delo, ktero si je naprejvzel, kajti globoko ga je serce bolelo, ko je pomislil, da bo še toliko ljudi prekuciji se žertvovati moglo. Sklenil je, čeravno je vedel, da mu bo življenje veljalo, se kot pomirovavec med vlado in puntovnike postaviti. 25. junia 1848 ob sedmih zvečer se je v škofovski obleki, spremljen od dveh

generalvikarjev, podal v vladarsko poslopje, kjer se generalu Kavanjaku, tedajšnemu poveljniku francozkemu, za srednika ponudi, še večo nesrečo odverniti. Po sprejeti ponudbi gre po cesti svetega Antona vun na bastilski terg, kjer so se še kervavo bili. Povsod ga veselo pozdravljajo, mestjani in vojšaki, možje in žene na kolena padajo ter ga prosijo za blagoslov. Čeravno svarjen pred nevarnostjo, kterej gotovo v naročje leti, blagi mož odgovori: „Dolžen sim svoje življenje delu sprave darovati. Dober pastir da svoje življenje za svoje ovce.“

Pridši na bojišče, kjer je naj veča zmešnjava vladala, dospé do povelnika, ki ję njegov namen za prav dober spoznal in rad v njegovo prošnjo privolil, mir med bojovniki napraviti. Strel potihne in nadškof hiti k barikadi, za katero so puntovniki se ogradili. Samo en mož v rokodelski sukni gre pred njim, ter zeleno vejo, znaminje mira, visoko nad glavo moli. Puntarjev eni, ki so zagraje pustili, razodevajo mirne misli, drugi pa od pomirovanja nič slišati nočejo, posebno, ker so že tistega dne več mož, ki so se zavoljo mira pogovarjat prišli, umorili. Med obema stranama se hud prepir vname, zedinjen žuganjem

in oponašenjem, tako da se duhovni truditi morajo, napad odverniti. K nesreči zdaj nekdo ustreli, od kod in ali se je primerilo ali nalaš storilo, se ne ve, in od vsih strani se zasliši: Izdaja! izdaja! na kteri klic se zopet boj vname, huje ko poprej. Nadškof pa se očevidni nevarnosti vkljub na barikado poda, mir vendar le napraviti. Terdno verh barikade stoji, brez da bi ga kaka krogla zadela! Čez nekaj časa jo spet zapusti, in komaj nekoliko korakov od zagraje proč odide, ga krogla, ki je od strani iz nekega okna priletela, v ledje zadene. Močno ranjen se na tla zgrudi, puntovniki pa, ki so hitro priskočili, ga nesejo v bližno hišo in ga s stražo obdajo. Bliskoma se glas od te prigodbe po celem predmestju razširi in veliko žalost obudi. Nadškof pa je svoj namen vendar dosegel, kajti ni še ura pretekla, in kervavi boj je potihnil za vselej.

Ko višiškofa z nevarnostjo, v kteri se njegovo življenje znajde, soznanijo, jim mirno in čisto udan v božjo voljo rece: „Bog bodi hvaljen, da je dar sprejel, ki sem mu ga za blagor zmotenega ljudstva vnovič ponudil. Da bi le moja smert za napake in pregrehe zadostila, ki sem jih, odkar sem za višjega pastirja postavljen, morda storil!“ Nato se spove in se

pusti v svete poslednje olje dati. V svoji bolezni čudopolno poterpežljivost med naj hujšimi bolecinami kaže. V jutru 26. junija ga v nadškofovsko poslopje p" ›ejo. Spremljalo ga je mnogo ljudstva, ktero mu odkritosercno na znanje daje, kako visoko je svojega pastirja castilo in ljubilo. 27. junija popoldne izroci Bogu svojo blago dušo.

Tako je delal zvest besedam zveličarja božjega: „Pastir da svoje življenje za svoje ovce!“ Idite in storite tudi tako! —

Smert.

Blagor mertvim, kteri v Gospodu umerjejo. Skrivno razl. 14. 13.

Dokončali smo zdaj naše popotovanje po raznih postajih človeškega življenja in stojimo na koncu, ki vsakega človeka čaka, naj že dolgo ali kratko živi. Gola je resnica in vsakdanja skušnja nas to uči, da Bog človeka, kadar je svojo od božje previdnosti naloženo nalogo doveršil, iz mesta časne delavnosti pokliče. Akoravno mnogoteri svoje naloge ne doveršijo, ampak na krive poti zajdejo, nič ne dene; kajti Bog jim življenja čas, kterega tratijo in v zlo obračajo, k ničesar drugemu ni

odmeril, kakor le k dobremu. Misel na smert za kristjana kar nic ni kaj strašnega; kajti on ve in živi, si zvest in gotov, da je smert le selitev v boljše in lepše življenje, kakor je časno. Če je dni svojega življenja dobro obernil, se lahko brez skerbi, pridši na konec življenja, nazaj ozre, ker se mu svojega sodnika ni bati. Misel na smert za kristjana nima nič strašnega; kajti terdno upa in pričakuje, da se duša ne bo na večno od trupla ločila, ampak da telo le zato zemlji in trohlobi pripade, da bode enkrat častitljiviše spet iz groba ustalo in se vekomaj nerazvezljivo zedinilo s preobraženo dušo; zakaj umerjoče truplo mora, kakor sveti apostelj Pavl piše, z nestrohljivostjo in neumerjočnostjo oblečeno biti. Dobre dela, ktere je kristjan v tem časnem življenju delal, mu bojo v večnost sledile in pred sodnikom božjim za njega prosile. Vse posvetno in časno mine, in rodi neizmerno skerb in žalost; smert pa kristjana te neprilične in težke butare reši in ga zedini z zveličanimi in svetniki, ki so njemu v večnost naprej šli. Misel na smert za kristjana kar nič ni strašna, temveč ga le zmiram s koristnim strahom napolnuje, ki ga od zlega zaderžuje in

k dobremu bolj in bolj krepča in vterduje. Da, le mislimo prav pogosto in marljivo na smert in na to, kar po smerti pride, in ne bodemo, kakor moder mož govori, nikdar grešili.

Smert Ljudovika XVI., Francozkega kralja.

Po bezbožnih naukih je nekim hudobnežem na Francozkem po sreči izteklo, ljudstvo popačiti in proti vsem obstoječim postavam razdražiti. Národni zbor, v kterem je veliko tistih sedelo, ki so se novih bezbožnih naukov poprijeli, je 21. septembra 1792 razglasil: Francozko je republika (narodovlada) in nesrečen Ljudevik XVI. odstavljen, iz prestola pahnjen.

Zaperli so ga v tempeljski stolp. Spervega so ga še pri soprugi in sestri pustili, ki ste ž njim ječo delile; pa že 1. oktobra ga od nju ločijo in v drugo nadstropje preselijo, da bi tam v samoti svoj jetniški čas preživel. Težko mu je bilo, se od svojih ločiti, posebno ker se mu je dozdevalo, da se je zdaj za vselej od njih ločil; pa vendar se je tudi tukaj možki obnašal. Pridši v svojo novo ječo in vidivši male in z železnim omrežjem zavarvane okna, ni več svoje

že dolgo zatajene žalosti in tuge zaderžati mogel. 5. decembra se je stan njegov še bolj shujšal; kajti od zdaj sta zmiram dva stražnika clo tudi po noči pri njem spala in ga čuvala. 11. decembra so ga pred konvent (zbor) peljali in ga obtožili, kakor da bi bil zoper narod vojsko sklical, s cesarjem se v pogodbe spuščal, ubežati hotel in zoper zapriseženo ustavo (konstitucijo) ravnal. Ljudovik se je dostojno in častitljivo zagovarjal; clo prepričavno zagovarjanje treh hrabrih mož, starega Malesherbesa, nekdajnega ministra, kterega je Ljudevit poslovil, in pravdosrednikov (advokatov) Tronchet in Deseze, ga niso mogli rešiti; kajti kerviželjni trop, ki je zdaj oblast v svojih pestéh imel, je njegovo smert sklenil. 17. januarja 1793 se je krivična pravda po glasih dokončala. Od 736 pričujočih zbornih udov je 366 za smert glasovalo; manajklo je tedaj še dveh do polovice. Jakobini so bili osupnjeni; ker jim pa nič ni bilo premalopridno, svoj namen doseči, so več tistih odpravili, ki niso za smert glasovali, kakor močno so se tudi temu upirali, in so po tako nesramnih zvijaćah večino od 26 glasov nabrali. Malesherbes je nesrečnemu kralju obsodo naznanil.

Ljudovik je bil popolnoma miren, ko je čul, kar se odverniti ni dalo in je rekel: „Sem pripravljen smert terpeti, da bi le mojemu narodu kaj koristila, kterega še v smerti ljubiti hocem.“

Želel je spovednika, da bi se na zadnjo uro pripravil. Zbor mu prošnjo spolni, in k njemu pride Edgeworth, ki je tudi spovednik Ljudovikove sestre bil. Zvečer tistega dne je od svojih slovó vzel, ktere same viditi, mu je zdaj pripuščeno bilo. Čez dve uri se je s svojo družino pogovarjal, in lahko se misli, kako grenka je ločitev od obeh strani biti mogla. Malesherbes je tudi še tisti večer k njemu prišel se poslovit.

Prizadeval si je ga tolažiti in njegovo upanje na ljudsko velikodušnost oberniti, ali Ljudovik je odgovoril: „Ne, ne, moj Malesherbes! za mene ni upanja več; terjajo mojo smert in jez sem pripravljen!“

Drugega dne, 21. januarja 1793 je zgodaj ustal; Edgeworth je v njegovi sobi sveto mašo bral in mu kruh življenja podelil, ga okrepčati za zadnjo potovanje.

Po Edgeworthovem nasvetu svoji družini ni nobenega pogovora več dovolil, da

bi sebi, kakor svojim neizmerno žalost odvernil.

Ob deveti uri je prišel pivar Santér po njega. Čez pervo dvorišče svoje dozdajšne ječe je k nogam šel, na drugem pa se je s svojim spovednikom in enim častnikom na pripravljen voz podal. Z žalostjo, ki ni popisati, so njegovi za njim gledali, dokler jim voz ni izpred oči zginil.

Po ulicah so na obéh straneh trojne verste narodne straže stale, ljudstvo, ki se je siloma bližalo, odganjati; povsod so imeli topove razpostavljene, tiste, ki so s kraljem deržali, s strahom napolniti in vsako ustajo, ki bi se naključiti utegnila, hitro zatreti. Ali vse je tiho, ni slišati besedice; grozovitost od zbora sklenjene smertne razsode je vsem pred očmi.

Pridši do guillotine je kralj s svojim spovednikom z voza stopil, se slekel in se, svoje nedolžnosti zvest, tako čversto in stanovitno serčno na mertvaški oder podal, da so se clo njegovi sovražniki čudili. Še enkrat se je jasnega lica na svoje ljudstvo ozerl, ktero je njegovo miloserčnost s tako pregrešno nehvaležnostjo povernilo, in si je

prizadeval, ga ogovoriti: Francozi, jez po nedolžnem umerjem! Iz tega moriša dol zdaj, v tem trenutku, ko sem pripravljen pred Boga stopiti, resnico govorim. Odpustim vsem mojim sovražnikom in želim, da bi Francozko —“ Dalje mu Santér ni dopustil govoriti. S strašnim glasom je začel rjoveti: nobene milosti! in na njegov miglej so začeli bobni tako trušati, da kralja nobeden več ni zastopiti mogel.

Rabelj je zdaj nesrečnemu kralju ukazal, se k smerti pripraviti. Ko po obsojenji zagleda, da se dva rabeljska hlapca pripravljata, mu roke na herbtu zvezati in ga na desko pripeti, jima tega ne dopusti. Le na Edgeworthovo opominovanje, da se je tudi Sin božji ukleniti pustil, se je zvezati dal. Na to so Ljudovika porinili pod guillotino, ktera pa ni ročno svojega strašnega dela dopolnila; kajti Ljudovikova glava se ni koj pri pervem udarcu od trupla ločila. Mogel se je rabelj na težo stroja obesiti, da je popolnoma glavo od trupla odločil.

Vojšaki so upili: Živi republika! Ljudstvo pa se je v grozni tihoti razšlo. Tako globoko je smert dobrega kralja občutilo.

Po celem Parižkem mestu sta tistega dne le tihota in strahovit mir vladala; samo Jakobini so se veselili in vriskali. Cela Europa je osupnjeno zaslišala žalostno oznanilo kraljevega umora v Parizu. Tako je Ljudovik, naj nedolžnejši žertva prekucije končal; ali Francozko je hudo zavolj svoje grozovitosti terpelo. Bog je pravičen sodnik in povračevavec.

V CELOVCU, 1856.
Natisnil Janez Leon.